

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน
An Analytical Study of Cooperation of ASEAN's Partners.

โดย

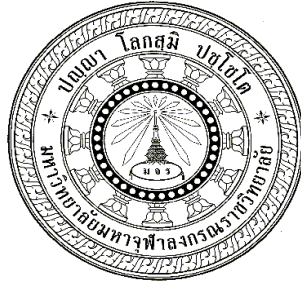
พระมหาผดุงศักดิ์ เสสปัญโญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๖๐

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

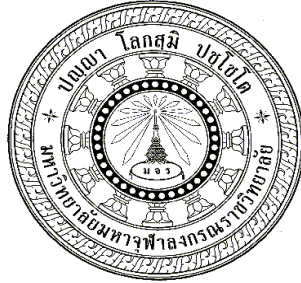
MCU RS 6107600058

การศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน
An Analytical Study of Cooperation of ASEAN's Partners.

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
MCU RS 6107600058
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

An Analytical Study of Cooperation of ASEAN's Partners.

by

Phramaha Padoungsak Sanyottithat

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiangrai Buddhist College

B.E. 2016

Research Project by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 6107600058

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย : การศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่าย
อาเซียน
ผู้วิจัย: พระมหามงคลศักดิ์ เสสปัญโญ
ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
ปีงบประมาณ: ๒๕๖๐
ทุนอุดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนจากงานวิจัยในรูปแบบสหวิทยาการและบูรณาการความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เพื่อมุ่งเป้าสนองตอบต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศและภารกิจของหน่วยงาน ความร่วมมือด้านเครือข่ายในกรอบตามแผนยุทธศาสตร์การให้ความร่วมมือภาคีเครือข่ายสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนการพัฒนาที่มีคุณภาพ ให้เกิดความเชื่อมโยงเส้นทางความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนในภูมิภาค การพัฒนาจะต้องให้ความสนใจและสนับสนุนในด้านความรู้และการส่งเสริม อย่างจริงจังและให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อมของอารยประเทศ วัฒนธรรม และประเพณีเพื่อมีการจัดระบบให้การบริการวิชาการโดยการนำความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักการนโยบายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน จะต้องมีการทำทนายในรูปแบบการมีส่วนร่วม การส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน รูปแบบที่น่าสนใจในท้องถิ่น 2. ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนเกิดจากแนวคิดที่ให้ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายเป็นมรดกของชุมชน ความสำคัญในวิถีชีวิตของชุมชนและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย 3. อุปสรรคและปัญหาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนเนื่องจากกฎหมายระหว่างประเทศยังไม่เอื้ออำนวยในการกิจกรรมร่วมกัน

Research Title: The Study Analyzes the Religious and Cultural Cooperation Partners of ASEAN.

Researcher: Phramaha Padoungsak Sanyottithat

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Chiang Rai Buddhist college.

Fiscal year: 2017

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

This research The purpose of this study was to study the analysis of religious and cultural cooperation among the ASEAN Network. Encourage and encourage the cooperation of religious and cultural partners in the ASEAN Network through interdisciplinary research and multi-agency collaboration. The goal is to meet the goals of the country's development and mission. Network cooperation in the framework of the Strategic Plan for the Cooperation of the Parties to the Network for Quality and Sustainable Development. The ASEAN Regional Network of Religious and Cultural Partners Development requires attention and support in knowledge and promotion. Seriously and in accordance with the living conditions. The environment of ASEAN countries, cultures and traditions is to be provided in a systematic way to provide academic services through the integration of religious and cultural partnerships with ASEAN networks. The findings are as follows: 1. Principles of religious and cultural policy of the ASEAN community. It must be challenged in a participatory manner. Promoting religious and cultural activities in different areas. 2. The religious and cultural cooperation of the ASEAN Community Network is based on the concept of religious and cultural cooperation as a heritage of the community. 3. The obstacles and problems of religious and cultural cooperation in the ASEAN Community Network, as international law is not conducive to co-operation.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน เป็นการศึกษาร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนในพื้นที่ชายแดนที่ติดกันในภาคเหนือตอนบน การวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาทางศาสนาและวัฒนธรรมร่วมกันของท้องถิ่นในการเข้าถึงปัญหาให้กับชุมชนเพื่อใช้ในร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมเครือข่ายอาเซียนตามนโยบายของท้องถิ่น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาและได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลและฝ่ายงานหลายๆ ฝ่ายที่ได้กรุณาเอาใจใส่แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย เป็นผลให้การศึกษาวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยการได้รับอนุเคราะห์คณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย และคณะสงฆ์ภาคีเครือข่าย ในพื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการให้ข้อมูลและสถานที่จัดเก็บข้อมูล แนวความคิดที่แก้ไขปรับปรุง ที่นำมาใช้เพื่อให้งานมีความสมบูรณ์ของงานวิจัยการค้นคว้านี้ได้ดำเนินไปด้วยดีและสำเร็จขึ้นได้เป็นฉบับที่สมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารคณาจารย์เจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขอขอบคุณกลุ่มงานวิจัยวิทยาลัยสงฆ์เชียงรายที่ส่งเสริม สนับสนุน และให้กำลังใจทุกด้าน จนงานเสร็จสมบูรณ์

พระมหาผดุงศักดิ์ เสสปัญโญ

๘ มกราคม ๒๕๖๐

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศภาษาไทย.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย.....	๔
๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย.....	๗
๑.๕ ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย.....	๗
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๐
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	๑๐
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการแพทย์พื้นบ้าน.....	๑๔
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.....	๒๐
๒.๔ แนวคิดเรื่องเครือข่าย.....	๒๔
๒.๕ การแพทย์ทางเลือก.....	๒๖
๒.๖ ภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	๒๙
๒.๗ การจัดการความรู้.....	๓๔
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๓๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๓๙
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	๓๙
๓.๒ เครื่องมือการวิจัย.....	๔๐
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๔๑
๓.๕ การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	๔๓
บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๕๖
๔.๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	๕๖
๔.๒ กระบวนการจัดการความรู้ผญาหมอเมืองล้านนาในจังหวัดเชียงราย.....	๕๘
๔.๓ การส่งเสริมเครือข่ายการร่วมมือผญาหมอเมืองล้านนาในจังหวัดเชียงราย.....	๕๙
๔.๔ การสร้างจิตสำนึกและความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรหมอเมืองล้านนาในจังหวัด เชียงราย.....	๖๐
๔.๕ ท่านได้รับความรู้เรื่องสืบสานผญาหมอเมืองล้านนาอย่างไร.....	๖๑
๔.๖ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ.....	๖๒
บทที่ ๕ สรุป และข้อเสนอแนะ.....	๖๔

๕.๑	สรุปผลการวิจัย.....	๖๔
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย.....	๖๕
๕.๓	ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา.....	๖๖
๕.๔	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	๖๖
บรรณานุกรม.....		๖๗
ภาคผนวก.....		๗๐
	ผนวก ก บทความวิจัย.....	๗๑
	ผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๘๒
	ผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรม ที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ.....	๘๔
	ผนวก ง แบบสัมภาษณ์.....	๘๘
	ผนวก จ รูปภาพกิจกรรมดำเนินการวิจัย.....	๘๙
	ผนวก ฉ แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๙๒
	ผนวก ช รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	๙๕
	ผนวก ซ รายนามผู้ให้ข้อมูล.....	๙๗
ประวัติคณะวิจัย.....		๑๐๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประเทศไทยจะก้าวไปสู่การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) โดยเริ่มจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ก่อนที่จะขยายไปสู่ ASEAN+๓ และ ASEAN+๖ เป็นผลให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Production Base) ซึ่งหมายถึงการทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีใน ๕ สาขา ประกอบด้วยสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินทุน การจัดตั้งเขตเสรีดังกล่าวจะมีผลในปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ การจัดตั้งเขตการค้าเสรีนั้นมีความเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน โดยผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมต่างๆ ของไทย คือ ผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงในขณะเดียวกัน จากการที่สินค้า บริการ การลงทุน แรงงานและเงินทุน สามารถเคลื่อนย้ายอย่างเสรี ย่อมมีผลกระทบต่อสังคมความเป็นอยู่ของคนในประเทศชาติด้วย โดยเฉพาะในฐานะที่จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่มีดินแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีความพร้อมหลายประการที่จะเป็นฐานการค้าการลงทุนและการเคลื่อนย้ายถิ่นของผู้คนจากที่ต่าง ๆ มาอาศัยอยู่ในขณะที่ผู้ประกอบการค้าและผู้ลงทุน มีการรับรู้และเตรียมการรองรับผลกระทบดังกล่าว ในด้านวงการศาสนาและวัฒนธรรม ยังมีความรับรู้ในวงแคบ และยังไม่ได้ศึกษาวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันว่า จะมีผลกระทบหรือไม่อย่างไร จะมีนักลงทุน แรงงานฝีมือ จากประเทศสมาชิกอาเซียน มาอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย เพิ่มขึ้นหรือไม่อย่างไร วิธีการดำเนินชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และศาสนาจะเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด แม้ในปัจจุบันเอง ก็เป็นที่ทราบกันดีว่า ในจังหวัดเชียงราย ได้มีชาวต่าง ด้าว พระภิกษุสามเณรต่างด้าว และชาวต่างชาติ ต่างศาสนา มาอาศัยอยู่เพิ่มมากขึ้นทุกปี มีการจัดตั้งศาสนสถาน ประกอบศาสนพิธีตามความเชื่อของตน และเริ่มทำงานด้านการเผยแผ่ลัทธิความเชื่อ บางแห่งมีการแย่งชิงศาสนิก เปลี่ยนศาสนา เปลี่ยนวัฒนธรรม ยิ่งหากมีการเปิดเสรีทางการค้าในปี พ.ศ.๒๕๕๘ การดังกล่าว ย่อมมีผลกระทบต่อสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน(ASEAN Socio-Cultural Community)

อาเซียนมุ่งหวังประโยชน์จากการรวมตัวกันเพื่อทำให้ประชาชนมีการอยู่ดีกินดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียว โดยมีความร่วมมือเฉพาะด้าน (functional cooperation) ภายใต้ประเด็นเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่ครอบคลุมในหลายด้านได้แก่ เยาวชน การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สิทธิมนุษยชน สาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สตรี แรงงาน การขจัดความยากจน สวัสดิการสังคมและการพัฒนา วัฒนธรรม และสารสนเทศ กิจการพลเรือน การตรวจคนเข้าเมืองและกงสุล ยาเสพติด และการจัดการภัยพิบัติ

สิทธิมนุษยชน โดยมีคณะทำงานอาเซียนรับผิดชอบการดำเนินความร่วมมือในแต่ละด้านอาเซียนได้ตั้งเป้าการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ โดยมุ่งหวังให้เป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity)

เพื่อรองรับการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือใน ๖ ด้าน ได้แก่

๑. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development)
๒. การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)
๓. สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)
๔. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)
๕. การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Narrowing the Development Gap)

กลไกดำเนินงาน ได้แก่ การประชุมรายสาขา (Sectoral) ระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (Senior Officials Meeting) ระดับรัฐมนตรี (Ministerial Meeting) คณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio Cultural Community Council) รวมทั้งการประชุมคณะกรรมการด้านสังคมและวัฒนธรรม (Senior officials Committee for ASEAN Socio-Cultural Community)

ความร่วมมือของอาเซียนดำเนินการโดยรัฐบาลในยุคนิยมต่างๆ และค่อนข้างขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางจากภาคประชาชน เนื่องจากอาเซียนยังมีกลไก ที่ไม่มีใครจะชัดเจนนัก ในการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้นนโยบายต่างๆ แม้แต่กฎบัตรอาเซียนที่กำหนดขึ้นมา ก็มาจากการกำหนดจากรัฐบาลของกลุ่มประเทศอาเซียนทั้งสิ้น อาเซียนประกอบด้วย ๓ เสาหลักสำคัญ คือเสาหลักด้านการเมือง ความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม วัฒนธรรม

ภาคประชาสังคมอาเซียน หรือ กรอบการประชุมอาเซียนภาคประชาชน (ASEAN Civil Society Conference: ACSC หรือที่รู้จักกันในนาม ASEAN People Forum: APF) ภาคประชาชน จาก ๑๑ ประเทศสมาชิกอาเซียน (+ติมอร์ เลสเต) การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน (ASEAN SUMMIT) ที่จัดขึ้นทุกปี และการเกิดขึ้นของ ACSC นั้นต้องยกเครดิตให้กับรัฐบาลมาเลเซีย เนื่องจากในสมัยที่ได้เป็นประธานอาเซียนเมื่อ ค.ศ. ๒๐๐๕ รัฐบาลของมาเลเซียได้มอบหมายให้ศูนย์อาเซียนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมารา (ASEAN Study Center of Universiti Teknologi Mara:UiTM) จัดการประชุมภาคประชาสังคมคู่ขนานไปกับการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ ๑๑ เดือนธันวาคม ค.ศ. ๒๐๐๕ ต่อมา ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๐๖ การวางแผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการประชุมสมัชชาเพื่อผลักดันระดับนโยบายก็ได้ถูกจัดขึ้นอีกโดย NGOs หลายองค์กรที่กรุงเทพฯ หลังจากนั้น ก็ทำให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มเพื่อประสานงานเพื่อเคลื่อนไหวด้านสังคมในเอเชีย โดยใช้ชื่อ SAPA (Solidarity for Asian Peoples' Advocacies)

SAPA และ ACSC จึงเป็นความพยายามหนึ่งของภาคประชาชนที่ต้องการเข้าไป มีส่วนร่วมในการผลักดันประเด็นในอาเซียน เช่น ประเด็นสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม เพศสภาพ การค้า การลงทุน การช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม ฯลฯ ซึ่งการจัดเวทีลักษณะดังกล่าวทำให้ตัวตนของภาคประชาสังคมเด่นชัดมากขึ้น รวมถึงมีแถลงการณ์ภายหลังการระดมสมองและพูดคุยในหลายเรื่อง เพื่อผลักดันประเด็นต่างๆ ให้เป็นนโยบาย ในระดับอาเซียน ปัญหาของภาคประชาสังคมในอาเซียนก็คือ รัฐบาลต่างๆ ในอาเซียน มาจากระบบการเมืองที่หลากหลาย และมีระดับของความเป็นประชาธิปไตยที่แตกต่าง ทำให้ภาคประชาสังคมซึ่งจัดตั้งโดยภาคประชาชนไม่ได้รับการยอมรับจากรัฐบาลในบางประเทศสมาชิกอาเซียน ว่าด้วยเรื่องของสถานะและความชอบธรรมในการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อผลักดันนโยบาย หลักการที่ระบุอยู่ในกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยการทำงานของอาเซียนทุกอย่างจะมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง แต่ในความเป็นจริงอาเซียนไม่ได้จัดเตรียมโครงสร้างอย่างเป็นทางการเพื่อสนับสนุนประชาชนให้มีพื้นที่พูดคุยกันอย่างแท้จริง แม้จะมีการเปิดกว้างให้ภาคประชาชนได้พบปะพูดคุยกับผู้นำอาเซียนก็เป็นเพียงฉากหนึ่งเท่านั้น โดยรัฐบาลประเทศสมาชิกอาเซียนจะเปิดโอกาสให้ตัวแทนของภาคประชาชนประเทศละ ๑ คนเพื่อพบปะกับผู้นำอาเซียน (interface dialogue) มีความพยายามแทรกแซงจากทุกรัฐบาลของประเทศสมาชิก ที่อยากจะให้คนที่มีความใกล้ชิดกับภาครัฐเข้ามาเป็นตัวแทนการประชุม เพื่อให้เกิดความราบรื่นปราศจากความคิดเห็นที่แตกต่างที่อาจนำมาซึ่งความขัดแย้ง และอาจเป็นสิ่งที่บั่นทอนภาพลักษณ์การประชุมอาเซียนได้ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้หลายต่อหลายครั้งเราจะพบปัญหาของการไม่ให้ความร่วมมือของรัฐบาลในประเทศสมาชิกอาเซียนเช่นใน ค.ศ. ๒๐๐๙ ที่ไทยเป็นเจ้าภาพผู้นำกัมพูชาและพม่าปฏิเสธพบปะตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือกจากเวทีภาคประชาสังคม ครั้งล่าสุดการประชุม ACSC/APF ของภาคประชาชนในเดือนมีนาคม ค.ศ. ๒๐๑๒ ที่ประเทศกัมพูชา ทางรัฐบาลกัมพูชาซึ่งเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน มีท่าทีขัดขวางไม่ให้ใช้สถานที่จัดประชุมทำให้ภาคประชาสังคมกัมพูชาเกิดความลำบากในการจัดหาสถานที่ในการประชุม ขณะที่ในวันเวลาเดียวกันรัฐบาลกัมพูชาได้จัดเวทีภาคประชาชนขึ้นมาอีกเวที หนึ่งที่ก็มีเวทีภาคประชาชนที่จัดโดยภาคประชาสังคมในหลายปีที่ผ่านมามีอยู่แล้ว จึงทำให้เกิดความสับสนว่าเวทีไหนเป็นเวทีของภาคประชาชน การกระทำในลักษณะดังกล่าวของรัฐบาลกัมพูชาก็เพื่อลดความสำคัญของเวทีภาคประชาชนที่จัดขึ้นเอง และต้องการนำคนจากเวทีที่รัฐบาลกัมพูชาจัดขึ้นไปพบปะ interface dialogue กับผู้นำอาเซียน แทนเวทีภาคประชาชนที่จัดขึ้นเองโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐ เหตุการณ์ลักษณะนี้คงเป็นตัวชี้วัดได้เป็นอย่างดีถึงทัศนคติของรัฐบาลประเทศสมาชิกกับภาคประชาสังคม การไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการภาคประชาชนในอาเซียนของรัฐบาลประเทศสมาชิกในอาเซียน อีกทั้งการพบปะผู้นำในแต่ละครั้งก็ใช้เวลาเพียง ๑๕-๓๐ นาที ทำให้ไม่มั่นใจว่าการพบปะเพื่อยื่นข้อเสนอจะก่อให้เกิดผลในการขับเคลื่อนมากนักน้อยเพียงใด ประเด็นที่ภาคประชาสังคมมักถูกโจมตีเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือคือเรื่องความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนภาคประชาชน กับฝ่ายรัฐบาลอาเซียนซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนอันชอบธรรมโดยกฎหมาย ซึ่งเรื่องนี้มักถูกหยิบยกเป็นเหตุผลขึ้นดีเมื่อรัฐบาลอาเซียนต้องการปฏิเสธข้อเสนอของเวทีภาคประชาสังคม โดยโจมตีไปที่สถานะของกลุ่มภาคประชาสังคมโดยไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นที่ภาคประชาสังคมตั้งข้อสังเกตหรือข้อโต้แย้ง แต่ในขณะเดียวกันเรื่องบางเรื่องคงไม่ต้องถกเถียงกันถึงความชอบธรรมของสถานะมากนักอย่างประเด็นสิทธิมนุษยชน ซึ่งผู้ละเมิดเป็นฝ่ายรัฐเสมอ ทำให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบก็สามารถหวังดิงได้ โดย

ประเด็นที่เกิดการท้วงติงกันล่าสุดนี้ คือกรณีผู้นำประเทศอาเซียนเดินทางรับรองปฏิญญาสิทธิมนุษยชนอาเซียน (ASEAN Human Rights Declaration) โดยภาคประชาสังคมโต้แย้งว่าเป็นกฎบัตรที่ทำลายกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เพราะเนื้อหาของปฏิญญาดังกล่าวได้สร้างความชอบธรรมให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนให้อยู่ได้เขตอำนาจของรัฐเสมือนการไปรับรองการละเมิดสิทธิของรัฐบาลในกลุ่มประเทศอาเซียน สิ่งที่ภาคประชาชนทำได้ คือการบอยคอตด้วยการไม่นำปฏิญญาดังกล่าวไปใช้ในการทำงานกับกลุ่มต่างๆ ที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค เราจะไม่อ้างปฏิญญาดังกล่าวในการติดต่อกับอาเซียนหรือรัฐภาคีของอาเซียนเท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจไปเปลี่ยนเนื้อหาใดๆ ได้เลย

ประชาคมอาเซียนจะเกิดขึ้นได้ยากในทางปฏิบัติหากไม่มีความร่วมมือของประชาชนในแต่ละประเทศ แม้ว่า จะมีการทำข้อตกลงกันของรัฐบาลในแต่ละเสาหลัก แต่ก็อาจจะเป็นแค่เศษกระดาษหากไม่ได้เกิดจากสำนึกของภาคประชาชนที่อยากจะเข้ามามีส่วนร่วมโดยแท้จริง สิ่งที่จะทำให้เกิดขึ้นได้คือ ต้องสนับสนุนให้มีพื้นที่สำหรับเอื้อโอกาสให้แก่ประชาชนด้วย ดังนั้นการเกิดขึ้นของวงประชุมอย่าง ACSC จะทำให้ประชาชนของประเทศสมาชิกมีการพบปะพูดคุยกันมากขึ้น ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดีสอดคล้องกับความตั้งใจที่จะทำให้เกิด “ประชาคม” ประชาคมนั้นจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างรัฐต่อรัฐ แต่รากฐานที่สำคัญที่สุดคือการมีปฏิสัมพันธ์จากประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิก เพราะหากเราย้อนดูภูมิหลังประเทศสมาชิกอาเซียนนั้นเรามีดินแดนติดกัน มีทั้งความร่วมมืออันดีและการทำสงครามกันมาก่อน ทำให้ประเทศในอาเซียนยังมีกลิ่นอายของลัทธิชาตินิยมอยู่มาก ที่แต่ละรัฐปลูกฝังกันมานานเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองในยุคต่างๆ ทำให้ประชาชนในประเทศสมาชิกยังมีความเกลียดชัง ตูถุก รังเกียจ ไม่ไว้วางใจประเทศเพื่อนบ้านกันอยู่มาก ในปัจจุบันการเป็นประชาคมอาเซียนกลับต้องพยายามลดทอนเรื่องความเป็นชาตินิยมให้ลดน้อยลงเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีระหว่างประชาชนด้วยกัน ฉะนั้นการพบปะพูดคุยและทำงานร่วมกันของภาคประชาชนก็จะส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีได้อย่างแน่นอนและจะทำให้อาเซียนเป็นประชาคมภาคปฏิบัติไม่ใช่เพียงเศษกระดาษเหมือนอย่างที่เป็นอยู่ รัฐบาลอาเซียนต้องทำก็คือผลักดันให้เกิดการขึ้นทะเบียนขององค์กรภาคประชาสังคมในปัจจุบันที่มีอยู่มากและปรับปรุงกระบวนการให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในทิศทางก้าวไกลอาเซียน โดยการรับรองสถานะของเวทีภาคประชาชนหรือภาครัฐอาจจะต้องจัดเวทีร่วมกับภาคประชาชนเพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมของแต่ละครั้งเสนอแก่รัฐต่อไป ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาประชาคมอาเซียนต่อไป

๓ เสาหลักแห่งประชาคมอาเซียน เสาด้านสังคมและวัฒนธรรมนี้ถือเป็นเสาที่สำคัญกับมนุษย์โดยเฉพาะเจาะจงที่สุด ประเด็นที่พูดถึงกันบ่อยคือความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศในอาเซียน รวมทั้งประเด็นประวัติศาสตร์ของอาเซียนเสาด้านสังคมและวัฒนธรรมมักเป็นฐานรากของความสัมพันธ์ในระดับประชาชน และฐานรากที่สำคัญนี้ถือเป็นระดับล่างของสังคมที่มีขนาดกว้าง แต่ภาครัฐมักจะลืมเลือนหรือให้ความใส่ใจต่อประเด็นดังกล่าวน้อยกว่าเสาด้าน ความมั่นคงและเศรษฐกิจประชาคมอาเซียนในช่วงสิ้นปี ๒๐๑๕ สรุปเกี่ยวกับมิตินี้ในประเด็นที่สำคัญ ซึ่งเคยเสนอไปบ้างแล้วเพื่อร่วมทบทวนในการให้ความสำคัญกับเสาอย่างจริงจัง ก่อนก้าวสู่ประชาคมอาเซียนสิ้นปี ๒๐๑๕

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาหลักการนโยบายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน
๒. เพื่อศึกษาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน
๓. เพื่อศึกษาอุปสรรคและปัญหาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยลักษณะพฤติกรรมกระบวนการสืบสานตลอดทั้งความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย ประเทศไทย เมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Research) โดยเป็นการศึกษาทั้งเอกสาร (Documentary) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเนื้อหาได้มุ่งวิจัยเฉพาะการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ของ ๓ ประเทศในสมาชิกกลุ่มอาเซียนที่มีประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสามารถมุ่งศึกษาประเด็นการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาเพื่อศึกษาหลักการนโยบายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนในเรื่องความร่วมมือทางพระพุทธศาสนาที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนพื้นที่ที่มีลักษณะการดำรงชีวิต การสืบทอดวัฒนธรรม

๒. ศึกษาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน มีสืบทอดรุ่นลูก หลาน มาช้านานภายใต้อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

๓. ศึกษาอุปสรรคและปัญหาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน จากการเติบโตทางเศรษฐกิจชุมชนที่ขับเคลื่อนตามสถานการณ์โลก มีความจำเป็นจะต้องพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมในทิศทางเดียวกันเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มั่งคั่ง และเป็นรูปธรรม

โดยเป็นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เริ่มทำการเก็บข้อมูลจากการเปิดพื้นที่ประเทศไทย เมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน

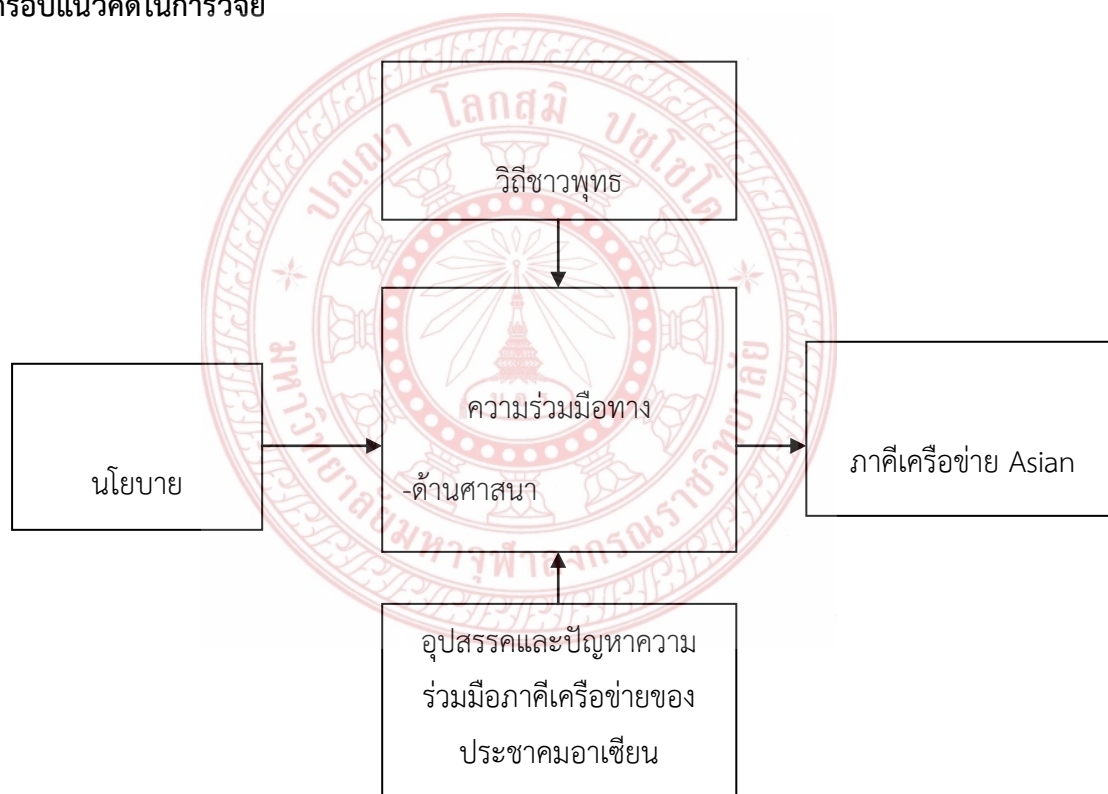
๑.๓.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

๑.๓.๒.๑ ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ ประเทศไทย เมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นชุมชนชาติพันธุ์ในการนำวิถีชุมชนมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องมีการร่วมมือทางนโยบาย ทางคณะสงฆ์แต่ละประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาโดยเน้นส่วนร่วมภาคีเครือข่ายอาเซียน

๑.๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะสงฆ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบวนการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน ซึ่งมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้สุ่มแบบเจาะจงชนชาติพันธุ์ซึ่งเป็นคนในพื้นที่เป้าหมายการวิจัยในการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนเป็นแนวทางในการบริหารจัดการการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภายใต้ความร่วมมือของชนชาติพันธุ์ ประเทศไทย เมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน ๓๐ รูป ประกอบด้วย

๑. คณะสงฆ์ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย จำนวน ๑๐ รูป
 ๒. คณะสงฆ์ เมียนมาร์ เมืองรัฐฉาน เชียงตุง จำนวน ๑๐ รูป
 ๓. คณะสงฆ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงบ่อแก้ว จำนวน ๑๐ รูป
- ๑.๓.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา ศึกษาระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙

กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน Asean Economics Community หมายถึง การรวมตัวของชาติใน Asean ๑๐ ประเทศ โดยมี ไทย, พม่า, ลาว, เวียดนาม, มาเลเซีย, สิงคโปร์, อินโดนีเซีย, ฟิลิปปินส์, กัมพูชา, บรูไน เพื่อที่จะให้มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน จะมีรูปแบบคล้ายๆ กลุ่ม Euro Zone นั้นเอง จะทำให้มีผลประโยชน์, อำนาจต่อรองต่างๆ กับคู่ค้าได้มากขึ้น และการนำเข้าส่งออกของชาติในอาเซียนก็จะเสรี ยกเว้นสินค้าบางชนิดที่แต่ละประเทศอาจจะขอไว้ไม่ลดภาษีนำเข้า

อาเซียน คือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN) โดยการจัดตั้งในครั้งแรกมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมและร่วมมือในเรื่อง

สันติภาพ, ความมั่นคง, เศรษฐกิจ, องค์กรความรู้, สังคมวัฒนธรรม บนพื้นฐานความเท่าเทียมกันและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) หมายถึงการรวมตัวของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นชุมชนที่มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือส่งท้าทาย ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยสมาชิกในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี สามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้นและสมาชิกในชุมชนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง เป้าหมายที่จะทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักรู้ถึงความเป็นประชาคมอาเซียนให้มีความคุ้นเคยต่อกันและรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการให้ประชาชนในรัฐภาคีอาเซียนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ภาคี หมายถึง กลุ่ม พรรค ฝ่าย แนวร่วม พวก

ภาคีเครือข่าย หมายถึง กลุ่มบุคคล องค์กรที่มีเป้าหมายร่วมกัน มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย ร่วมคิด วางแผน ร่วมทำ ร่วมประเมินผล โดยมีความสัมพันธ์แนบแน่น มีความเสมอภาค และเรียนรู้ร่วมกันอย่าง

๑.๕ ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

๑. ประชาชนกลุ่มสมาชิกอาเซียนมีกิจกรรมร่วมกันภายใต้ศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่าย
๒. ประชาชนสมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจในการร่วมกันทางศาสนาและวัฒนธรรม
๓. ชุมชนตามชายแดนมีส่วนร่วมกันพัฒนาสร้างเครือข่ายทางศาสนาและวัฒนธรรมอาเซียน
๔. มีการอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมตามแนวชายแดนโดยการใช้ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อนการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอทฤษฎีมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนำมาเป็นกรอบในการวิจัยในครั้งนี้เพียงบางส่วนเพื่อเป็นแนวทางในการพยายามนำมาใช้ประโยชน์ในความร่วมมือในภาคีเครือข่ายของอาเซียนที่มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในภูมิภาคที่มีชายแดนติดต่อกัน การนำทฤษฎีมาช่วยในการดำเนินงานวิจัยทางด้านนโยบายของคณะสงฆ์ในแต่ละประเทศไม่สามารถนำทฤษฎีมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งหมดหรือครอบคลุมทุกสถานการณ์ซึ่งปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนในครั้งนี้จึงนำทฤษฎีหลักที่เป็นกระบวนการรวมตัวระหว่างประเทศมาเป็นแนวทาง ดังนี้

- ๒.๑ ทฤษฎีการรวมตัวระหว่างประเทศ
 - ๒.๒ ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกัน
 - ๒.๒.๑ ทฤษฎีความร่วมมือ
 - ๒.๒.๒ ทฤษฎีหน้าที่นิยม
 - ๒.๒.๓ ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม
 - ๒.๓ แนวคิดทฤษฎีการรวมกลุ่ม
 - ๒.๓.๑ ความหมายของแนวคิดทฤษฎีการรวมกลุ่ม
 - ๒.๓.๒ สาเหตุที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม
 - ๒.๓.๓ ความสำคัญของกลุ่ม
 - ๒.๓.๔ ประเภทของกลุ่ม
 - ๒.๔ พัฒนาการของการรวมกลุ่ม
 - ๒.๔.๑ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมตัวอาเซียน
 - ๒.๔.๒ โครงสร้างและกลไกการดำเนินงาน
 - ๒.๔.๓ อาเซียนกับการรวมกลุ่ม
- ๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ทฤษฎีการรวมตัวระหว่างประเทศ

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีการรวมกลุ่มเพื่อจะผสมผสานในทุกด้านของสังคมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม ซึ่งนักทฤษฎี ได้แก่

๑. Karl W.Deutsch^๑ การเป็นผู้คิดการรวมกลุ่มตามความคิดของเขา การรวมกลุ่ม หมายถึง การสร้างประชาคมที่มีความมั่นคงแบบทุนนิยม (Pluralistic Security Community) โดยการทำให้ผู้ที่อยู่ในประชาคมมีความรู้สึกว่ายู่ในประชาคมเดียวกันและประชาคมนี้ประกอบด้วยสถาบันต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสถาบันที่กำหนดจัดตั้งขึ้นอยู่เป็นทางการและสถาบันที่เป็นทางการ นอกจากนี้ภายในประชาคมยังมีประเพณีต่าง ๆ ที่ปฏิบัติต่อกันนาน และประเพณีนี้จะต่อแข็งแรงและครอบคลุมสมาชิกเป็นอย่างดีและมีลักษณะแน่นอนในช่วงเวลาที่นานพอสมควร

๒. Ernst B. Haas เป็นนักปฏิบัติการณ์ที่นิยม ได้เสริมแนวคิดของ Mitrany ในความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจและสังคมจำเป็นจะต้องมีองค์การที่คอยส่งเสริมความร่วมมือกันมากขึ้น องค์การที่มีอำนาจทางการเมืองในที่สุดและจากการศึกษาผู้นำของยุโรปมีความเกี่ยวข้องโดยตรงให้ข้อสังเกต หลังการจัดตั้งกลุ่ม ECSC ได้มีบรรดาผู้นำยุโรปทั้งนักการเมือง ผู้นำทางสังคมจะเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มนี้ สามารถนำประสบการณ์ของเขา นำมาพัฒนาในการบริหารและบุคคลที่จะพยายามนำยุโรปเข้าร่วมกลุ่มกัน ซึ่งเป็นกระบวนการเกี่ยวกับภาวะการณ์เอ่อล้น "Sill over" ซึ่งประสบความสำเร็จและมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ

การรวมกลุ่มระหว่างประเทศสามารถทำได้เร็วขึ้นประกอบด้วยปัจจัย คือ^๒

๑). ประเทศที่จะรวมตัวกันควรอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน และสภาพแวดล้อมที่คล้าย ๆ กันมากกว่าที่จะมาจากประเทศต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน

๒). เจ้าหน้าที่และผู้ชำนาญการเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ควรจะร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย เพื่อทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพให้มากที่สุด

๓. ทฤษฎีของ David Mitrany^๓ เป็นทฤษฎีหน้าที่นิยม ความร่วมมือกันในสาขาใดสาขาหนึ่ง จะช่วยส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจและสังคม องค์การที่มีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมที่มีอำนาจทางการเมือง ส่วนความซับซ้อนทางการเมืองในเรื่องระบบจะทำให้เกิดปัญหาโดยเฉพาะปัญหาทางเทคนิค

๔. ทฤษฎีของ Johan Galtung การรวมตัวเป็นกระบวนการที่ประเทศสองประเทศหรือมากกว่ารวมตัวกันเป็นประเทศใหม่ขึ้น เมื่อกระบวนการรวมตัวเสร็จจะนำมาซึ่งความมั่นคง ในขณะเดียวกันสำหรับประเทศที่แยกตัวเป็นผืนดินตัวเป็นกระบวนการหรือแยกออกเนสองส่วนหรือมากกว่า เมื่อแยกแล้วจะไม่มีมารวมตัวกัน ฉะนั้นตัวแบบและเงื่อนไขที่ทำให้เกิดกระบวนการรวมตัวนั้นมีหลายสาเหตุด้วยกัน คือ^๔

๑) ประการแรก ประกอบด้วย ๒ รูปแบบ คือ

๑. ตัวแบบความเท่าเทียมกัน เป็นการผนึกค่านิยมในแง่ว่า ประเทศที่มารวมตัวกันนั้นมีผลประโยชน์ร่วมกัน

^๑ James E.Dougherty and Robert L. Pfaltzgraf, Jr.,ContendingTheories of International Relations, 2s,ed.,N.Y. : Harper and Row, 1981), 422.

^๒ Ernst Haas, "The Uniting of Europe and the Uniting of Latin America, " Journal of Market Studies 5 (June 1967) : 327.

^๓ Joseph Grunwald, Latin America Economic Integration and U.S. Policy (Wanhington : The Brookings Institution, 1972)

^๔ สีดา สอนศรี,แนวคิดและทฤษฎีการรวมกลุ่มและภูมิภาค,(กรุงเทพมหานคร :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๕-๑๖.

๒. ตัวแบบทางลำดับชั้น เป็นการพลิกแบบที่มีกาจัดลำดับชั้นของค่านิยม โดยเลือกค่านิยมลำดับสูงสุดมาเป็นแนวปฏิบัติ

๒) ประการสอง ประกอบด้วย ๒ รูปแบบ คือ

๑. ตัวแบบที่คล้ายคลึงกัน เป็นการรวมตัวกัน โดยที่ทำให้ประเทศทั้งสองเหมือนกันในตำแหน่งประชากร โครงสร้างทางเศรษฐกิจทางสังคมและความสัมพันธ์อื่น

๒. ตัวแบบการพึ่งพิงระหว่างกัน เป็นการรวมตัวกันที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน โดยการทำให้วัฒนธรรม ระบบการเมือง เศรษฐกิจของสมาชิกต้องพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น จนก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน ถ้าหากประเทศหนึ่งทำร้ายอีกประเทศหนึ่งเท่ากับทำลายตัวเองด้วย

๓) ประการสาม ประกอบด้วย ๒ รูปแบบ คือ

๑. ตัวแบบด้านความจงรักภักดี เป็นการรวมตัวจะมีอยู่ตราบยังมีความจงรักภักดี

๒. ตัวแบบด้านกาจัดสรร การรวมตัวกันได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของศูนย์กลางแห่งใหม่ในการตอบสนองความต้องการของสมาชิก

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ หมายถึง การรวมตัวกันของประเทศต่างๆ เพื่อเสริมสร้างและรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน อย่างเป็นทางการ เป็นการพยายามหาช่องทางขยายการค้าระหว่างกัน มีการยกเลิกอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน ซึ่งมีการแบ่งประเภทดังนี้ สาเหตุของการค้าระหว่างประเทศ

๑. ประเทศต่าง ๆ มีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากรธรรมชาติ

๒. ประเทศต่าง ๆ มีความสามารถในการผลิตไม่เหมือนกัน

๓. ประเทศต่าง ๆ มีความแตกต่างกันในด้านลักษณะทางกายภาพ เช่น สภาพดิน สภาพอากาศ และภูมิประเทศต่างกัน

๒.๒ ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence Theory)

ทฤษฎีนี้ ผู้ศึกษานำมาอธิบายลักษณะของความร่วมมืระหว่างไทยและลาวที่เป็นไปแบบการพึ่งพาอาศัยกันในลักษณะของต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ร่วมกัน ดังจะอธิบายเนื้อหาและความสำคัญของทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกันต่อไปนี้คือ ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกันเป็นทฤษฎีที่ได้รับความสนใจศึกษาค้นคว้ากันเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่ปลายทศวรรษ ๑๙๖๐ จนถึงปัจจุบัน ผู้ที่เสนอแนวความคิดนี้คือ Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye, Jr ในหนังสือของเขาที่พิมพ์เมื่อปี ค.ศ.๑๙๗๗ ในหนังสือชื่อ Power and interdependence : World Politics in Transition แบบ Interdependence กับรูปแบบของ Realism โดยสมมติฐานที่สำคัญ ๓ ประการ ของสำนัก Realism ที่ถูกโต้แย้งโดยสำนักนี้ได้แก่

-รัฐทั้งหลายไม่จำเป็นต้องเป็นหน่วยที่เหนียวแน่น (Coherent Units) และไม่ใช่ว่าเป็นตัวแสดงที่สำคัญเสมอไป

-กำลัง (Force) โดยตัวมันเองอาจจะเป็นเครื่องมือที่ไม่มีประสิทธิภาพของนโยบาย

-ระบบการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นนโยบายแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับเรื่อง การทหารและความมั่นคงเหนือเศรษฐกิจและสังคมนั้น ขณะนี้เป็นเรื่องล้าสมัยไปแล้วการพึ่งพาอาศัย กัน เป็นคำที่ใช้เพื่อสะท้อนให้เห็นภาพของความจริงสมัยใหม่ ในฐานะเป็นรูปแบบหนึ่งของการ อธิบายเกี่ยวกับการเมืองโลก ที่เชื่อว่าจะมีช่องทางการติดต่อหลายทางระหว่างสังคม (Societies) ต่างๆ ไม่มีการจัดลำดับความสำคัญระหว่างประเด็นปัญหาต่างๆ และเชื่อในการไม่ใช้กำลังทหารหรือ อย่างดีที่สุดก็ใช้กำลังทหารให้น้อยที่สุดโดยรูปแบบการพึ่งพาอาศัยกันตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันนี้นัก ทฤษฎีได้จัดลำดับแบ่งความสำคัญออกเป็น ๓ รูปแบบคือ

๑) การพึ่งพาในยุคอาณานิคม (Colonial Dependence) เป็นการพึ่งพาในด้านการส่ง สินค้าออกโดยนายทุนด้านการค้าและด้านการเงิน จะร่วมมือกับรัฐล่าอาณานิคมผูกขาด การค้า ระหว่างยุโรปกับอาณานิคมพร้อมทั้งมีการผูกขาดที่ดิน เหมืองแร่ และกำลังคนในอาณานิคม นั่นคือ ประเทศแม่ที่เป็นเจ้าอาณานิคมจะเป็นผู้กำหนดการค้าการลงทุน เทคโนโลยีต่างๆ ของประเทศบริวาร อีกทั้งประเทศเจ้าอาณานิคมยังร่วมมือกับรัฐบาลประเทศอาณานิคมอีกด้วย

๒) การพึ่งพาด้านการเงินและอุตสาหกรรม (Financial – industrial Dependence) เกิดขึ้น ในปลายศตวรรษที่ ๑๙ อุตสาหกรรมการผลิตวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อการส่งออก ใน ระยะเวลาจะถูกครอบงำโดยทุนและการลงทุนแก่ประเทศศูนย์กลาง และโครงสร้างการผลิตโดยทั่วไปก็มุ่ง ตอบสนองการบริโภคในประเทศศูนย์กลางเป็นสำคัญ นั่นคือ ประเทศเล็กจะกู้เงินจากประเทศ ศูนย์กลาง และประเทศที่ให้อำนาจกำหนดว่าจะให้ผลิตสินค้าอะไร ใช้แรงงานที่ไหน เป็นต้น

๓) การพึ่งพาด้านเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม (Technological – Industrial Dependence) เกิดตั้งแต่หลังสงครามโลกเป็นต้นมา ประเทศด้อยพัฒนาจะพึ่งพาบริษัทข้ามชาติใน ด้านเทคโนโลยีและการลงทุนด้านอุตสาหกรรม ซึ่งเน้นหนักการผลิตเพื่อตลาดภายในประเทศการ พึ่งพาดังรูปแบบที่ ๑ และ ๒ การผลิตจะมุ่งสู่การส่งออกเป็นหลัก รูปแบบการผลิตจึงถูกกำหนดโดย อุปสงค์จากประเทศศูนย์กลาง โครงสร้างการผลิต มีลักษณะเป็นการแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญ อย่างเข้มงวด การผลิตการเกษตรจะเน้นการปลูกพืชชนิดเดียวกันทั่วทั้งภูมิภาค ซึ่งการผลิตแบบนี้ ตลาดภายในประเทศไม่สามารถเจริญเติบโตได้ เพราะการบริโภคภายในประเทศถูกจำกัดด้วยสาเหตุ ต่างๆ ดังนี้

๑) รายได้ของประเทศที่มาจากส่งออกเป็นส่วนใหญ่นำไปซื้อปัจจัยการผลิต เพื่อการส่งออกหรือซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศสำหรับคนชั้นสูง

๒) กรรมกรมีรายได้สำหรับการบริโภคอย่างจำกัด เพราะได้รับการชูดริตแรงงาน การ บริโภคของคนงานในบางส่วนอาศัยระบบการผลิตแบบยังชีพเป็นส่วนเสริม รายได้มีอยู่อย่างจำกัด

๓) ส่วนเกินที่สะสมไว้ถูกส่งออกนอกประเทศในรูปของกำไรเสียเป็นส่วนใหญ่สำหรับ รูปแบบที่สามซึ่งเป็นรูปแบบที่มีอยู่ในปัจจุบัน การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศโลกที่สามมัก ประสบปัญหาด้านเงินทุนมาก เพราะการพัฒนาในลักษณะนี้ต้องอาศัยเงินตราต่างประเทศ เพื่อซื้อ เทคโนโลยีการผลิตทั้งเครื่องจักรและวัตถุดิบแปรรูปที่ผลิตเองไม่ได้ เพราะมีอุปสรรค คือ รายได้ส่วน ใหญ่มาจากการส่งออกกับการผูกขาดสิทธิบัตรของบรรษัทผูกขาด สภาพการพึ่งพาในด้านทุนและ เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อพัฒนาหลายด้าน ซึ่งสภาพดังกล่าวมีลักษณะดังนี้

-การพัฒนาอุตสาหกรรมต้องพึ่งพาภาคการส่งออกในด้านเงินตราต่างประเทศ เพื่อใช้ซื้อปัจจัยในการผลิตที่ต้องใช้ในอุตสาหกรรม ผลคือ การพึ่งพาแบบนี้ทำให้ภาคการส่งออกที่เก่าแก่ดำรงอยู่ได้ ทั้งที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตลาดภายใน

-การพัฒนาอุตสาหกรรมถูกวางเงื่อนไขให้เป็นไปตามสภาพขึ้นๆ ลงๆ ด้านดุลการชำระเงินซึ่งมักจะประสบกับปัญหาการขาดดุล โดยการขาดดุลการชำระเงินมีที่มาจากความสัมพันธ์เชิงการพึ่งพาใน ๓ ลักษณะคือ

๑) ความสัมพันธ์ด้านการค้าที่เกิดขึ้นในตลาดโลกมีการผูกขาดอย่างสูง ทำให้ราคาสินค้าส่งออกจำพวกวัตถุดิบตกต่ำ และราคาสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มสูง ซึ่งนำไปสู่การขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินในประเทศด้อยพัฒนา

๒) ทุนต่างชาติซึ่งควบคุมภาคเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญที่สุดและสง่ามไรจำนวนมากกลับคืนประเทศตน ทำให้เกิดขาดดุลเงินทุน

๓) ความจำเป็นที่ต้องอาศัยทุนจากต่างประเทศเพื่อแก้ปัญหาการขาดดุล หรือเพื่อสนับสนุนการพัฒนา ทำให้ต้องกู้เงินจากต่างประเทศ-การพัฒนาอุตสาหกรรมถูกกำหนดให้เป็นไปตามเงื่อนไขของศูนย์กลาง ประเทศด้อยพัฒนาต้องส่งสินค้าพวกเครื่องจักรและวัตถุดิบจากดินแดนศูนย์กลางเข้ามาใช้ในการพัฒนาผลงานของ Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye, Jr มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางเลือกและแนวคิดพหุนิยมในเรื่องอำนาจ (Power) และความมั่นคง (Security) จากการที่เน้นความสนใจไปที่การพึ่งพาอาศัยกัน และความสัมพันธ์ข้ามชาติ การพึ่งพาอาศัยกันในทางการเมืองระหว่างประเทศจึงหมายถึง ตัวแสดงทั้งหลายที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์หรือติดต่อกันในลักษณะที่ว่าเมื่อมีสิ่งใดเกิดขึ้นแก่ตัวแสดงตัวหนึ่งตัวใด ในโอกาสหนึ่งโอกาสใด ในสถานที่หนึ่งสถานที่ใดก็จะส่งผลกระทบต่อตัวแสดงอื่นๆ ทั้งหมด ดังนั้นไม่ว่าจะในระบบความสัมพันธ์แบบใด ยังมีตัวแสดงมากเท่าใด สถานที่มากเท่าใด และโอกาสหลายๆ หลายโอกาสมากเท่าใด การพึ่งพาอาศัยกันก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้นแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) ได้กลายเป็นแฟชั่นอย่างกว้างขวางในทศวรรษ ๑๙๗๐ นักเขียนที่สำคัญๆ ในชวงนี้ยอมรับว่าการพึ่งพาอาศัยกันในฐานะลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีอายุยืนยาวที่สุดของระบบรัฐก็คือ ระบบพันธมิตร (Alliance) ย่อมเป็นที่ชัดเจนว่ากิจกรรมการหาพันธมิตรและการสร้างระบบพันธมิตรเป็นเครื่องหมายแห่งการพึ่งพาอาศัยกันในระบบพันธมิตร ระดับของการพึ่งพาอาศัยกันย่อมขึ้นอยู่กับว่าประเทศพันธมิตรเหล่านั้นมีความจำเป็นต่อกันมากแค่ไหนและประเทศพันธมิตรเหล่านั้นต้องขึ้นอยู่กับสมรรถนะของกันและกันอย่างไรในการเผชิญกับการคุกคามจากภายนอกกลุ่มในศตวรรษที่ ๒๐ การยอมรับในความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยกัน ในประเด็นการทหารและความมั่นคง ได้ขยายไปสู่แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงร่วมกัน (Collective Security) ในแนวคิดการพึ่งพาอาศัยกันและระบบความมั่นคงร่วมกัน ได้กระตุ้นให้มีการแสวงหาพันธมิตรยิ่งขึ้นไปอีกและพยายามแสวงหาทางก่อตั้งระบอบความมั่นคงซึ่งจะมีการจัดองค์การดีกว่าระบบพันธมิตรแบบเก่า แต่ทั้งระบบพันธมิตรแบบเก่าหรือแบบใหม่ต่างก็ยอมรับความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยกันสำหรับหนังสือของ Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye, Jr ก็ได้เสนอลักษณะของแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกันซึ่งมีแนวโน้มเน้นความสำคัญกับประเด็นทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและสวัสดิการ การเน้นถึงความสำคัญดังกล่าวก็ไม่มีอะไรเข้าใจยาก โดยกฎเกณฑ์ทั่วไป การพึ่งพาอาศัยกันจะเพิ่มขึ้น

อย่างรวดเร็ว เมื่อสังคมนั้นๆ กลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมและมีการทำให้ทันสมัย ยิ่งกว่านั้นเมื่อกระบวนการดังกล่าวเพิ่มขึ้น วิธีการที่จะเข้าสู่ตลาดอย่างเป็นปกติประจำวันก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จและธำรงรักษาความเจริญทางเศรษฐกิจเอาไว้ ตัวอย่างเช่น ระบบการค้า (Trade System) มักจะถือกันว่าเป็นตัวอย่างรูปแบบของกระบวนการการพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจ ในอัตราส่วนของการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ขยายตัวขึ้นเท่าไรย่อมหมายความว่ารัฐพึ่งพากระบวนการค้าระหว่างประเทศมากขึ้นเท่านั้น Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye, Jr ยังได้ชี้ให้เห็นว่า การพึ่งพาอาศัยกัน ย่อมหมายถึง ความรู้สึกตอบสนองต่อกัน (Sensitivity) อย่างน้อยก็ในระยะหนึ่ง หรือ ได้ให้คำนิยามของคำว่า การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) ว่าเป็นการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Mutual Dependence) โดยมีสาเหตุมาจากความจำเป็นของสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกของประเทศ ที่ทำให้แต่ละประเทศต้องแสวงหาและแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือหรือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในกรณีประเทศไทยและลาวนี้ถือได้ว่าประเทศทั้งสองเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนร่วมกันยาวกว่า ๑,๘๐๐ กิโลเมตร มีประวัติศาสตร์ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม เชื้อชาติและภาษา ที่ผูกพันและคล้ายคลึงกันเป็นอย่างยิ่งแล้ว ในปัจจุบันประเทศทั้งสองยังมีความสัมพันธ์อันดีร่วมกันแทบในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การขนส่ง การคมนาคม การสื่อสาร การพลังงาน วัฒนธรรม การกีฬา เทคโนโลยีวิทยาการต่างๆ และทางด้านที่สำคัญคือ “ด้านวิชาการ” ที่ถือเป็นปัจจัยหรือประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยปกติแล้วประเทศต่างๆ มักจะมีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ^๕

ความจำเป็นด้านเศรษฐกิจการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยในด้านเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบพึ่งพาอาศัยกันและกัน ประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศด้อยพัฒนา มีความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกันเพื่อสร้างหรือแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น ประเทศไทยต้องพึ่งพาสินค้าวัตถุดิบ แรงงานและการขายสินค้าหรือถ่ายเทรายสินค้าของตนให้กับประเทศลาว ในขณะที่เดียวกันประเทศลาวก็ต้องพึ่งพาทุน เทคโนโลยีและผู้เชี่ยวชาญจากประเทศไทยเช่นกัน เป็นต้นส่วนนักวิชาการอีกท่านหนึ่งคือ Edward L. Morse, ๑๙๓๖ ได้ศึกษาและวิเคราะห์ไว้ว่าการพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่ได้ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และนำไปสู่ภาวะที่ทันสมัย (Modernization) นั้นก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างไรบ้าง Edward L. Morse เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่าง ๆ ในโลกนั้น ในปัจจุบันแตกต่างจากสมัยก่อนอย่างไม่เคยมีมาก่อน ผลกระทบของภาวะทันสมัยทำให้สังคมโลกมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างมาก เกิดการพัฒนาของระบบโลก เกิดการติดต่อสัมพันธ์ข้ามชาติในหลายระดับ ทั้งภาคเอกชนและรัฐบาล ซึ่ง Morse มองว่ามีผลทำให้ระบบความสัมพันธ์ของโลกในยุคปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลง (Transitional) การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดก็คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดในกระบวนการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐที่ทันสมัย และการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมระหว่างประเทศ ที่เดิมใช้กำลังทหารเปลี่ยนเป็นเพื่อความอยู่รอดของรัฐแทน ความจำเป็นด้านการเมืองสำหรับความจำเป็นด้านการเมืองนั้น การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศมีอิทธิพลอย่างมากต่อเสถียรภาพทางการเมืองและ

^๕ อรรถวิฑูรย์ งามวิฑูรย์, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจ : การพึ่งพาอาศัยกันหรือการพึ่งพิงศึกษารณิแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๓๐.

การปกครองภายในประเทศ เพราะความชอบธรรมในการปกครองและเสถียรภาพของรัฐบาลขึ้นอยู่กับความสามารถของรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งหมายถึงรัฐบาลต้องสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ยิ่งในกรณีของลาวในฐานะที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดกับไทยและเข้ามาเป็นสมาชิกของอาเซียนด้วยแล้ว ความจำเป็นในด้านความร่วมมือทางการเมืองก็ยิ่งมีความสำคัญเพิ่มเติมมากขึ้นตามไปด้วย

ความจำเป็นทางด้านสังคมส่วนความจำเป็นทางด้านสังคมนั้น เนื่องจากความก้าวหน้าในการสื่อสารคมนาคมได้ทำให้เกิดการติดต่อและไปมาหาสู่ข้ามประเทศระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศกันมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาสังคมระหว่างประเทศที่ไม่สามารถจัดการหรือแก้ไขได้โดยประเทศใดประเทศหนึ่งเพียงลำพัง เช่น ปัญหาการลี้ภัยเข้ามาหางานทำของแรงงานต่างชาติ ปัญหาเสพติด การควบคุมโรคระบาด อาชญากรรมและการก่อการร้าย เป็นต้น ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในการวางแผนป้องกันแก้ไขและปราบปราม นอกจากนี้การที่ประเทศต่าง ๆ ใช้แม่น้ำ ภูเขา ป่าร่วมกัน ทำให้เกิดความจำเป็นจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการศึกษากฎเกณฑ์การอนุรักษ์ทรัพยากร หรือการวางแผนในการป้องกันมลพิษร่วมกัน

ความจำเป็นทางด้านวิชาการส่วนความจำเป็นทางด้านวิชาการนั้น ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากเพราะปัจจุบันประชากรหรือพลเมืองของรัฐนั้นๆ จำเป็นจะต้องติดต่อทางปัญญาหรือการแสวงหาความรู้ให้กับตนเองอยู่เสมอ เพื่อที่จะได้นำความรู้ความสามารถเหล่านั้นมาพัฒนาประเทศชาติของตนให้เจริญก้าวหน้าหรือเพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้นๆ ได้อย่างผาสุกและรู้เท่าทันสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนไปอยู่เสมอ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันนี้ด้วยแล้ว วิทยาการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเจริญก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความรู้และความสามารถในยุคนี้จึงเครื่องมือที่สำคัญที่สุดที่รัฐหรือประเทศนั้นๆ จะนำมาใช้เป็นอาวุธในการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติให้ได้มากที่สุด ยังผลที่เกิดขึ้นจากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จะก่อให้เกิดผลสำคัญๆ ได้พอสมควรดังนี้

๑. Keohane และ Nye, Jr. เห็นว่าระบบความสำคัญของประเทศต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมากขึ้นทุกขณะ จนกลายเป็นการพึ่งพาอาศัยกัน และเกิดเป็นระบบโลกที่มีความสัมพันธ์กันทางเศรษฐกิจกับประเทศต่าง ๆ ให้มีทางในการติดต่อสัมพันธ์กันหลายช่องทาง จากแนวคิดนี้จะเห็นได้ว่าการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของไทยและสปป.ลาว มีลักษณะเป็นไปตามแนวคิดข้างต้น คือไทยและสปป.ลาวมิได้มีการร่วมมือจำกัดเฉพาะการค้าและการลงทุนเท่านั้น แต่เป็นความร่วมมือรอบด้าน เช่น การปราบปรามยาเสพติด การส่งผู้ร้ายข้ามแดน การคมนาคมเช่น การสร้างสะพานมิตรภาพไทย - ลาวความร่วมมือทางการเมือง เช่น การแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยียนระหว่างกันของผู้บริหารระดับสูงของทั้งสองประเทศ เป็นต้น กรณีการสร้างสะพานมิตรภาพไทย - ลาวนั้น ในอดีต สปป.ลาวเองมีความลังเลที่จะสร้างสะพานเชื่อมกับไทย เพราะกลัวว่าจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศหรือกลัวว่าไทยจะเอาเปรียบ แต่พอใช้สะพานไป ๔ ปีกว่า สปป.ลาวเริ่มเล็งเห็นประโยชน์และคุณค่าของการมีสะพานแห่งนี้และเริ่มมีการพิจารณาที่จะสร้างสะพานมิตรภาพไทย - ลาว แห่งที่ ๒ และแห่งที่ ๓ เพิ่มขึ้นอีก ตามข้อเสนอของไทย แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสปป.ลาว ว่าดีขึ้นเรื่อย ๆ Keohane และ Nye, Jr. ยังให้แนวคิดอีกว่า หากมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้นแล้ว นโยบายต่างประเทศของทั้งสองประเทศก็จะ

เปลี่ยนแปลงไป คือจะครอบคลุมปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้แสนยานุภาพทางการทหารจะไม่ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ได้ผลอีกต่อไป และจะมีบทบาทน้อยลงด้วย ในกรณีนี้ ก็เช่นกัน ไทยและสปป.ลาวก็ได้มีการใช้กำลังในการแก้ปัญหาอีกต่อไป ยกตัวอย่างเช่น กรณีการเจรจาปักปันเขตแดนไทย-ไทยและสปป.ลาวเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ถือว่าประสบผลสำเร็จในการเจรจาและสามารถปักปันเขตแดนไปได้กว่า ๒๖๑ กิโลเมตร เป็นสองประเทศแรก เป็นต้น

๒. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย จะส่งผลกระทบต่อเนื่องให้เกิดความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันมากยิ่งขึ้น เพราะจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ไม่เพียงแต่รัฐต่อรัฐเท่านั้น หากยังขยายเป็นความสัมพันธ์ระดับประชาชนกับประชาชนด้วย เช่น ไทยกับสปป.ลาวมีสมาคมไทย-ลาว มีการเดินทางไปทอดกฐิน มีการเดินทางไปแสดงนาฏศิลป์ มีการเดินทางไปแสดงดนตรีของนักเรียนไทย การแข่งขันเรือระหว่างประชาชนไทยและสปป.ลาวฝั่งจังหวัดหนองคาย-เวียงจันทน์ ฝั่งจังหวัดมุกดาหาร- สะหวันนะเขต ฝั่งจังหวัดนครพนม-แขวงคำม่วน ฝั่งจังหวัดอุบลราชธานี-เมืองจำปาสัก เป็นต้น ความสัมพันธ์ที่ขยายขอบเขตมากขึ้นเช่นนี้ จะทำให้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสัมพันธ์ที่เป็นระบบโลกมากขึ้นทุกที โดยพรมแดนหรือการถือแบ่งแยกประเทศจะลดความสำคัญลงเพราะแต่ละประเทศต่างมีผลประโยชน์ร่วมกันอยู่อย่างแน่นแฟ้น และมีความสำคัญกับทุกประเทศมากขึ้นทุกขณะ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐที่ขยายตัวขึ้น อันเป็นผลมาจากการร่วมมือกันนั้น จะมีผลทั้งที่เป็นแบบทวิภาคี(Bilateral) และแบบพหุภาคี (Multilateral)

๓. ระดับการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันที่เพิ่มมากขึ้น จะมีผลต่อการลดความสามารถของรัฐในการปกครองของตนเองลง เพราะแนวความคิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเห็นว่าการยอมลดหรือจำกัดอำนาจอธิปไตยบางส่วนของรัฐลง แล้วยอมปฏิบัติตามกฎข้อบังคับในข้อตกลงระหว่างประเทศ ทั้งที่มีกับองค์การระหว่างประเทศและที่มีผลกับบริษัทข้ามชาตินั้น เป็นประโยชน์กับประเทศมากกว่าผลเสีย เพราะจะทำให้ประเทศได้รับผลกระทบบางอย่างซึ่งมีอาจทำได้โดยลำพังดังนั้น การแลกอธิปไตยบางส่วนกับความมั่งคั่งสมบูรณ์ทางเศรษฐกิจนั้น จึงเป็นสิ่งที่คุ้มค่าและไม่เสียหาย

๔. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยองค์การระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติและการจัดการอธิปไตยเพื่อการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จะทำให้รัฐลดบทบาทความสำคัญลงจากเดิม จากที่เคยถือว่ารัฐเป็นตัวแสดงที่มีบทบาทมากที่สุด และเป็นหน่วยงานสำคัญในการวิเคราะห์ความสำคัญระหว่างประเทศตามแนวคิดของพวกสัจนิยม กลายเป็นมีลักษณะเป็นระบบโลก (WorldSystem) หรือ Internationalization ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับตัวแสดงที่มีใช้รัฐ เช่น บริษัทข้ามชาติ องค์การระหว่างประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยอำนาจผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็ถูกผลกระทบให้เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ไปจากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ เพราะผลประโยชน์ของชาติมีความหมายที่ซับซ้อนมากขึ้นจากการที่ประเทศต่าง ๆ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน ยิ่งไปกว่านั้นอำนาจของรัฐจะถูกกระทบกระเทือนโดยองค์การการค้าระหว่างประเทศหรือตัวแสดงระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่มีอำนาจเพิ่มมากขึ้นจากระบบความสัมพันธ์แบบนานาชาติ หรือระบบโลก จากแนวความคิดของนักทฤษฎีอย่าง Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye, Jr. เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence) จะเห็น

ได้ว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่ด้อยพัฒนามีความจำเป็นทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยนำมาอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศลาวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ตลอดช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา ตามทัศนะของดอส แซนทอส (Dos Santos .๑๙๗๓) กล่าวคือ สถานการณ์ที่เศรษฐกิจของกลุ่ม ประเทศกลุ่มหนึ่งถูกกำหนดเงื่อนไขโดยการพัฒนาการและขยายตัวของกลุ่มประเทศอีกกลุ่มหนึ่ง ประเทศในโลกที่สามมีลักษณะพึ่งพาทั้งในด้านวัฒนธรรม สังคม การเมืองและเศรษฐกิจต่อประเทศทุนนิยมตะวันตก ได้แก่ด้านเทคโนโลยีการผลิต สินค้าทุน เงินทุน ตลาดส่งออก และผู้เชี่ยวชาญ มีความสัมพันธ์เชิงเอาเปรียบ คือซื้อวัตถุดิบถูก แรงงานถูก ขายสินค้าสำเร็จรูปแพง ภายโอนรายได้แผ่นดินผ่านบริษัทข้ามชาติ ดังนั้นจึงได้ให้ข้อเสนอแนะว่าประเทศโลกที่สามควรดำเนินการดังนี้

- พัฒนาพึ่งพาตนเอง ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
- ร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาระหว่างกันเพื่อมีส่วนนำไปสู่การต่อรองกับกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วในด้านอื่นๆ ได้

- ปฏิรูปความสัมพันธ์ใหม่

Dos Santos ยังกล่าวอีกว่า การพึ่งพา คือเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์อันหนึ่ง ซึ่งได้ทำให้โครงสร้างเกี่ยวกับเศรษฐกิจโลกเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา เงื่อนไขนั้นมันขึ้นขอบให้บางประเทศมีการทำร้ายประเทศอื่นๆ และจำกัดความเป็นไปได้ต่างๆในการพัฒนาของเศรษฐกิจที่เป็นรองสถานการณ์ซึ่งกลุ่มเศรษฐกิจหนึ่งของประเทศต่างๆได้ถูกกำหนดเงื่อนไข โดยการพัฒนาและการแผ่ขยายของอีกเศรษฐกิจหนึ่ง ซึ่งประเทศของพวกเขาเองถูกทำให้ต้องเชื่อฟังและยินยอมที่จะถูกครอบงำ มันมีลักษณะร่วมกันอยู่ ๓ ประการ สำหรับนิยามความหมายนี้ที่บรรดานักทฤษฎีพึ่งพาส่วนใหญ่ยอมรับ

ประการแรก คือ ทฤษฎีพึ่งพาแสดงคุณลักษณะถึงระบบระหว่างประเทศอันนั้น ในฐานะที่ประกอบด้วยรัฐต่างๆ ๒ ประเภท ซึ่งได้อธิบายอย่างหลากหลายในฐานะที่เป็น "ประเทศที่มีอิทธิพล" กับ "ประเทศที่พึ่งพา" ประเทศศูนย์กลางกับประเทศชายขอบ หรือประเทศมหาอำนาจกับประเทศบริวารต่างๆ (dominant / dependent, center / periphery, or metropolitan / satellite) รัฐต่างๆ ที่ทรงอิทธิพลคือ บรรดาชาติอุตสาหกรรมที่ก้าวหน้าในองค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization of Economic Co-operation and Development: OECD) ส่วนบรรดารัฐต่างๆ ที่พึ่งพาก็คือรัฐทั้งหลายในลาตินอเมริกา, เอเชีย, และแอฟริกา ซึ่งมีรายได้ต่อหัวประชากรต่ำ (per capita GNPs) และซึ่งเชื่อมั่นอย่างมากต่อการส่งออกของสินค้าตัวใดตัวหนึ่งสำหรับการได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศ

ประการที่สอง คือ นิยามความหมายดังกล่าวมีสมมุติฐานร่วมกันว่า อำนาจอิทธิพลภายนอกมีความสำคัญพิเศษต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในรัฐที่ต้องพึ่งพาทั้งหลายและ อำนาจอิทธิพลภายนอกเหล่านี้เช่น บรรดาบริษัทข้ามชาติ, ตลาดสินค้าระหว่างประเทศ, การช่วยเหลือจากต่างประเทศ, การสื่อสารต่างๆ และวิธีการอื่นๆที่บรรดาประเทศอุตสาหกรรมก้าวหน้าทั้งหลายสามารถเป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในต่างประเทศของพวกเขาได้

ประการที่สาม คือ นิยามความหมายดังกล่าวเกี่ยวกับการพึ่งพาทั้งหมดชี้ว่าความสัมพันธ์ทั้งหลายระหว่างประเทศที่ทรงอิทธิพลกับประเทศที่ต้องพึ่งพามีลักษณะเป็นพลวัต เพราะปฏิสัมพันธ์ต่างๆระหว่างประเทศทั้งสองกลุ่มมีแนวโน้ม ไม่เพียงเพิ่มเติมเสริมส่งกันและกันเท่านั้นแต่ยังทำให้แบบ

แผนต่างๆของความไม่เท่าเทียมเข้มข้นมากขึ้นด้วย ยิ่งไปกว่านั้น การพึ่งพายังเป็นกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ฝังลึกมาเป็นเวลายาวนาน มันมีรากหยั่งอยู่ในการทำให้เป็นสากลของลัทธิทุนนิยม ดังนั้น การพึ่งพาจึงเป็นกระบวนการอันหนึ่ง ซึ่งกำลังดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่องอย่างไรก็ดี ยังมีงานของ ออร์ศรี งามวิทยาพงศ์ ก็ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ได้มีการถกเถียงกันในแนวคิดข้างต้นว่าจะมีลักษณะของ “ความเสมอภาค” ในความสัมพันธ์กันหรือไม่ ซึ่งมีผู้ศึกษาพบว่าแนวความคิดพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในระยะต้น คือ ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ทำลายระบบจักรวรรดินิยม ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ และระบอบจักรวรรดินิยมที่ยังคงหลงเหลืออยู่ส่วนใหญ่ได้สูญสลายไปหมดสิ้นก่อนปี พ.ศ. ๒๒๖๘๘ ดังนั้นระบบความสัมพันธ์แบบอาณานิคมที่ประเทศหนึ่งที่มีอำนาจกดขี่ขูดรีด และเอาเปรียบ อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งไม่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเองนั้นได้หมดสิ้นไปด้วย การประกาศเอกราชและการได้มาซึ่งอำนาจอธิปไตยของประเทศอาณานิคมทำให้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมหาอำนาจ กับประเทศด้อยพัฒนากับสงครามโลกครั้งที่

๒ มิใช่เป็นแบบเดียวกับสมัยอาณานิคมแต่อยู่ในฐานะของประเทศกับรัฐ ที่มีอำนาจอธิปไตย เท่าเทียมกัน การตัดสินใจใด ๆ มาจากการเลือกโดยสมัครใจ เพราะเห็นว่าจะได้รับประโยชน์มากกว่า ในทางตรงกันข้าม หากเห็นว่ารูปแบบความสัมพันธ์นั้นให้ประโยชน์ไม่เป็นที่พอใจก็สามารถจะยกเลิกได้เนื่องจากยังคงมีอำนาจอธิปไตยของตนเองอยู่ ดังนั้นหากพิจารณาโดยดูจากอำนาจอธิปไตยจะเห็นได้ว่ารูปแบบของความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจะมีลักษณะของความเท่าเทียมกัน

สำหรับความสัมพันธ์โดยทั่วไปแล้ว ทั้งสองประเทศถือว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมายาวนาน ซึ่งนอกเหนือจากความสัมพันธ์ด้านพรมแดนแล้ว ทั้งประเทศไทยและประเทศลาวยังมีความสัมพันธ์กัน ทางประวัติศาสตร์ ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม แต่ด้วยลาวเป็นประเทศสังคมนิยม จึงทำให้การพัฒนาทางการเมืองของประเทศไทยและประเทศลาวมีรูปแบบของการพัฒนาที่ แตกต่างกันสิ้นเชิง และหลังจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตในปลายปี ๒๕๓๔ ระบบเศรษฐกิจ สังคมนิยมซึ่งเน้นการวางแผนเศรษฐกิจส่วนกลางก็เสื่อมความนิยมลง และเมื่อหลังยุคสงครามเย็น (Post Cold War Period) ได้เริ่มต้นขึ้น ประเทศสังคมนิยมมาร์กซิสเกือบทุกประเทศได้ปรับระบบ การเมืองของตนให้ผ่อนคลายเป็นเสรีภาพทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นระบบเศรษฐกิจ การเมืองที่เรียกว่า “ระบบสังคมนิยมประชาธิปไตย” (Democratic Socialism) โดยมีระบบการเมือง แบบสังคมนิยมเหมือนเดิม แต่ทางเศรษฐกิจมีการเปิดเสรีและตั้งแต่ช่วงนี้เรื่อยมาความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศไทยและประเทศลาวทางด้านเศรษฐกิจก็อยู่ในเกณฑ์ดีตลอดมา จนกระทั่งความสัมพันธ์ไทย ลาวบรรลุถึงจุดสำคัญ ในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๓๗ เมื่อสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่ง ไทย - ลาว สร้างเสร็จเรียบร้อย ซึ่งเอื้อประโยชน์ให้แก่ประเทศทั้งสองเป็นอย่างมาก แต่ด้วยประเทศลาวยังเป็น ประเทศด้อยพัฒนา จึงจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากประเทศไทย โดยให้ความสัมพันธ์ต่อ นโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในลักษณะของการพึ่งพาอาศัย ซึ่งกันและกัน (Interdependence) มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลไทยในสมัย อานันท์ ปันยารชุน เป็น นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความช่วยเหลือความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ ดีระหว่างไทย - ลาว โดยได้ริเริ่มโครงการให้ความช่วยเหลือจำกัตกอยู่ใน ๓ ด้าน คือ การศึกษา การเกษตร และอนามัย หรือในสมัยของนายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย ในการตอบตกลงที่จะซื้อ กระแสไฟฟ้าจากลาว ๑,๕๐๐ เมกกะวัตต์ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ และผู้แทนของทั้งสองฝ่ายได้เจรจา

ในความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม และปัญหาการรักษาความมั่นคงตามพรมแดนไทย – ลาว รัฐบาล สปป.ลาวต้องการให้แก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศลาวที่เรื้อรังมานาน ได้แก่ ปัญหาชาวลาอพยพที่ยังคงเหลืออยู่ในประเทศไทย เป็นต้นส่วนในยุคปัจจุบันซึ่งอยู่ภายใต้การนำของนายกทักษิณ ชินวัตร ได้พัฒนาความสัมพันธ์ให้เปลี่ยนแปลงมาเป็นความร่วมมือในด้านต่างๆ โดยเฉพาะในด้านวิชาการระหว่างไทย-ลาว ในช่วง ๕-๖ ปีที่ผ่านมาได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นครอบคลุมสาขาต่างๆ ได้แก่ การศึกษา เกษตร สาธารณสุข ยุติธรรมแรงงาน ตลอดจนด้านสังคม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ตั้งแต่ปี ๒๕๔๔-๒๕๔๙ ไทยได้ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่ลาวรวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๓๐๒,๘๑๐ ล้านบาทแล้ว ซึ่งถือได้ว่าเป็นมูลค่าที่มีจำนวนมาก

ทฤษฎีความร่วมมือ (Cooperation Theory)

ความเป็นไปของความร่วมมือระหว่างไทยและลาว ที่ทั้งสองได้ร่วมปฏิบัติมาในประเด็นทางด้านวิชาการ ดังจะอธิบายเนื้อหาและความสำคัญของทฤษฎีความร่วมมือต่อไปนี้คือ ความร่วมมือหมายถึง การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องการที่จะทำกิจกรรมหรือเรื่องนั้นๆ โดยจำเป็นจะต้องขอให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้ามาร่วมดำเนินการในกิจกรรมหรืองานนั้นๆ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ โดยทั้งนี้ลักษณะของความร่วมมือนั้น อาจเป็นแบบต่างฝ่ายต่างได้ผลประโยชน์ร่วมกัน หรืออาจเป็นฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้เปรียบทางผลประโยชน์แต่เพียงผู้เดียวก็ได้ดังมีผู้ให้คำนิยามหรือความหมายของความร่วมมือที่สำคัญ คือ K.J.Holsti (๑๙๙๕) โดยเขาได้อธิบายว่า ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ทำร่วมกัน หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง หรือเป็นการทำงานร่วมกับคนอื่นในทางต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงาน โดยมีลักษณะของความร่วมมือ ดังนี้

- ความร่วมมือเป็นลักษณะของการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน
- ความร่วมมือเป็นการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางสร้างเสริม
- ความร่วมมือเป็นการยอมรับการกระทำของบุคคลอื่นและของตนเอง ความร่วมมือเป็นการกระทำที่เห็นพ้องต้องกันและเพิ่มกำลังในทางปฏิบัติK.J.Holsti (๑๙๙๕) กล่าวว่า ความร่วมมือระหว่างรัฐเกิดขึ้นอย่างมีเหตุมีผล โดยเขาได้ให้เหตุผลที่นำไปสู่ความร่วมมือของรัฐหรือการทำให้รัฐเกิดความร่วมมือกับรัฐอื่น ไว้ ๕ เหตุผลคือ

๑.รัฐต้องการลดต้นทุนในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของรัฐ (Reducing Costs) คือรัฐนั้นๆ ต้องสร้างความร่วมมือกับอีกรัฐหนึ่งๆ เพื่อที่จะทำให้เกิดการแบ่งเบาภาระต้นทุนในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อไม่ให้รัฐนั้นๆ ต้องแบกรับภาระแต่เพียงฝ่ายเดียว เช่นการลดต้นทุนมูลค่าการซื้อขายทางด้านเศรษฐกิจ หรือในเรื่องความมั่นคงทางด้านการทหารด้วย เช่น การลดต้นทุนในการผลิตทหารและการซื้อขายอาวุธ เป็นต้น

๒.รัฐต้องการเพิ่มประสิทธิภาพในกิจกรรมบางอย่าง (Increase Efficiency) คือ ทั้งนี้เนื่องจากการที่รัฐต้องดำเนินกิจกรรมบางอย่างตามลำพังจะทำให้ไม่มีประสิทธิภาพ แต่เมื่อใดที่รัฐสร้างความร่วมมือกับรัฐอื่นๆ ที่สมควรจะสร้างความร่วมมือด้วยแล้ว ก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น หรือมากกว่าการดำเนินการในกิจกรรมนั้นๆ เพียงรัฐเดียว ดังตัวอย่างของความร่วมมือในลักษณะนี้ เช่น การขนส่งการคมนาคมสินค้าร่วมกัน การลงทุนทางการค้าร่วมกัน การปฏิรูปการศึกษาาร่วมกัน เป็นต้น

๓. รัฐต้องการจัดการแก้ปัญหาหรือภัยคุกคามร่วมกัน (Common Threats or Problem) คือ ในบางเรื่องหรือบางกิจกรรมที่เป็นปัญหานั้น รัฐหนึ่งๆ จะไม่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงลำพังได้ เพราะปัญหาหรือภัยคุกคามบางเรื่องก็จำเป็นที่จะต้อง หาวิธีแก้หรือหาทางออกร่วมกันถึงจะสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ นั้นได้ โดยความร่วมมือในลักษณะนี้จะเป็นแบบทวิภาคี เช่น การแก้ปัญหามลพิษร่วมกัน การแก้ปัญหาภาวะโลกร้อนร่วมกัน การต่อต้านกลุ่มโจรสลัด การรื้อถอนอาวุธร่วมกัน การปราบปรามยาเสพติดร่วมกัน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันและอื่นๆ เป็นต้น

๔. รัฐต้องการจะลดผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำฝ่ายเดียวของรัฐ (Reduce The negative Costs) คือ รัฐจำเป็นจะต้องร่วมมือกับรัฐอื่นๆ เพื่อแสวงหาวิธีการปฏิบัติในกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน หรือเพื่อลดการต่อต้านจากรัฐอื่นเพื่อจะสามารถรักษาสมดุลของกิจกรรมนั้นๆ ไว้ได้

๕. รัฐต้องการสร้างผลประโยชน์แห่งชาติของตน โดยจะทำการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับรัฐอื่น (Reciprocity) คือ ความร่วมมือในลักษณะนี้จะเป็นแบบต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ร่วมกันและมีความสมานฉันท์ร่วมกัน โดยผลประโยชน์ที่นำมาแลกเปลี่ยนนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นเรื่องเดียวกันเสมอไป เช่น ประเทศหนึ่งอาจนำผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจมาแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ในด้านความมั่นคงกับอีกรัฐหนึ่ง เป็นต้น (K.J.Holsti, ๑๙๕๕) ส่วนวิธีการสร้างความร่วมมือนั้น K.J.Holsti (๑๙๕๕) กล่าวว่า อาจใช้แนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. ชี้ให้เห็นประโยชน์ร่วมกัน ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีความรู้สึกต้องงานตรงกันด้วยการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจถึงผลงานที่จะเป็นประโยชน์ร่วมกัน การชักจูงให้เห็นประโยชน์ของส่วนรวมอาจใช้ไม่ได้กับคนบางคน จึงต้องชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ทางอ้อมที่ผู้เกี่ยวข้องในการประสานงานจะได้รับด้วย

๒. ผู้กมิตรไม่ตรีต่อกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยวิธีให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จให้จงได้และอย่าให้เห็นว่าเป็นความสำเร็จร่วมกัน

๓. แนะนำกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกันมีความสามารถทัดเทียมกันด้วยการพิจารณาความสามารถของผู้ร่วมปฏิบัติในการประสานงานทั้งด้านความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถเฉพาะด้านหรือความถนัดในงาน และให้ข้อเสนอแนะที่จะเป็นทางทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีความสามารถในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อจะได้ทำงานไปด้วยกันได้

๔. มีการสื่อสารที่ดี ทำให้ด้วยการประสพการณ์ร่วมกันหรือสร้างสภาวะคล้ายคลึงด้วยการร่วมกันคิด หากสามารถร่วมวางแผนปฏิบัติการด้วยกันตั้งแต่ต้นก็จะช่วยให้มีกรอบแห่งการอ้างอิง(Frame of Reference) ร่วมกันทำงานอยู่ในวงประสพการณ์ที่มีสภาวะคล้ายคลึงกัน

๕. เพิ่มความใกล้ชิด ทำให้มีการพบปะหารือกันอยู่เสมอเพื่อให้ไว้วางใจกัน เพราะความใกล้ชิด จะช่วยให้ได้และเปลี่ยนความคิดเห็นและถ่ายทอดความรู้สึกถึงกันยิ่งใกล้ชิดกันมากเท่าใด ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจและรู้จักคุ้นเคยกันมากขึ้น ถ้ามีความหวังดีต่อกันมีเจตนาที่บริสุทธิ์และจริงใจก็จะเพิ่มความเชื่อถือไว้วางใจกันยิ่งขึ้น ดังนั้น เมื่อนำหลักการความร่วมมือของ K.J.Holsti ในข้อที่ห้ามาวิเคราะห์กับลักษณะความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและลาว ในด้านวิชาการแล้ว ถือได้ว่ามีลักษณะเป็นไปแบบต่างฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์ร่วมกันหรือเป็นลักษณะแบบการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน โดยที่ทั้งสองประเทศมีความสมัครใจและต้องการที่จะได้ผลประโยชน์จากความร่วมมือแบบ

สมานฉันท์ ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยได้ผลประโยชน์ในรูปแบบของการต้องการเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ในภูมิภาคเอเชีย ส่วนประเทศลาวก็ได้ผลตอบแทนคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือประชาชนให้มีความสามารถ คุณค่า และมีคุณภาพมากขึ้นตามไปด้วย

ทิสนา แคมมณี ได้รวบรวมทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี ๓ ลักษณะคือ

๑. ลักษณะแข่งขันกัน ในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่องหรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่างๆ

๒. ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น

๓. ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย

การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ ๓ – ๖ คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะแข่งขันกัน ต่างคนต่างเรียนและร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการสัมพันธ์กัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้จะมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่ หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่มเดียว

Johnson and Johnson ได้สรุปว่า Cooperative Learning มีองค์ประกอบ ที่สำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependent) หมายถึงการพึ่งพากันในทางบวก แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ การพึ่งพากันเชิงผลลัพธ์ คือการพึ่งพากันในด้านการได้รับผลประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน ซึ่งความสำเร็จของกลุ่มอาจจะเป็นผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่ม ในการสร้างการพึ่งพากันในเชิงผลลัพธ์ได้ดั่งนั้น ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทำงาน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน จึงจะเกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน สามารถร่วมมือกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ และการพึ่งพาในเชิงวิธีการ คือ การพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้งานกลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมาย ซึ่งต้องสร้างสภาพการณ์ให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มได้รับรู้ว่าตนเองมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่ม ในการสร้างสภาพการพึ่งพากันในเชิงวิธีการ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑.๑ การทำให้เกิดการพึ่งพาทรัพยากรหรือข้อมูล (Resource Interdependence) คือ แต่ละ

บุคคลจะมีข้อมูลความรู้เพียงบางส่วนที่เป็นประโยชน์ต่องานของกลุ่ม ทุกคนต้องนำข้อมูลมารวมกันจึงจะทำงานสำเร็จได้ ในลักษณะที่เป็นการให้งานหรืออุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน

๑.๒ ทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงบทบาทของสมาชิก (Role Interdependence) คือ การกำหนดบทบาทของการทำงานให้แก่บุคคลในกลุ่ม และการทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงภาระงาน (Task Interdependence) คือ แบ่งงานให้แก่บุคคลในกลุ่มมีทักษะที่เกี่ยวข้องกัน ถ้าสมาชิกคนใดคนหนึ่งทำงานของตนไม่เสร็จ จะทำให้สมาชิกคนอื่นไม่สามารถทำงานในส่วนที่ต่อเนื่องได้

๒. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Face to Face Promotive Interdependence) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือกัน มีการติดต่อสัมพันธ์กัน การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด การอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกภายในกลุ่ม จะก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกันทางสังคม จากการช่วยเหลือสนับสนุนกัน การเรียนรู้เหตุผลของกัน

และกัน ทำให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับ การทำงานของตนเอง จากการตอบสนองทางวาจาและท่าทางของเพื่อนสมาชิกช่วยให้รู้จักเพื่อนสมาชิกได้ดียิ่งขึ้นส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

๓. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual Accountability) หมายถึง ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน โดยต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนสมาชิก ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสามารถและความรู้ที่แต่ละคนจะได้รับ มีการตรวจสอบเพื่อความแน่ใจว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือไม่ โดยประเมินผลงานของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งรวมกันเป็นผลงานของกลุ่มให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งกลุ่มและรายบุคคลให้สมาชิกทุกคนรายงานหรือมีโอกาสดูความคิดเห็นโดยทั่วถึง ตรวจสอบสรุปผลการเรียนเป็นรายบุคคลหลังจบบทเรียน เพื่อเป็นการประกันว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มรับผิดชอบทุกอย่างร่วมกับกลุ่ม ทั้งนี้สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความมั่นใจ และพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล

๔. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Group Skills) หมายถึง การมีทักษะทางสังคม (Social Skill) เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือ มีความเป็นผู้นำ รู้จักตัดสินใจ สามารถสร้างความไว้วางใจ รู้จักติดต่อสื่อสาร และสามารถแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ

๕. กระบวนการทำงานของกลุ่ม (Group Processing) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด มีความร่วมมือทั้งด้านความคิด การทำงาน และความ รับผิดชอบร่วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ การที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายนั้น กลุ่มจะต้องมีหัวหน้าที่ดี สมาชิกดี และกระบวนการทำงานดี นั่นคือ มีการเข้าใจในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ^๖ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) แนวคิดของทฤษฎีนี้ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน ประมาณ ๓ – ๖ คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะแข่งขันกัน ต่างคนต่างเรียนและร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน

^๖ ทิศนา แคมมณี, ศาสตราจารย์, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).

ตามทฤษฎีนี้จะเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการสัมพันธ์กัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่ม

บริหารการศึกษา กลุ่มดอนทอง๕๒ (<http://dontong๕๒.blogspot.com/>) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันช่วยกันเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม นักศึกษาคนสำคัญ ได้แก่ สลาวิน เดวิดจอห์นสัน และรอเจอร์ จอห์นสัน

๑. องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

- ๑) การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน
- ๒) การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด
- ๓) ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน
- ๔) การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย
- ๕) การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม

๒. ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

- ๑) มีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น
- ๒) มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น
- ๓) สุขภาพจิตดีขึ้น

๓. ประเภทของกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ

- ๑) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างเป็นทางการ
- ๒) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ
- ๓) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

ทฤษฎีหน้าที่นิยม

กลุ่มหน้าที่นิยมมีความเชื่อเบื้องต้นคล้ายกลุ่มโครงสร้างนิยม ที่ว่ามนุษย์แต่ละคนประกอบไปด้วยกายกับจิตที่สัมพันธ์กัน แต่ กลุ่มนี้มุ่งศึกษาสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมหรือแก้ปัญหาได้ดี และเน้นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ของ มนุษย์ด้วย ผู้นำสำคัญของนักจิตวิทยาในกลุ่มหน้าที่นิยม ได้แก่ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey, ๑๘๕๙-๑๙๕๒) และวิลเลียม เจมส์ (William James, ๑๗๔๒-๑๙๑๐)

จอห์น ดิวอี้ นั้น มีความเชื่อว่าสิ่งสำคัญที่ทำให้คนเราปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีหรือไม่ ได้แก่ ประสบการณ์ (experience) เขาเห็นว่า "การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการกระทำ" (Learning by doing.) ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของมนุษย์ ที่จะต้องมีการส่งเสริม ส่วน วิลเลียม เจมส์เชื่อว่าสัญชาตญาณ (instinct) เป็นส่วนที่ทำให้เราปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม คำว่า "สัญชาตญาณ" ในทัศนะของเจมส์ หมายถึงสิ่งที่มีแล้วในตัวบุคคล ทำให้ บุคคลมีแนวโน้มที่จะกระทำอย่างใด อย่างหนึ่งโดยที่ การกระทำนั้น ๆ ไม่ได้เรียนรู้มาก่อน ต่อมาภายหลังจิตวิทยาสมัยใหม่ พิสูจน์

ว่าพฤติกรรม ของมนุษย์ส่วนใหญ่มีสาเหตุ พฤติกรรม ของสัตว์ ชั้นต่ำเท่านั้นที่มีเรื่องของสัญชาตญาณ เช่น แม่ไก่กกไข่ นกสร้างรัง ซึ่งเมื่อถึงเวลามัน ก็ทำได้โดยไม่ต้องอาศัย ประสบการณ์หรือการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามแนวคิด ที่ใช้ประโยชน์ได้มากของ วิลเลียม เจมส์ คือ เรื่องการส่งเสริมกระบวนการคิด ของบุคคล และ การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อช่วยแก้ปัญหาทาง อารมณ์และการกระทำที่ไม่เหมาะสมอันจัด เป็นอีกส่วนหนึ่ง ของความฉลาดทางอารมณ์

แนวคิดของกลุ่มหน้าที่ยินนี้ นอกจากเสริมสร้างกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ของบุคคล แล้ว ยังนำมาใช้เสริมสร้างพัฒนา พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลได้ โดยให้บุคคลได้มี ประสบการณ์ให้มาก โดยเฉพาะประสบการณ์ตรง ปฏิบัติจริง เผชิญปัญหาและแก้ปัญหาจริงเพื่อให้ "คิดเก่ง ทำเป็น แก้ปัญหาได้" ซึ่งอาจจะสอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษาของไทยใน ปัจจุบันที่ "เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ" (student center) ที่ควรต้อง "เรียนรู้เชิงประสบการณ์" (active learning)

ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม (Group Process)

กระบวนการกลุ่มเป็นวิทยาการที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคนเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปรับเปลี่ยน เจตคติและพฤติกรรมของคน ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสัมพันธ์และการพัฒนาการทำงานของ กลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพ

จุดเริ่มต้นของค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือ การศึกษากลุ่มคนด้านพลังกลุ่มและผู้ที่ได้เชื่อ ว่าเป็นบิดา ของกระบวนการกลุ่มก็คือ เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) นักจิตวิทยาสังคมและ นักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมัน โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ ๑๙๒๐ เป็นต้นมา และได้มีผู้นำ หลักการของพลังกลุ่มไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การพัฒนาบุคลิกภาพและ จุดประสงค์อื่น ๆ วงการ รวมทั้งในวงการศึกษา

๑. หลักการและแนวคิดทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม

แนวคิดพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มก็คือ แนวคิดในทฤษฎีภาคสนาม ของเคิร์ท เลวิน ที่กล่าวโดย สรุปไว้ดังนี้

พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มโครงสร้างของกลุ่มจะเกิด จากการร่วมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน และจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะ ของสมาชิกกลุ่มการรวมกลุ่มจะเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มในด้านการกระทำ ความรู้สึก และความคิดสมาชิกกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและจะพยายามช่วยกันทำงานโดยอาศัย ความสามารถของแต่ละบุคคลซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายของกลุ่ม

๒. หลักการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม ที่สำคัญมีดังนี้

๑. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ที่เกิด จากการบรรยายเพียงอย่างเดียวไม่พอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรม แต่ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนโดยกระบวนการกลุ่มจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ ศักยภาพของแต่ละคนทั้งในด้านความคิด การกระทำและความรู้สึกมาแลกเปลี่ยนความคิดและ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

๒. การเรียนรู้ควรจะเป็นกระบวนการกลุ่มที่สร้างสรรค์บรรยากาศการทำงานการทำงานกลุ่มที่ให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความรู้สึกนึกคิด มีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนโดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวาและช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

๓. การเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการกระทำกิจกรรมด้วยตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เนื้อหาวิชาหรือสาระจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จดจำได้ดี อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของตนได้รวมทั้งสามารถนำไปสู่การนำไปพัฒนาบุคลิกภาพทุกด้านของผู้เรียน

๔. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ที่เป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกด้าน ดังนั้นถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีระและมีขั้นตอนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้หรือตอบคำถามการรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. หลักการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม
การเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม คือ ประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับการลงมือร่วมปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของแต่ละคนแต่ละคนในกลุ่มมีอิทธิพลและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน หลักการสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่ม มีหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้ (คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน ๒๕๔๐)

๑. เป็นการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนโดยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

๒. เป็นการเรียนการสอน ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด กลุ่มจะเป็นแหล่งความรู้สำคัญที่จะฝึกให้ผู้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถปรับตัวและเข้ากับผู้อื่นได้

๓. เป็นการสอนที่ยึดหลักการค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตัวเองของนักเรียนเอง โดยครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพยายามค้นหา และพบคำตอบด้วยตนเอง

๔. เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ว่าเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ครูจะต้องให้ความสำคัญของกระบวนการต่าง ๆ ในการแสวงหาคำตอบ

๔. รูปแบบและขั้นตอนการสอนแบบกระบวนการกลุ่มรูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่มรูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม (คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน ๒๕๔๐) มีขั้นตอนดังนี้

๑. ตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

๒. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมด้วยตนเองและมีการเพื่อทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้มีประสบการณ์ในการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๒.๑. ชี้นำ เป็นการสร้างบรรยากาศและสมาธิของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนการสอน การจัดสถานที่ การแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย แนะนำวิธีดำเนินการสอน กติกาหรือกฎเกณฑ์การทำงาน ระยะเวลาการทำงาน

๒.๒. ขั้นสอน เป็นขั้นที่ครูลงมือสอนโดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ จะต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องในบทเรียน เช่นกิจกรรม เกมและเพลง บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น

๒.๓. ขั้นวิเคราะห์ เมื่อดำเนินการจัดประสบการณ์เรียนรู้แล้ว จะให้นักเรียนวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ความสัมพันธ์กันในกลุ่ม ตลอดจนความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน โดยวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงานกลุ่มให้คนอื่นได้รับรู้ เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ของกันและกัน ขั้นวิเคราะห์จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และมองเห็นปัญหาและวิธีการทำงานที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน เป็นการถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีที่สุด จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นแนวคิดที่ต้องการด้วยตนเอง เป็นการขยายประสบการณ์การเรียนรู้ให้ถูกต้องเหมาะสม

๒.๔. ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ นักเรียนสรุป รวบรวมความคิดให้เป็นหมวดหมู่ โดยครูกระตุ้นให้แนวทางและหาข้อสรุป จากนั้นนำข้อสรุปที่ค้นพบจากเนื้อหาวิชาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเองและนำหลักการที่ได้ไปใช้เพื่อการปรับปรุงตนเอง ประยุกต์ใช้ให้เข้ากับคนอื่นประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และดำรงชีวิตประจำวันเช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ เกิดความเห็นอกเห็นใจ เคารพสิทธิของผู้อื่น แก้ปัญหาประดิษฐ์สิ่งใหม่ เป็นต้น

๒.๕. ขั้นประเมินผล เป็นการประเมินผลว่า ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด โดยจะประเมินทั้งด้านเนื้อหาวิชาและด้านกลุ่มมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ประเมินด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม เช่น ผลการทำงาน ความสามัคคี คุณธรรมหรือค่านิยมของกลุ่ม ประเมินความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากการให้สมาชิกติชมหรือวิจารณ์แก่กันโดยปราศจากอคติ จะทำให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้และจะทำให้ผู้สอนเข้าใจนักเรียนได้ อันจะทำให้ผู้เรียนผู้สอนเข้าใจปัญหาซึ่งกันและกันอันจะเป็นหนทางในการนำไปพิจารณาแก้ปัญหาและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

๕. ขนาดของกลุ่มและการแบ่งกลุ่มการแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติงานร่วมกันนั้น ผู้สอนอาจจะแบ่งกลุ่มโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน^๗ เช่น

๑. แบ่งกลุ่มตามเพศ ใช้ในกรณีครุมีวัตถุประสงค์ที่ชี้เฉพาะลงไป เช่น ต้องการสำรวจความระหว่างเพศหญิงและชาย ในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะคิด ค่านิยม ฯลฯ

๒. แบ่งตามความสามารถ ใช้ในกรณีที่ครุมีภาระงานมอบหมายให้แต่ละกลุ่มแตกต่างกันไปตามความสามารถ หรือต้องการศึกษาความแตกต่างในการทำงานระหว่างกลุ่มที่มีความสามารถสูงและต่ำ

๓. แบ่งตามความถนัด โดยแบ่งกลุ่มที่มีความถนัดเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกัน

๔. แบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ โดยให้สมาชิกเลือกเข้ากลุ่มดับคนที่ตนเองพอใจ ซึ่งครูทำได้แต่ไม่ควรใช้บ่อยนักเพราะจะทำให้ นักเรียนขาดประสบการณ์ในการทำงานกับบุคคลที่หลากหลาย

^๗ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน ๒๕๓๔ : ๒๓๐

๕. แบ่งกลุ่มแบบเจาะจง ครูเจาะจงให้ได้กบางคนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น ให้เด็กเรียนเก่งกับเด็กที่เรียนอ่อนเพื่อให้เด็กเรียนเก่งช่วยเด็กที่เรียนอ่อน หรือให้เด็กปรับตัวเข้าหากัน

๖. แบ่งกลุ่มโดยการสุ่ม ไม่เป็นการเจาะจงว่าให้ใครอยู่ใครกับใคร

๗. แบ่งกลุ่มตามประสบการณ์ คือ การรวมกลุ่มโดยโดยพิจารณาเด็กที่มีประสบการณ์คล้ายคลึงกันมาอยู่ด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการช่วยกันวิเคราะห์หรือแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะ

๗. วิธีการสอนที่สอดคล้องับหลักการการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

๑. การระดมความคิด เป็นการรวมกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิก ๔ -๕ คน และให้ทุกคนแสวงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง เพื่อรวบรวมความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ได้หลายแง่มุม ทุกความคิดเห็นได้รับการยอมรับโดยไม่มีกัการโต้แย้งกัน แล้วนำความคิดทั้งหมดมาหาสมานกัน

๒. ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นโดยให้ผู้เรียนตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีการสรุปผลในลักษณะของการแพ้การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ วิธีการสอนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนและเกิดความสุขสนาน

๓. บทบาทสมมติ เป็นวิธีการสอนที่มีการกำหนดบทบาทของผู้เรียนในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมาโดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทและแสดงออกโดยใช้บุคลิกภาพประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีการสอนนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง ทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา

๔. สถานการณ์จำลอง เป็นวิธีการสอนโดยการจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงแล้วให้ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์นั้นพร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กำหนดให้ วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดงออก

๕. กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการสอนที่ใช้การสอนเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง แต่นำมาดัดแปลงเพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจและฝึกทักษะการแก้ปัญหา การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนยิ่งขึ้น

๖. การแสดงละคร เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทตามบทที่มีผู้เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องแสดงบทบาทตามที่กำหนดโดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดเข้ามาใส่ในการแสดงบทบาทนั้น ๆ วิธีนี้จะช่วยให้มีประสบการณ์ในการรับรู้เหตุผล ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของผู้อื่นซึ่งจะช่วยฝึกทักษะการทำงานร่วมกันและรับผิดชอบร่วมกัน

๗. เป็นวิธีการสอนโดยการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยที่มีสมาชิกประมาณ ๖ -๑๒ คน และมีกาหนดให้มีผู้นำกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแล้วสรุปหรือประมวลสาระที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน วิธีการนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลหรือประสบการณ์ของตนเองเพื่อให้กลุ่มได้ข้อมูลมากขึ้น

วิธีการสอนที่สนับสนุนหลักการสอนแบบกระบวนการกลุ่มเหล่านี้ เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้การจัดประสบการณ์การสอนที่หลากหลายและผู้สอนอาจใช้วิธีสอนอื่น ๆ ได้อีก โดยยึดหลักสำคัญ คือ การเลือกใช้วิธีการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนแต่ละครั้ง

๘. การประเมินผลการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม (ทศนา เขมมณี และคณะ ๒๕๒๒) มีดังนี้

๑. การให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งผู้สอนควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและมีประโยชน์ต่อผู้เรียนยิ่งขึ้น

๒. การให้ผู้เรียนร่วมประเมินผลการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถประเมินผลได้ ๒ ลักษณะ คือ

๑. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม

๒. การประเมินผลความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม

๙. บทบาทของครูและนักเรียนในการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

บทบาทครู (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน ๒๕๔๐) มีดังนี้

๑. มีความเป่่ากันเอง มีความเห็นอกเห็นใจนักเรียน สร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียน สนใจ ให้กำลังใจ สนทนา ไถ่ถาม

๒. พูดน้อย และจะเป็นเพียง ผู้ประสานงาน แนะนำ ช่วยเหลือเมื่อนักเรียนต้องการเท่านั้น

๓. ไม่ชี้นำหรือโน้มน้ำความคิดของนักเรียน

๔. สนับสนุน ให้กำลังใจ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน แสดงออกอย่างอิสระ และแสดงออกซึ่งความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

๕. สนับสนุนให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ สรุปผลการเรียนรู้และประเมินผลการกระทำ งานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีการรวมกลุ่ม

๑. แนวสหพันธนิยม (federalism) เป็นแนวการศึกษาลักษณะการรวมตัวกันของหน่วยต่าง ๆ จนกลายเป็นประชาคมทางการเมือง

๒. แนวปฏิวธรตนิยม (Transactionalism) เป็นแนวคิดที่มีการแลกเปลี่ยนการกระทำร่วมกัน จนอาจจะเกิด ๒ รูปแบบคือ

- แบบที่เป็นประชาคมที่สมบูรณ์แบบ มีความมั่นคง มีหลักประกันร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

- แบบพหุนิยม หมายถึง การจะทำให้เกิดความร่วมมือกันโดยยอมรับความหลากหลาย

๓. แนวภารกิจนิยม (Functionalism) ซึ่งพัฒนามาเป็นแบบภารกิจนิยมใหม่ (Neo-Function) นั่นก็คือจากการทำหน้าที่ที่สำคัญจะนำไปสู่การร่วมมือกันในอนาคตต่อไปและขยายไปถึงความร่วมมือในลักษณะที่อยู่เหนือกว่ารัฐขึ้นไปสำหรับสหภาพยุโรปมีแนวทางที่พัฒนาไปในลักษณะ

เหนือชาติหรือ Supra-Nation ในอนาคต โดยเฉพาะการที่แต่ละรัฐใช้เงินตราสกุลเดียวกัน แต่ละรัฐชาติจะไม่มีอำนาจอธิปไตยทางเศรษฐกิจของตนเองอีกต่อไปดังนั้น การบูรณาการก็คือการรวมตัวกันในระดับที่สูงกว่ารัฐขึ้นไป เป็นการเปลี่ยนความจงรักภักดีเปลี่ยนการกระทำไปสู่ศูนย์อำนาจใหม่ โดยสถาบันใหม่จะมีอำนาจเหนือกว่าชาติรัฐ และอาจจะมีอำนาจทางการเมืองเหนือรัฐชาติอีกด้วย การบูรณาการจึงเกิดจากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence) ซึ่งการพึ่งพานำไปสู่ความร่วมมือ (Co Operation) จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจจะ Spill Over ไปยังความร่วมมือด้านอื่นจนเกิดการเป็นการบูรณาการ (Integration)ซึ่งมีลักษณะที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การรวมตัวไม่ว่าจะจะเป็นแบบใดจะต้องมีการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจก่อน เพราะการบูรณาการจะเกิดขึ้นได้ง่ายที่สุดถ้าเริ่มต้นจากเศรษฐกิจ ซึ่งนักทฤษฎีบูรณาการจะเชื่อร่วมกันว่าการบูรณาการจะต้องเริ่มจากการกระทำที่ทำให้มีความขัดแย้งน้อยก็คือการร่วมมือทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้การรวมตัวกันได้จะต้องมีความคล้ายคลึงกัน เช่น ประเทศต่างๆ จะต้องอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน มีการติดต่อสื่อสารคมนาคมอย่างสม่ำเสมอ และมีความคล้ายคลึงกันทางด้านวัฒนธรรม ภาษา และอื่น ๆ และความร่วมมือนั้นจะต้องเกิดขึ้นในลักษณะที่เต็มไปด้วยสันติภาพที่ยาวนานจนกระทั่งเกิดเป็นชุมชนที่จะต้องร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน มีความเสมอภาพ มีการจัดสรรทรัพยากรหน้าที่ และมีการยอมรับสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน ก็จะเกิดการบูรณาการร่วมกัน

ความหมายของแนวคิดทฤษฎีการรวมกลุ่ม

ทฤษฎีการรวมกลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน โดยมีการติดต่อสัมพันธ์กัน หรือปฏิสัมพันธ์กัน และมีจุดมุ่งหมายที่จะกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และความสัมพันธ์นี้ จะช่วยให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกันได้ในระดับที่พอดีMartin E. Shaw ก็ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ในทำนองเดียวกันว่า กลุ่ม คือ บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งบุคคลแต่ละคนจะมีอิทธิพลต่อเพื่อนในกลุ่ม และจะได้รับอิทธิพลจากเพื่อนในกลุ่มด้วยเช่นกันส่วน Dorwin Cartwright and Alvin Zander ได้สรุปคุณลักษณะของกลุ่มไว้ว่า เมื่อคนมารวมกันเป็นกลุ่ม จะต้องมิลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะต่อไปนี้เกิดขึ้น คือ

- (ก) จะต้องมียุติสัมพันธ์กันเสมอ
- (ข) แต่ละคนจะถือว่าตนเองเป็นสมาชิกกลุ่ม
- (ค) แต่ละคนในกลุ่มจะยอมรับกันเป็นสมาชิกกลุ่ม
- (ง) มีปทัสถานร่วมกัน
- (จ) แต่ละคนจะมีบทบาทที่ชัดเจน
- (ฉ) มีการเลียนแบบลักษณะบางอย่างที่ตนเองคิดว่าเหมาะสมจากสมาชิกในกลุ่ม
- (ช) สมาชิกมีความคิดว่ากลุ่มจะต้องให้ผลประโยชน์ต่อสมาชิก
- (ซ) สมาชิกจะแสวงหาเป้าหมายร่วมกัน
- (ฌ) มีการรับรู้ความเป็นเอกภาพของกลุ่มร่วมกัน และ
- (ญ) สมาชิกกลุ่มจะปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของกลุ่ม

นอกจากนี้ Richard M. Hodgetts ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้อีกแนวคิดหนึ่งว่า กลุ่ม คือ หน่วยทางสังคมที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีอิสระเป็นตัวของตัวเอง ตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกันมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

สรุปกลุ่มหมายถึงบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน เพื่อให้กิจกรรมนั้น บรรลุจุดหมายปลายทาง ที่กลุ่มกำหนดไว้ โดยที่ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขด้วย

สาเหตุที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม

๑. เกิดจากความชอบพอกันเป็นส่วนตัวระหว่างสมาชิกด้วยตนเอง เช่น เป็นเพื่อนรุ่นเดียวกัน ถูกคอกัน นิสัยใจคอคคล้าย ๆ กัน

๒. เกิดจากการถูกชักชวนหรือชักจูงไป เช่น ชาวบ้านในชนบทถูกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชวนไปรวมเป็นกลุ่มเกษตร ตั้งกลุ่มเลี้ยงไหม กลุ่มชาวนา เป็นต้น

๓. เกิดจากความพอใจในเป้าหมายกิจกรรมของกลุ่ม หรือกลุ่มมีจุดมุ่งหมายตรงกับอุดมการณ์ของบุคคลที่จะเข้าไปเป็นสมาชิก เช่น กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมทางวิชาการ ชุมนุม ชมรม หรือสมาคมต่าง ๆ สมาคมนักพูด เกิดจากการชอบพูดหรือชอบฟัง กลุ่มต่อต้านฉ้อราษฎร์บังหลวง เกิดจากคนที่รักความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรมในสังคม และพรรคการเมือง เป็นต้น

๔. เกิดจากการได้รับคัดเลือกหรือแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจ เพื่อให้ปฏิบัติงานร่วมกันโดยเฉพาะ เช่น กลุ่มแพทย์ศัลยกรรม ชุดปฏิบัติการพิเศษกู้ภัย

๕. เกิดจากความต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เป็นการสนองตอบความต้องการทางจิตใจหรือทางจิตวิทยา เช่น เกิดจากการเหงา เบื่อหน่าย หรือต้องการมีเพื่อน ต้องการใกล้ชิดเจ้านาย ก็ไปเล่นกีฬา ตีกอล์ฟ เล่นเทนนิส

๖. เกิดจากการต้องการพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง เป็นการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมงานบางอย่างด้วยกัน ปกป้องผลประโยชน์ของตนเองและของกลุ่ม เช่น สหภาพแรงงาน สภาหอการค้า กลุ่มตลาดรวมยุโรป กลุ่มผู้ค้าน้ำมันโอเปค เป็นต้น

ความสำคัญของกลุ่ม

๑. ด้านการพัฒนาบุคคล กลุ่มสามารถพัฒนาบุคคลที่เป็นสมาชิกได้เป็นอย่างดี การดำเนินงานในกลุ่มหลายอย่างจะสนองความพึงพอใจของบุคคลแตกต่างกันไป เป็นต้นว่า สนองความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความรู้สึกปลอดภัย ความต้องการการยอมรับของกลุ่ม รวมทั้งการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา ความสนใจ และความสามารถอีกด้วย

๒. ด้านการวินิจฉัย ผู้นำกลุ่มจะสามารถสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มได้ ทำให้เข้าใจแล้วมองเห็นลักษณะแบบต่าง ๆ ของสมาชิก บางคนไม่สามารถติดต่อกับคนอื่นได้ บางคนก้าวร้าว บางคนยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ลักษณะดังกล่าวถ้าบุคคลไม่เข้ากลุ่มจะไม่มีโอกาสสังเกตเห็นได้เลย ดังนั้น ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกสามารถวินิจฉัยหรือประเมินลักษณะและพฤติกรรมเหล่านั้นได้ และจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจบุคคลในกลุ่มได้ดีขึ้น

๓. ด้านการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม สมาชิกกลุ่มจะมีโอกาสคิดร่วมกัน วางแผนร่วม กันประสานงานกัน และทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ผลผลิตทั้งหลายทั้งปวงในโลกปัจจุบันนี้เป็นผลงานของกลุ่มคนแทบทั้งสิ้น กลุ่มจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานอย่างมาก

ประเภทของกลุ่ม

๑. กลุ่มปฐมภูมิและกลุ่มทุติยภูมิ (Primary and Secondary Group) การแบ่งกลุ่มแบบนี้ยึดถือความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก นั่นคือ พิจารณาความเกี่ยวข้องมาก-น้อย ชิด-ห่างของสมาชิกเป็นสำคัญ กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก มีการพบปะสังสรรค์ หรือพบหน้าค่าตากันอยู่เสมอ มีการร่วมมือกันทำงานโดยไม่หวังประโยชน์ตอบแทน ส่วนกลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการหรือโดยหน้าที่ ไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว

๒. กลุ่มทางด้านสังคมและกลุ่มทางจิตวิทยา (Socio-group and Psycho-group) การแบ่งกลุ่มแบบนี้มีรากฐานมาจากจุดมุ่งหมายของการจัดกลุ่มที่แตกต่างกันคือ กลุ่มทางด้านสังคม (Socio-group) กลุ่มประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับสมาชิกเป็นรายบุคคล แต่จะมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนกลุ่มทางจิตวิทยา (Psycho-group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมารวมกันตามความพอใจของสมาชิกเอง หรือมีจุดมุ่งหมายเพื่อพบปะกันระหว่างเพื่อนสนิท

๓. กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าจะตนเองอยู่ในกลุ่มกับกลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าจะตนเองอยู่นอกกลุ่ม (In-Group and Out-Group) กลุ่มประเภทนี้แบ่งตามความรู้สึกและเจตคติของสมาชิกกลุ่มเป็นสำคัญ กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าจะตนเองอยู่ในกลุ่ม (In-Group) กลุ่มประเภทนี้สมาชิกมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม และมีความสุขที่จะได้ทำงานกับบุคคลในกลุ่ม เมื่อมีการทำงานทุกคนจะมีเจตคติแบบเห็นอกเห็นใจ มีมิตรภาพต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการดำเนินงานกลุ่ม ส่วนกลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าจะตนเองอยู่นอกกลุ่ม (Out-Group) กลุ่มประเภทนี้สมาชิกไม่มีความภาคภูมิใจในกลุ่ม ไม่อยากเป็นสมาชิก ไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เมื่อมีการทำงานร่วมกันสมาชิกจะไม่รู้สึกเห็นอกเห็นใจ ไม่ชอบกลุ่ม รู้สึกสงสัยอยู่ตลอดเวลา การทำงานกลุ่มจะไม่ได้ผลดี

๔. กลุ่มเป็นทางการและกลุ่มไม่เป็นทางการ (Formal and Informal Groups) กลุ่มประเภทนี้แบ่งตามโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของ สมาชิกเป็นหลัก กลุ่มเป็นทางการ (Formal Group) คือกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาโดยกฎหมายมีสายการบังคับบัญชาที่แน่นอน เป้าหมายชัดเจน มีระเบียบวินัยของสมาชิก สมาชิกมีความสัมพันธ์กันตามบทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ ส่วนกลุ่มไม่เป็นทางการ (Informal Group) เป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาโดยสมาชิกจำนวนไม่มากนัก ไม่มีระเบียบหรือกฎเกณฑ์ หรือกฎหมายรองรับที่ชัดเจน ไม่มีการระบุเป้าหมายที่เด่นชัด เกิดขึ้นง่าย สลายตัวง่าย และอาจจะเกิดขึ้นอีกก็ได้ข้อเปรียบเทียบการตัดสินใจโดยกลุ่มกับการตัดสินใจโดยเอกบุบุคคล

๑. ปัญหาในการเห็นพ้องต้องกัน ยังมีคนมาก โอกาสที่จะขัดแย้งก็ยิ่งมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันกลุ่มก็มีแหล่งที่จะเสริมสร้างความคิดใหม่ ๆ มากกว่า และมีทรศนะที่จะนำมาวิเคราะห์ข้อคิดเห็นเหล่านั้นมากกว่าด้วย

๒. อัตราเสี่ยงในการตัดสินใจ กลุ่มมักจะตัดสินใจอย่างเสี่ยงมากกว่าที่คนคนเดียวจะกล้าทำ เช่น ถ้าให้คนเดียวกับกลุ่มวางเดิมพันในการแข่งม้า โอกาสที่กลุ่มจะวางเดิมพันมีมากกว่าที่คนคนเดียวจะทำ ถึง ๑๐๐ ต่อ ๑ ถึงแม้กฎข้อนี้จะมีการยกเว้น แต่ก็พิสูจน์ได้เสมอว่าคนเรามักจะตัดสินใจเสี่ยงเวลาอยู่ในกลุ่มมากกว่าเวลาอยู่คนเดียว ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มจึงเป็นเครื่องกระตุ้นให้สมาชิกกล้าเสี่ยงยิ่งขึ้น และยึดแบบแผนเดิมน้อยลงกว่าที่จะทำในฐานะบุคคล

๓. ความรวดเร็วในการตัดสินใจ กลุ่มจะตัดสินใจได้ช้ากว่าบุคคลมาก ยิ่งจำนวนคนในกลุ่มมากก็ยิ่งต้องใช้เวลาในการตัดสินใจมาก ดังนั้น ถ้าต้องการผลของการตัดสินใจที่มีความรวดเร็ว แล้วไม่ควรใช้ระบบกลุ่มในการตัดสินใจ แต่หากคำนึงถึงคุณภาพของการตัดสินใจแล้ว โดยทั่วไปการตัดสินใจโดยกลุ่มจะมีคุณภาพดีกว่าการตัดสินใจของบุคคลโดยลำพัง

๒.๔ พัฒนาการของการรวมกลุ่ม

การพัฒนาของกลุ่มตามแนวคิดเรื่อง Cog's Ladder ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนากลุ่มที่จำแนกเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ทำความรู้จักกันด้วยความสุภาพ (Polite)

ขั้นที่ ๒ หาความหมายให้กับกลุ่มว่าทำไมต้องมาอยู่ร่วมกัน (Why we're here)

ขั้นที่ ๓ เสนอความคิดและหาแนวร่วม (Bid for power)

ขั้นที่ ๔ ร่วมเป็นโครงสร้างของทีม (Constructive)

ขั้นที่ ๕ มีความรักในหมู่คณะ (Esprit)

ขั้นที่ ๑ ทำความรู้จักกันด้วยความสุภาพ (Polite)

กลุ่มที่ถูกจัดให้รวมตัวกันในระยะแรกทีเดียว จะต้องทำความรู้จักกันก่อนอย่างสุภาพ เปิดเผยตนเองเฉพาะส่วนที่ต้องการเปิดเผยเพราะเห็นว่า เป็นประโยชน์ต่อตนเองก่อน แต่ละคนจะจำแนกสมาชิกคนอื่น ๆ ตามภาพในใจของตน (Stereotype) แล้ว รวมกลุ่มตามความพอใจ ความสนใจ เกิดกลุ่มเล็กๆ ขึ้นในกลุ่มใหญ่ สมาชิกกระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือ และเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อหาค่านิยมร่วมกัน หลีกเลี่ยงประเด็นปัญหา การโต้แย้ง และการให้ข้อมูลย้อนกลับ เนื่องจากทุกคนต้องการ การยอมรับ หรืออย่างน้อยไม่ให้อีกกลุ่มปฏิเสธ ในระยะนี้ผู้บริหาร หรือผู้นำกลุ่มควรจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการแนะนำสมาชิกให้ทำความรู้จักกัน โดยการจัดสรรเวลาให้ และกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มทั้งหมดได้มีส่วนร่วม ในการปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้จักคุ้นเคยกัน

ขั้นที่ ๒ หาความหมายให้กับกลุ่มว่าทำไมต้องมาอยู่ร่วมกัน (Why we're here)

หลังจากทำความรู้จักกันพอสมควร สมาชิกกลุ่มจะต้องการรู้ว่า เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มแท้จริงแล้วคืออะไร บางคนอาจจะต้องการวัตถุประสงค์ที่เป็นลายอักษร โดยเฉพาะกลุ่มที่ถูกกำหนดโดยงาน จะใช้เวลาในขั้นนี้มากกว่ากลุ่มที่สมาชิกรวมตัวกันเอง ในขั้นนี้กลุ่มพยายามอภิปรายกันถึงการตั้งวัตถุประสงค์ของการทำงาน กลุ่มจะไม่ยอมรับแนวคิดของใครคนใดคนหนึ่ง แต่จะหาความหมายร่วมกัน และยอมรับเป้าหมายที่เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ถ้าวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้นมาจากนอกกลุ่ม ในขั้นนี้สมาชิกจะถกเถียงกัน เพื่อให้เข้าใจและสร้างข้อตกลงร่วมกันในระยะนี้กลุ่มจะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง มีการรวมกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ ก่อน แต่ละคนเริ่มมองหาเป้าหมายเบื้องต้น มีการเปิดเผยความต้องการมากขึ้น สมาชิกมักจะกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม อาจจะมีการขัดแย้งบ้างแต่จะไม่มากมายนัก ภาพลักษณ์ของกลุ่มยังไม่ชัดเจน ระยะเวลาของขั้นตอนนี้ไม่แน่นอน การสร้างกลุ่มโดยการกำหนดวัตถุประสงค์หรือหาความหมายของกลุ่มร่วมกัน นี้ อาจจะเร็วขึ้นได้อีกถ้ากำหนดวัตถุประสงค์ได้ชัดเจนแล้ว การส่งเสริมกลุ่มในระยะนี้ ผู้นำกลุ่มจะต้องจัดโครงสร้างทีมให้สามารถทำงานได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และต้องกำหนดวาระการประชุมหรือหัวข้อ

การพูดคุยให้ชัดเจน นอกจากนั้นควรจัดแบ่งมอบหน้าที่เฉพาะให้สมาชิก และจูงใจให้ทุกคนมีส่วนร่วมในงานกลุ่ม

ขั้นที่ ๓ เสนอความคิดและหาแนวร่วม (Bid for power)

ขั้นตอนแยกจากขั้นที่ ๒ ได้โดยสังเกตจากการแข่งขันของสมาชิกกลุ่ม โดยแต่ละคนจะหาเหตุผลให้กับงานในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย พยายามเสนอความคิดเห็นให้กลุ่มทำตามสิ่งที่เขาเห็นว่าเหมาะสม และมีการกล่าวหาสมาชิกที่ไม่แสดงความคิดเห็นว่าไม่ฟังเพื่อน ดังนั้นความขัดแย้งในกลุ่มจะสูงกว่าระยะอื่น ๆ ความพยายามที่จะใช้บทบาทความเป็นผู้นำเกิดขึ้นในลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มย่อย เพื่อแก้ปัญหาอาจจะใช้ การโหวต การประนีประนอม และการหาแนวร่วมจากนอกกลุ่มสมาชิกยังไม่รู้สึกในความเป็นกลุ่มมากนัก สมาชิกบางคนอาจจะอึดอัด คนที่ยังไม่ผ่าน ๒ ขั้นตอนแรกอาจจะนั่งเงียบ ขณะที่บางคนอาจจะแสดงอิทธิพลกลุ่มได้ ขั้นตอนนี้หากสมาชิกเปิดเผยความในใจ อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ แต่หากปกปิดไว้จะรู้สึกว่าถูกสมาชิกอื่นระแวง ช่วงนี้กลุ่มจะยังไม่มีเอกลักษณ์ จะเป็นช่วงของการเปลี่ยนตำแหน่งในกลุ่ม เช่น อาจจะมีการคัดเลือกประธานกันใหม่ คนที่ไม่ประสบความสำเร็จในขั้นนี้อาจจะออกจากกลุ่มไปก็ได้ ในขั้นตอนนี้ การพยายามดำรงรักษา บทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างของกลุ่มเป็นเรื่องสำคัญมาก จะพบว่ากลุ่มมีสมาชิกที่ประนีประนอม (Compromise) ให้กลุ่มเข้ากันได้ (Harmonize) และผู้อนุรักษกฎของกลุ่มพยายามคงสภาพสมดุลที่ยอมรับได้ในกลุ่ม โดยคนเหล่านี้จะทำหน้าที่ลดความขัดแย้ง สมาชิกบางคนจะไม่ผ่านขั้นตอนนี้ คือไม่สามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างของกลุ่มอย่างเหนียวแน่น แต่เขาสามารถทำงานหรือร่วมกลุ่มต่อไปได้ ส่วนผลงานจะไม่ดีที่สุด เพราะการยอมตามสมาชิกคนอื่น ๆ เป็นการประนีประนอมไม่ใช่การยอมรับอย่างแท้จริง

ขั้น ๔ ร่วมเป็นโครงสร้างของทีม (Constructive)

ระยะนี้สังเกตได้จากทัศนคติของสมาชิกกลุ่มที่เปลี่ยนไปจากการพยายามควบคุมให้กลุ่มเป็นไปตามที่เขาคิด กลายเป็นยอมรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มมากขึ้น มีการสร้างจิตสำนึกของความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่ม (Team Spirit) ขึ้นมา ความรู้สึกแยกกลุ่มย่อยจะจางไป การพัฒนาเป้าหมายของกลุ่มจะเป็นรูปร่างขึ้น มีชื่อและเอกลักษณ์ต่างๆ ของกลุ่มชัดเจน สำหรับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มจะไม่แตกต่างกันมาก คือทำก็ทำด้วยกัน ไม่ทำก็ไม่ทำด้วยกันทั้งกลุ่ม การตัดสินใจจะ ช่วยกันแก้ปัญหาของกลุ่มมากกว่า การเอาชนะกันเองผลผลิตภาพของกลุ่ม (Productivity) ที่มาจากความคิดสร้างสรรค์จะสูงในขั้นนี้ เพราะเป็นช่วงที่กลุ่มรับฟังความเห็นของคนในกลุ่มมากขึ้น สมาชิกได้ใช้พลังและความสามารถของตนในการร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างได้ผลดีกว่าขั้นอื่น ๆ เพราะกลุ่มจะรับฟังความคิดที่สร้างสรรค์น่าสนใจ แล้วช่วยกันทำให้สำเร็จจนได้ กิจกรรมเสริมสร้างกลุ่มหรือทีมงานในขั้นนี้ ควรเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการยอมรับฟัง แต่กิจกรรมที่มีการแข่งขันกันเองในกลุ่ม อาจจะทำลายพัฒนาการกลุ่มให้กลับไปอยู่ในขั้นตอนที่ ๓ อีกได้ ถ้ามีสมาชิกใหม่เข้ามาในกลุ่มช่วงนี้จะเข้ากับกลุ่มได้ลำบาก และทำให้การพัฒนาของกลุ่มชะงักไป ผู้นำกลุ่มควรกำหนดการทำงานกลุ่มให้ชัดเจน สรุปแนวคิดให้เข้าใจตรงกัน สร้างความเชื่อมั่นให้กลุ่ม เพื่อที่สมาชิกจะได้ร่วมมือกันพัฒนากลุ่มให้มี ศักยภาพสูงสุด

ขั้นที่ ๕ มีความรักในหมู่คณะ (Esprit)

ในขั้นนี้กลุ่มจะมีขวัญ มีความจงรักภักดี และมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความคิดเห็นเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีความรู้สึกว่าการแยกกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนเข้าใจชัดเจนในบทบาทตามตำแหน่งหน้าที่ของตนว่าแยกจากคนอื่นอย่างไร และยอมรับคนอื่น ๆ เหมือนกับที่ยอมรับตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์และความเป็นตัวของตัวเองสูงมาก การยอมรับในเรื่องใดๆ มาจากความพอใจของสมาชิกทุกคน สมาชิกจะรู้สึกอิสระมากขึ้น การแบ่งกัก แบ่งเหล่าเป็นกลุ่มย่อยจะหายไป กลุ่มจะพัฒนาเอกลักษณ์ของกลุ่มขึ้นมาและปิดรับสมาชิกใหม่ หากมีสมาชิกใหม่เพิ่มเข้ามา เอกลักษณ์ของกลุ่มจะเสียไป พัฒนาการของกลุ่มจะย้อนกลับไปขั้นแรก ๆ อีก จนสมาชิกรู้สึกได้ ผลผลิตของกลุ่มในขั้นนี้มาจากความคิดสร้างสรรค์ของคนในกลุ่มถึงแม้จะมีสิ่งที่แอบแฝงอยู่ในใจ (Hidden Agenda) กลุ่มเห็นว่าเป็นเรื่องสิทธิที่ทุกคนจะคิดและกลุ่มยอมรับได้ เพราะมีความไว้วางใจกันสูง และสมาชิกแต่ละคนมีความจงรักภักดีต่อกัน ในขั้นนี้ผู้นำกลุ่มใช้วิธีส่งเสริมกลุ่มเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๔ และเพิ่มการกระตุ้น จูงใจ ให้สมาชิกมุ่งมั่นในงานและร่วมมือกันยิ่งขึ้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการพัฒนาของกลุ่ม

การพัฒนาของกลุ่ม จากขั้นแรกที่ทำให้ความรู้สึกกันด้วยความสุภาพ ไปสู่ขั้นของการหาความหมายว่า “ทำไมเราอยู่ที่นี่” จะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกกลุ่มคนใดคนหนึ่ง เริ่มต้องการหาความหมาย เช่นถามขึ้นว่ามีอะไรที่เราจะต้องเกี่ยวข้อง ความสามารถในการรับฟังของบุคคลเป็นลักษณะสำคัญที่จะช่วยให้กลุ่มพัฒนา จากขั้นที่ ๒ เข้าสู่ขั้นที่ ๓ และขั้นที่ ๔ ในบางกลุ่มขณะที่สมาชิกหลายคนเข้าสู่ขั้นที่ ๔ คือ รู้จักคุ้นเคยเข้ากันได้ดีกับสมาชิกคนอื่นๆ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และชัดเจนในบทบาทหน้าที่จนทำตัวเป็นหน่วยหนึ่งในโครงสร้างของกลุ่มได้แล้ว อาจจะมีสมาชิกบางคนยังไม่ผ่านขั้นตอนต้นๆ เช่น ไม่สนใจวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ไม่พยายามพูดหรือรับฟังทำความเข้าใจกับสมาชิกคนอื่นๆ ได้ การพัฒนาของกลุ่มเข้าสู่ขั้นที่ ๔ ก็ จะไม่สมบูรณ์หรือเป็นไปได้ บางครั้งสมาชิกคนนั้นอาจต้องออกจากกลุ่มไป ส่วนการพัฒนาจากขั้นที่ ๔ ไปสู่ขั้นที่ ๕ ต้องการความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในการตกลงใจระหว่างสมาชิกของกลุ่มความเป็นหมู่คณะของกลุ่มชนิดที่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นกับว่าสมาชิกกลุ่มจะสามารถปรับตัวเข้าสู่ขั้นตอนแต่ละขั้นในระยะเวลาเดียวกันหรือไม่ กลุ่มจะดำเนินไปตามขั้นตอนทั้ง ๕ ขั้นนี้ตามแต่ความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม การที่สมาชิกแต่ละคนเข้าใจขั้นตอนก็จะช่วยให้กลุ่มพัฒนาได้เร็วขึ้นและเป็นไปในทางที่ต้องการ เช่น จากขั้น ๑ จะพัฒนาไปขั้น ๒ สมาชิกอาจจะต้องเสียสละความสบายใจส่วนตัวบ้าง และก็ต้องรู้ว่านี่เป็นช่วงที่เสี่ยงต่อความขัดแย้ง จากขั้น ๒ ไปขั้น ๓ สมาชิกก็ควรจะยึดหลักการหรือยืนอยู่บนเหตุผลที่เป็นเป้าหมายรวมของกลุ่มเอาไว้ และก็ยอมรับว่าข้อคิดเห็นต่าง ๆ อาจจะไม่ได้รับการยอมรับอย่างเต็มที่นัก กับจะต้องตระหนักว่าระยะนี้เสี่ยงต่อการกระทบกระทั่งระหว่างบุคคล ซึ่งมักจะเกิดขึ้นเป็นธรรมชาติของขั้นตอนที่ ๓ จากขั้น ๓ ไปขั้น ๔ เป็นขั้นที่บุคคลหรือกลุ่มย่อยเริ่มก่อตัวรวมเป็นโครงสร้างของกลุ่มใหญ่ แต่ขั้นที่ ๓ จะถูกขัดขวางไม่ให้พัฒนาการไปถึงขั้นที่ ๔ จากการที่สมาชิกพยายามแข่งขันกันเอง ยึดมั่นความคิดของตนมากเกินไป ถ้าสมาชิกเรียนรู้การยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน กลุ่มจะพัฒนาเป็นขั้นที่ ๔ และจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่ ๕ ได้นั้น ต้องอาศัยความเข้าใจกันระหว่างสมาชิกทุกคนอย่างแท้จริง กระบวนการกลุ่ม ๕ ขั้นตอนแบบ Cog's Ladder นี้ ทั้งผู้นำกลุ่มและสมาชิกทุกคนมีความสำคัญในการใช้ความสามารถวิเคราะห์สภาพกลุ่ม และมีเจตนา ที่จะสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ร่วมมือกัน

สนับสนุนกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ มีทัศนคติที่ดีต่อกันและงานของกลุ่ม จนทำให้เกิดแรงจูงใจ มุ่งมั่นในงาน และ สร้างผลงานที่มีคุณภาพ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมตัวอาเซียน

๑. เพื่อส่งเสริมและรักษาสันติภาพในภูมิภาคให้มีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น
 ๒. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมือง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น
 ๓. เพื่อทำให้ภูมิภาคอาเซียนให้เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงอื่นๆ
 ๔. เพื่อให้ประชาชนและรัฐสมาชิกของอาเซียนอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้โดยสันติ
 ๕. เพื่อสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวที่มีเสถียรภาพ ความมั่นคงมีความสามารถในการแข่งขันสูง
 ๖. เพื่อบรรเทาความยากจนและลดช่องว่างการพัฒนาในอาเซียน
 ๗. เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย ธรรมภิบาล หลักนิติธรรม รวมถึงส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน
 ๘. เพื่อความร่วมมือในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบ
 ๙. เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาคและสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน
 ๑๐. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือกันในด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
 ๑๑. เพื่อให้ประชาชนในภูมิภาคมีความอยู่ดีกินดี มีโอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนามนุษย์ สวัสดิการสังคม
 ๑๒. เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยมั่นคง และปราศจากยาเสพติด
 ๑๓. เพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของภูมิภาคนี้มีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากกระบวนการรวมตัวและการสร้างประชาคมอาเซียน
 ๑๔. เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
 ๑๕. เพื่อเป็นองค์กรที่มีพลังในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศอื่นๆ ในเวทีโลก
- จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีเศรษฐกิจมั่นคง สามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น โดยมีแผนงานการดำเนินงานดังนี้คือ

๑. มีตลาดและฐานการผลิตเดียว สามารถเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานอย่างเสรี
๒. ส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ โดยให้ความสำคัญในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค ทรัพย์สินทางปัญญา และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
๓. พัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความเสมอภาคกันของประเทศสมาชิก

๔. ประสานนโยบายกับนานาชาติเพื่อให้ดำเนินเศรษฐกิจได้อย่างกลมกลืนกับเศรษฐกิจโลก
- ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio Cultural Community:

ASCC)

จัดตั้งขึ้นเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในภูมิภาคอาเซียน โดยมีแผนงานความร่วมมือ ๖ ด้าน คือ

๑. พัฒนาระบบสุขภาพมนุษย์ ให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมแก่การนำไปประกอบอาชีพ
๒. พัฒนาสวัสดิการสังคม เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดี ได้รับการบริการทางการแพทย์อย่าง

เท่าเทียม

๓. พัฒนาสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ธรรมชาติ
๔. ลดช่องว่างการพัฒนาประเทศ ให้ภูมิภาคนี้เจริญเติบโตอย่างทัดเทียมกัน
๕. พัฒนาด้านสิทธิมนุษยชน
๖. สร้างอัตลักษณ์อาเซียน ส่งเสริมความเข้าใจในความคล้ายคลึงและแตกต่างกันของ

วัฒนธรรมของแต่ละประเทศในอาเซียน

โครงสร้างและกลไกการดำเนินงาน

กฎบัตรอาเซียน กำหนดให้อาเซียนและประเทศสมาชิกปฏิบัติตามหลักการดังต่อไปนี้

๑. เคารพเอกราช อธิปไตย ความเสมอภาค บูรณภาพแห่งดินแดน และอัตลักษณ์แห่งชาติของรัฐสมาชิกอาเซียนทั้งปวง

๒. ผูกพันและรับผิดชอบร่วมกันในการเพิ่มพูนสันติภาพ ความมั่นคง และความมั่งคั่งของภูมิภาค

๓. ไม่รุกรานหรือข่มขู่ว่าจะใช้กำลังหรือการกระทำอื่นใดในลักษณะที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ

๔. ระงับข้อพิพาทโดยสันติ

๕. ไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐสมาชิกอาเซียน

๖. เคารพสิทธิของรัฐสมาชิกทุกรัฐในการอ้างระชาชาติของตนโดยปราศจากการแทรกแซง การบ่อนทำลาย และการบังคับจากภายนอก

๗. ปรีกษาหารือที่เพิ่มพูนขึ้นในเรื่องที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อผลประโยชน์ร่วมกันของอาเซียน

๘. ยึดมั่นต่อหลักนิติธรรม ธรรมาภิบาล หลักการประชาธิปไตยและรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ

๙. เคารพเสรีภาพพื้นฐาน การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม

๑๐. ยึดถือกฎบัตรสหประชาชาติและกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ที่รัฐสมาชิกอาเซียนยอมรับ

๑๑. ละเว้นจากการที่ส่วนร่วมในการคุกคามอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดนหรือเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจของสมาชิกอาเซียน

๑๒. เคารพวัฒนธรรม ภาษา และศาสนาที่แตกต่างกันของประชาชนอาเซียน

๑๓. มีส่วนร่วมกับอาเซียนในการสร้างความสัมพันธ์กับภายนอกทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยไม่ปิดกั้นและไม่เลือกปฏิบัติ

๑๔. ยึดมั่นในกฎการค้าพหุภาคีและระบอบของอาเซียน

อาเซียนกับการรวมกลุ่ม

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของประชาคมอาเซียน

๑. ประเทศสมาชิกอาเซียน มีสภาพภูมิศาสตร์คล้ายคลึงกัน จึงมีสินค้าเกษตรหรือแร่ธาตุที่คล้ายคลึงกัน บางครั้งจึงมีการแย่งตลาดกันเอง และสินค้าส่วนใหญ่เป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ยังไม่ได้แปรรูป ทำให้ราคาสินค้าตกต่ำ นโยบายเขตการค้าเสรีในภูมิภาคนี้จึงดำเนินไปอย่างช้ามากจะแก้ไขปัญหานี้ได้จะต้องมีการแบ่งการผลิตตามความถนัดของแต่ละประเทศแล้วนำมาแลกเปลี่ยนกันจึงจะเกิดการรวมกลุ่มกันได้ แต่ถ้าต่างคนต่างผลิตโดยไม่มีการกำหนดมาตรฐานร่วมกันในการวางแผนการผลิตก็ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ในการรวมกลุ่ม

๒. สินค้าอุตสาหกรรมในกลุ่มอาเซียนนั้นก็เป็อุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน แต่ละประเทศต่างก็มุ่งจะพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตามแบบอย่างตะวันตก จึงต้องมีการจัดซื้อเทคโนโลยีขั้นสูง ประเทศในกลุ่มอาเซียนที่พอจะผลิตสินค้าเทคโนโลยีได้ก็คือสิงคโปร์ แต่ประเทศสมาชิกก็เกี่ยงว่ายังไม่มีความรู้ จึงจำเป็นต้องพึ่งพาสินค้าจากประเทศอุตสาหกรรมนอกกลุ่มอาเซียน ทำให้การค้าขายระหว่างกันในกลุ่มอาเซียนทำได้ยาก วิธีการแก้ไขจะต้องมีการแบ่งงานกันทำและยอมรับสินค้าประเทศในภูมิภาคเดียวกัน รวมทั้งจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพสินค้าภายในกลุ่มประเทศอาเซียนให้ดีขึ้น

๓. ประเทศในอาเซียนพยายามพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้า แต่ละประเทศพยายามส่งเสริม พัฒนา และคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศตน โดยการใช้กำแพงภาษีหรือกำหนดโควตา ซึ่งสวนทางกับหลักการในการรวมกลุ่มและตลาดการค้าเสรี ซึ่งเป็นประเทศสมาชิกรวมกลุ่มกันต้องยกเลิกข้อเลือกปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศเพื่อก่อให้เกิดการค้าเสรี (Free Trade) ดังนั้นข้อตกลงใน AFTA ของอาเซียนหลายข้อจึงยังไม่ได้รับการปฏิบัติ
พื้นที่โฆษณา

๔. ประเทศสมาชิกยังคงปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติของตนเป็นหลัก และการหารายได้เข้าของรัฐประเทศในอาเซียนมีลักษณะเหมือนกัน คือรายได้หลักของประเทศมาจากการเก็บภาษีศุลกากรสินค้าขาเข้าและขาออก ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนให้ยกเลิกการเก็บภาษีระหว่างกันหรือเก็บภาษีให้น้อยลง แต่ประเทศสมาชิกไม่สามารถสละรายได้ในส่วนนี้ได้ เนื่องจากเป็นเงินที่ต้องนำมาพัฒนาประเทศ การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดการค้าเสรีระหว่างประเทศในภาคีจึงยังทำได้ยาก

๕. ความแตกต่างกันทางการเมืองและการปกครอง กฎบัตรอาเซียนได้กำหนดไว้ชัดเจนถึงหลักการประชาธิปไตยและให้ประเทศสมาชิกยึดมั่นต่อรัฐบาลที่มาจากวิถีทางรัฐธรรมนูญ การสร้างประชาคมความมั่นคงอาเซียนก็จะช่วยยกระดับความร่วมมือในการส่งเสริมประชาธิปไตยของแต่ละประเทศอันมีผลต่อความสงบเรียบร้อยทางการเมืองในภูมิภาคด้วย แต่การปกครองของประเทศสมาชิกอาเซียนมีหลากหลายรูปแบบ ประกอบด้วย

๕.๑ แบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา มี ๔ ประเทศ คือ ไทย กัมพูชา สิงคโปร์ และ มาเลเซีย

๕.๒ ประชาธิปไตยในระบบประธานาธิบดี ๒ ประเทศ คือ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

๕.๓ เผด็จการสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ๒ ประเทศ คือ ลาวและเวียดนาม

๕.๔ เฝ้าพิจารณา ๑ ประเทศ คือ เมียนมาร์ หรือพม่า

๕.๕ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ ๑ ประเทศ คือ บรูไน

สมาชิกในกลุ่มอาเซียนมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด สมาชิกบางประเทศยังมีปัญหาด้านความเป็นประชาธิปไตย และยังปกครองในรูปแบบเผด็จการและต้องการรักษาอำนาจของตนไว้ ทำให้อาเซียนพัฒนาได้อย่างยากลำบาก

๖. ความขัดแย้งระหว่างประเทศอาเซียน ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนยังมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศอยู่ เช่น ปัญหาพรมแดนระหว่างประเทศไทย – กัมพูชา ปัญหาพรมแดนระหว่าง มาเลเซีย – ฟิลิปปินส์ – อินโดนีเซีย

๗. ความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรม ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา โดยสามารถแบ่งกลุ่มประเทศตามศาสนาที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนับถือได้ ดังนี้

- ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม คือ บรูไน อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

- ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คือ กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม สิงคโปร์ และประเทศไทย

- ส่วนในฟิลิปปินส์ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์

นอกเหนือจากความแตกต่างทางศาสนาแล้ว ปัญหาชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมาก ซึ่งแน่นอนว่าย่อมจะมีความแตกต่างทางความเชื่อ วิถีชีวิต ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ก็เป็นอุปสรรคต่อการหลอมรวมสร้างความเป็นหนึ่งเดียว

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อิทธิชัย นัยชิต ผลการศึกษาวิจัย เรื่องนโยบายต่างประเทศของไทยต่ออาเซียน : ศึกษาเฉพาะกรณีสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) พบว่า^๘ ศึกษาวิเคราะห์แนวโน้มนโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย มีส่วนมีการส่งเสริมบทบาทด้านการเมืองความมั่นคงภายในกลุ่มอาเซียน

ธนิตา ขุนทองน้อย ผลการศึกษาวิจัย เรื่องความสามารถทางการค้าของกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่า^๙ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรความแตกต่างของรายได้ประชาชาติต่อหัวที่แท้จริงของประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ กับประเทศคู่ค้าขัดแย้งกับสมมติฐาน แสดงว่า ทั้ง ๔ ประเทศจะทำการค้ากับประเทศคู่ค้าที่มีรายได้ประชาชาติต่อหัวที่แท้จริงมากกว่าประเทศของตน มีเพียงสิงคโปร์เท่านั้นที่ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรดังกล่าวมีค่าตรงตามสมมติฐาน แต่กลับไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในปี

^๘ อิทธิชัย นัยชิต, นโยบายต่างประเทศของไทยต่ออาเซียน : ศึกษาเฉพาะกรณีสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔). บทคัดย่อ

^๙ ธนิตา ขุนทองน้อย, ความสามารถทางการค้าของกลุ่มประเทศอาเซียน, (พ.ศ. ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

พ.ศ. ๒๕๕๔ และปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ด้านค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรจำนวนประชากรของประเทศคู่ค้า พบว่า ทั้ง ๕ ประเทศ มีค่าตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นมาเลเซียในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เท่านั้นที่ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรจะขัดแย้งกับสมมติฐาน โดยมีเพียงประเทศ อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ เท่านั้น ที่ค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติแต่ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้กลับมีค่า ลดลง แสดงว่า ระยะทางที่ห่างไกล ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขยายการค้าของอาเซียน สำหรับค่า สัมประสิทธิ์ของตัวแปรการอยู่ในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเดียวกัน ซึ่งเป็นตัวแปรหุ่นั้น มีค่า ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้มีเพียงประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่ค่าสัมประสิทธิ์ ขัดแย้งกับสมมติฐาน โดยทั้ง ๕ ประเทศ ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ส่วนใหญ่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สาเหตุ ส่วนหนึ่งอาจมาจากการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้จากประเทศคู่ค้าที่สำคัญของอาเซียน

ดาริชา ศิริสมบัติ ผลการศึกษาวิจัยเรื่องผลกระทบของความผูกพันสาขาการท่องเที่ยวใน ข้อตกลง GATS ของประเทศกลุ่มอาเซียนที่มีต่อกฎหมายไทย พบว่า^{๑๐} ประเทศสมาชิกขององค์การ การค้าโลก(WTO) ด้วย ก็ได้เสนอข้อผูกพันการเปิดตลาดในสาขาต่าง ๆ ไว้ด้วยและหนึ่งในความผูกพัน นั้น คือ สาขาการบริการท่องเที่ยวอย่างไรก็ดี ประเทศเหล่านี้จัดแจ้งความผูกพันไว้แตกต่างกันอยู่บ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมในการเปิดตลาดของประเทศตน

การเปิดเสรีการท่องเที่ยวตามข้อตกลง GATS ครอบคลุมถึงธุรกิจโรงแรม ธุรกิจภัตตาคารและ ร้านอาหาร ธุรกิจตัวแทนการเดินทางและบริการนำเที่ยว ธุรกิจบริการจัดการโรงแรม และธุรกิจการ จัดเลี้ยง ฯลฯ ดังนั้น ความผูกพันในการเปิดตลาดของแต่ละประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ จึงครอบคลุมใน ธุรกิจดังกล่าว และย่อมส่งผลกระทบต่อกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องด้วย

นิมิตร สัมรัตน์ ผลการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของอาเซียนต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของ ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า^{๑๑} บทบาทของอาเซียนต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประชาคม เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นการศึกษาเงื่อนไขตามทฤษฎีการรวมตัวระหว่างประเทศ ทฤษฎีการพึ่งอาศัยกัน และกันระหว่างประเทศแนวคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติและแนวคิดเรื่องการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยทำการศึกษาจากแหล่งการณ สันนิษฐานา บันทึกข้อตกลงหรือข้อความเอกสารในการประชุมระดับต่าง ๆ ที่ใช้เป็นทางการและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบทบาทของอาเซียนต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของ ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ควรจะพัฒนาโครงสร้างของระบบบริหารที่เป็นอยู่ไปสู่โครงสร้างที่เป็น ทางการมากขึ้น ดังนั้น กลุ่มประเทศอาเซียนจึงจำเป็นต้องสร้างกรอบทางเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็ง กว่าเดิม แล้วนำมาเชื่อมโยงกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้นในลักษณะของก้อนหิมะ

โทรนัส ขยาพัฒน์ ผลการศึกษาวิจัยเรื่องอาเซียนกับหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน พบว่า^{๑๒} โลกปัจจุบันเป็นสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของตน ประเทศสมาชิกอาเซียนก็เช่นกัน ได้มีการปรับตัวต่อการ

^{๑๐} ดาริชา ศิริสมบัติ, ผลกระทบของความผูกพันสาขาการท่องเที่ยวในข้อตกลง GATS ของประเทศกลุ่มอาเซียนที่มีต่อกฎหมายไทย, (พ.ศ. ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

^{๑๑} นิมิตร สัมรัตน์, บทบาทของอาเซียนต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, (พ.ศ. ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^{๑๒} โทรนัส ขยาพัฒน์ อาเซียนกับหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน, (พ.ศ. ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

เปลี่ยนแปลง ดังกล่าว โดยได้มีความพยายามให้มีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นมากยิ่งขึ้น โดยการกำหนดวิสัยทัศน์อาเซียน ๒๐๐๐ ที่มีจุดมุ่งหมายให้อาเซียนมีการรวมตัวที่สูงขึ้นสู่การเป็นประชาคมอาเซียนแต่การรวมกลุ่มของอาเซียนจำเป็นต้องศึกษาการรวมกลุ่มของสหภาพยุโรปซึ่งถือว่าการรวมกลุ่มระหว่างประเทศที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในปัจจุบันเป็นตัวอย่าง เพื่อนำมาปรับใช้ต่อการรวมกลุ่มของอาเซียนตามความเหมาะสม

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการรวมกลุ่มตามวิสัยทัศน์ อาเซียน ๒๐๒๐ สมาชิกอาเซียนจึงควรปรับเปลี่ยนทัศนคติอันมีต่อหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในที่ประเทศสมาชิกอาเซียนถือว่าเป็นการก้าวก้าวอำนาจอธิปไตยของตน ให้เป็นหลักการที่มีความยืดหยุ่นและใช้บังคับร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้อาเซียนควรมีองค์กรกลางที่ทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ โดยบัญญัติกฎหมายที่มีสภาพบังคับและผูกพันรัฐสมาชิกให้ต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้เพื่อให้เป็นหลักประกันแก่ความตกลงทั้งหลายในสนธิสัญญาปฏิญญาหรือความร่วมมือต่าง ๆ ที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้องและเป็นอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการลดช่องว่างระหว่างประเทศสมาชิกทั้งหลายที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยการพัฒนาให้มีความใกล้เคียงกัน และสามารถเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้อาเซียนสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนตามเจตนาคมณที่กำหนดในวิสัยทัศน์อาเซียน ๒๐๒๐ ต่อไป

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย การศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน เพื่อเป็นการศึกษาแนวคิดทฤษฎี องค์ประกอบ กระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมสี่ทศวรรษพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิด หลักการทางกฎหมาย ขั้นตอนการดำเนิน การศึกษาวิจัยตาม และคุณภาพ รายละเอียด ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ผู้ให้ข้อมูล
- ๓.๓ เครื่องมือการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ(qualitative research) ของการดำเนินงานรูปแบบการจัดการที่เป็นแนวทางการศึกษาในการจัดเก็บข้อมูลอันประกอบด้วย

๑. การสัมภาษณ์เจาะลึก(in-depth interview)^๑ เป็นข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพจากการเก็บจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ที่จัดเก็บข้อมูลในการรวมกลุ่มที่จัดตั้งเป็นกลุ่มสมาชิก จากการทำงานร่วมกัน จากการสัมภาษณ์จากผู้ที่ได้รับผิดชอบ ผู้นำคณะสงฆ์ของแต่ละประเทศ และกลุ่มต่าง ๆ

๒. การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)^๒ เป็นการสนทนากลุ่มสมาชิกคณะสงฆ์ระหว่างประเทศที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการการถ่ายทอดพระพุทธศาสนา และการกันคิด ร่วมกันทำ เพื่อพัฒนาคนไปพร้อมกับเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในพื้นที่

การนำเสนอระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและขอบเขตของระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยที่สำคัญมาใช้ในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. วิธีการวิจัย เป็นการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยตาม การศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน ที่ได้กำหนดระเบียบการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก อันมีสาระสำคัญ ดังนี้

^๑ ไพศาล วรคำ, การวิจัยเพื่อการศึกษา, (มหาสารคาม :มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิมพ์ครั้งที่ ๓, ๒๕๕๓), หน้า ๒๑๒.

^๒ วรณี แกมเกต, วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่ง(๒๕๕๑), หน้า ๒๕๔.

๑.๑ การสัมภาษณ์เจาะลึกโดยการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ ในการกำหนดกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดให้มีกระบวนการวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์มีการออกแบบโครงสร้างของข้อความที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ) กล่าวคือ เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างหรือมีการนำคำถามมาใช้ประกอบในการชี้นำคำถาม เช่น มีการร่างข้อความที่มีลักษณะปลายเปิดที่มีค่าสำคัญพร้อมกับลักษณะของข้อความที่มีความยืดหยุ่นและพร้อมที่จะมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำของข้อความให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนในแต่ละสถานการณ์ที่มีเหตุการณ์หรือมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิและบุคคลที่มีความสำคัญหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ในภาครัฐ ภาคประชาชน รวมทั้ง บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีความสำคัญในกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตอบข้อความจากการสัมภาษณ์เจาะลึกได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความหลากหลาย

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รู้และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งกลุ่มผู้นำคณะสงฆ์ประเทศในเครือข่ายอาเซียน เป้าหมายทั้งที่เป็น ทางการและไม่ใช่ทางการ ประกอบด้วย ประเทศไทย จังหวัดเชียงรายคณะสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป เมียนมาร์ เมืองรัฐฉาน เชียงตุง คณะสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงบ่อแก้ว คณะสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ ที่ได้จากการศึกษาวิจัยทำให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายและ กลไกการดำเนินงานทางวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนาการถ่ายทอดพระพุทธศาสนาภาคีเครือข่ายทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค

๑.๒ การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) ดำเนินการโดยใช้วิธีการสังเกตในพื้นที่ภาคสนามและการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้นำคณะสงฆ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมทั้งที่เป็นทางการและไม่ใช่ทางการ ประกอบด้วย ประเทศไทย จังหวัดเชียงรายคณะสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป เมียนมาร์ เมืองรัฐฉาน เชียงตุง คณะสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงบ่อแก้ว คณะสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป โดยการวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันในประเด็นของ สถานการณ์ปัญหาของกลุ่มเป้าหมายเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่ในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยใช้วิธีการศึกษาผสมผสานหลายรูปแบบทั้งสำรวจเอกสารและการศึกษาภาคสนาม ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาจากหนังสือ บทความในวารสาร เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ และฐานข้อมูลที่เป็นแหล่งสืบค้นงานวิจัย (Data sources) เพื่อใช้ในการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๒ ศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลในพื้นที่ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม กับ คณะสงฆ์ประเทศไทย สหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในด้านอุปสรรค ในการดำเนินงานในเขตพื้นที่ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มหรือคณะสงฆ์ในพื้นที่

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่ปัจจุบัน/ทำงาน
๑	พระอ่อน จนุทสิริ	วัดใหม่ธรรมวงศ์	เชียงใหม่ รัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์
๒	พระมหาธนกร สุภาวิไล	วัดใหม่ธรรมวงศ์	เชียงใหม่ รัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์
๓	Phra Tummingala Chantasiri	วัดใหม่ธรรมวงศ์	เชียงใหม่ รัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์
๔	Phra Chansouk Chanthasudho	วัดใหม่ธรรมวงศ์	เชียงใหม่ รัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์
๕	Phra Wimala Thanawiro	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๖	Phra Khamphio Thithayano	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๗	Pramaha Suk Thukhagamaw	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๘	Samanera Suki Keophouvanh	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๙	พระพุทธานุมนี	วัดพระธาตุผาเงา	ประเทศไทย
๑๐	พระรัตนมนี	วัดพระแก้ว	ประเทศไทย
๑๑	พระครูสุธีสุตสุนทร	วัดพระแก้ว	ประเทศไทย
๑๒	พระมหาผดุงศักดิ์ เสสบุญโญ	วัดพระแก้ว	ประเทศไทย

การศึกษาในพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้คณะผู้วิจัยจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการจัดการวัฒนธรรมและประสบการณ์ใน ถ่ายทอดพระพุทธศาสนา จากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดในการศึกษาทั้งหมด

แผนการดำเนินงาน

- วางแผนงานในการจัดเก็บข้อมูล
- สร้างเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่
- ทำตารางลงพื้นที่
- จัดกิจกรรมลงพื้นที่เพื่อการจัดเก็บข้อมูล เน้นควบคุมคุณภาพด้านการบริหารจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่าย
- จัดประชุมระดับความคิดผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่าย โดยนำผลการศึกษานำเสนอต่อที่ประชุม

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาในพื้นที่ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ออกแบบสัมภาษณ์ โดยมีฐานข้อมูลจาก ประชาชนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และชาวบ้าน จำนวน ๓๐ คน โดยใช้แบบ สัมภาษณ์จำนวน ๑ ชุด ผู้วิจัยได้พัฒนาการสัมภาษณ์จากการทบทวนวรรณกรรม รูปแบบการการ จัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่าย และจากงานวิจัย เพื่อตอบ

วัตถุประสงค์การศึกษาการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่าย โดยกำหนดพื้นที่ในการสัมภาษณ์ประเทศไทย สหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประชากร (Populations) ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออก ๓ ส่วน

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดำเนินการดังนี้ เครื่องมือที่นำมาใช้สำหรับกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย การวิจัยได้กำหนดกระบวนการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายงานการประชุม การประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ส่วนการวิเคราะห์ ข้อมูลเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา ตลอดจนผลงานวิจัยประเภทต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการสร้างพื้นฐานขององค์ความรู้ในทางวิชาการเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ภาคีเครือข่าย อันเป็นแนวทางประการสำคัญในการนำไปสู่การสร้างเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึกออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือ การสัมภาษณ์แบบชี้หน้าที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจนตายตัว โดยเป็นแต่เพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีผลทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง การสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นเทคนิคและกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เป็นผู้ที่มีความรู้และความชำนาญหรือมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่กำลังดำเนินการกระบวนการวิจัย และสัมภาษณ์เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้และความชำนาญหรือมีความเชี่ยวชาญสามารถแสดงความคิดเห็นหรือทรรศนะได้อย่างหลากหลายผู้สัมภาษณ์สามารถที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ และสามารถที่จะสอบถาม ที่สำคัญและมีความน่าสนใจในแต่ละประเด็นของคำตอบ จากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ อันทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความหลากหลาย และข้อเท็จจริง จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาการศึกษาการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่าย โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือ ได้แก่

๑. แบบการศึกษาการจัดการการศึกษาการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่าย ประกอบด้วยเนื้อหา จำนวน ๒ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เช่น ข้อมูลส่วนตัวผู้ให้ข้อมูล กลุ่มคณะสงฆ์วัตถุประสงค์รูปแบบการจัดกิจกรรมและบริการการศึกษาการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายและการแสดงวิถีชีวิตชุมชน ประเภทการส่งเสริมวัฒนธรรมในชุมชน การสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัฒนธรรม เป็นต้น

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนและปัญหาอุปสรรคความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

๑. แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้บริหารคณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ประชาชน และชาวบ้าน ในกรณีศึกษาประเทศไทย สหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๒. การประชุมชมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อที่จะได้ทราบถึงทิศทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัย

กำหนดให้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกโดยกระบวนการสัมภาษณ์แบบขึ้นนำอันเป็นกระบวนการสัมภาษณ์ที่ไม่มีรูปแบบข้อคำถามที่ตายตัว หรือกระบวนการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะที่ไม่มีข้อคำถามที่เป็นมาตรฐานเป็นการกระบวนการสัมภาษณ์ที่ไม่มีกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่นำมาใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึก เพียงแต่มีการกำหนดลักษณะของข้อคำถามที่มีลักษณะเปิดกว้างมีความยืดหยุ่น และมีการนำคำผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนตามสถานการณ์ที่มีการขับเคลื่อนหรือเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลาส่วนการกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการออกแบบการวิจัยหรือการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการกระบวนการวิจัย ดังนี้

๑. การศึกษาเอกสาร และข้อกฎหมาย ส่วนที่ดำเนินการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

๒. การสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาอำนาจ ภารกิจของประเทศไทย สหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน เช่น

๑. ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของคณะสงฆ์

๒. แผนพัฒนาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

๓. ข้อกฎหมายและวัฒนธรรม

๔. ปัญหาและอุปสรรค สภาพปัญหาในพื้นที่กับความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดำเนินการอย่างผสมผสาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและน่าเชื่อถือได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยได้ดำเนินการดังนี้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. การประชุมชมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อศึกษาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน และการหาแนวคิด ความคิดเห็น รูปแบบกระบวนการบริหารจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

๒. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับผู้บริหารคณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ประชาชน และชาวบ้าน จำนวน ๓๐ คน

ลงพื้นที่ ๑ การลงพื้นที่ในการสำรวจและเก็บข้อมูลประเทศไทย สหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวพื้นฐานเบื้องต้น เพื่อหาประเด็นปัญหาด้านความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนและต้นทุนของชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย ประสานงานผู้นำและผู้บริหารด้านเอกสารแผนพัฒนาประเทศไทย สหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และข้อกฎหมาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำคำถามในการสนทนากลุ่ม และคำถามแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อผู้ประสานงานในชุมชนและศึกษาวัตถุประสงค์ วิจัยให้กับคณะสงฆ์และกลุ่มเป้าหมายได้ทราบพร้อมทั้งขอความร่วมมือผู้ที่เกี่ยวข้องในการนัดวันสนทนากลุ่ม

ลงพื้นที่ ๒ เพื่อจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตรงประเด็นคำถามสนทนากลุ่มที่ได้จัดทำขึ้นและตรงตามกรอบแนวคิดในการศึกษาประชากรเป้าหมาย และจัดทำแบบสัมภาษณ์ให้ชัดเจน พร้อมทั้งศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การร่วมพัฒนาการจัดการ ความร่วมมือ การประสานงาน สะดวกในการติดต่อกับประเทศไทย สหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อจะเป็นไปตามเนื้อหาในการศึกษาในครั้งนี้

ลงพื้นที่ ครั้งที่ ๓ การลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมที่ยังจัดเก็บที่ไม่สมบูรณ์ในประเด็นทั่วไป และประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน การจดบันทึก การบันทึกภาพในพื้นที่ที่ไม่เรียบร้อย และสภาพปัญหาด้านความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนที่จะต้องมีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

๓.๕ การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาในเชิงเอกสาร(Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ในการสัมภาษณ์ การประชุมสนทนากลุ่มย่อย การสัมภาษณ์ในเชิงลึกเป็นกระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเชิงเนื้อหา (Content analysis) ผู้วิจัยได้ศึกษาจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ความชัดเจนในประเด็นที่ทำการศึกษาโดยการวิเคราะห์ที่มีปัจจัยที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกของการบริหารจัดการ การดำเนินงานได้บอกถึงรูปแบบการจัดการ ศักยภาพท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน มีขั้นตอนในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ เพื่อจัดประเด็นและจัดกลุ่มข้อมูลเป็นแนวคิด และรูปแบบความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัยและความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

วิเคราะห์การสนทนากลุ่มศึกษาการบริหารเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ ราชบัณฑิต ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และชาวบ้าน โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลการสนทนากลุ่มย่อยแบบสรุปและจับใจความสำคัญตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน ในการปฏิบัติตามแผนพัฒนาตลอดจนการกำหนดแผนระยะยาวที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากได้รับข้อมูลเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มของกลุ่มเป้าหมาย ศึกษาสภาพพื้นที่ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้

การสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบประเด็นที่กำหนด (Content analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์	ระเบียบวิจัย			
	วิธีการวิจัย	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ผล
๑. เพื่อศึกษาหลักการนโยบายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน	การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) -เกณฑ์การคัดเลือกเอกสาร	๑. ประวัติ ๒. กลุ่มชาติพันธุ์ ๓. หนังสือ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ๔. กฎหมายระหว่างประเทศ	๑.การจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย ๒.แบบสัมภาษณ์ ๓.บันทึกการสนทนาและสัมภาษณ์	๑. วิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่กำหนด
๒. เพื่อศึกษาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน	การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) -การคัดเลือกเอกสาร และวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่องผู้วิจัย ปี พ.ศ.	๑.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามที่กำหนดตามวัตถุประสงค์	๑.การจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย ๒.แบบสัมภาษณ์ ๓.บันทึกการสนทนาและสัมภาษณ์	๑. วิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่กำหนด
๓. เพื่อศึกษาอุปสรรคและปัญหาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน	การวิจัยเชิงคุณภาพการจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย การศึกษาเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์	๑.คณะสงฆ์ ๒.ผู้นำชุมชน ๓.ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ๔.กรรมการหมู่บ้าน ๕.ปราชญ์	๑.การจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย ๒.แบบสัมภาษณ์ ๓.บันทึกการสนทนาและสัมภาษณ์	๑. วิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่กำหนด

การศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน
The Study Analyzes the Religious and Cultural Cooperation Partners of ASEAN.

๒. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนในพื้นที่ ดังนี้

๒.๑ ขาดการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจ ไม่มีการวางแผน ขั้นตอน และการดำเนินการ

๒.๒ วางกรอบนโยบายที่มีผลในระยะ ๑ ปี ในด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒.๓ นโยบายด้านการส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

๓. การนำเสนอข้อมูล ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แบ่งข้อมูลออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนตามแผนนโยบายประเทศ ประกอบด้วย สภาพพื้นที่ จำนวนประชากร คริวเรือน เศรษฐกิจในพื้นที่ และองค์กรส่วนราชการอื่น ๆ

ส่วนที่ ๒ ภารกิจของการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนตามแผนนโยบายขององค์กรระดับประเทศ ซึ่งมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน ๑. ศึกษาข้อมูลทางเอกสาร ๒. การศึกษาการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนตามแผนนโยบายของประเทศ

๔. การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย การนำเสนอข้อมูลจะบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องที่ศึกษารูปแบบ ปัญหาและอุปสรรค

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิเคราะห์เอกสาร วิธีวิจัยเชิงสำรวจ และการศึกษาภาคสนาม กลุ่มประชากรตัวอย่างเป็นคณะสงฆ์ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย จำนวน ๑๐ รูป คณะสงฆ์เมียนมาร์ เมืองรัฐฉาน เชียงตุง จำนวน ๑๐ รูป และคณะสงฆ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงบ่อแก้ว จำนวน ๑๐ รูป จำนวน ๓๐ รูป ผลการวิจัยเชิงสำรวจได้แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๑. ศึกษาหลักการนโยบายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน
๒. ศึกษาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน
๓. ศึกษาอุปสรรคและปัญหาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

๔.๑ ศึกษาหลักการนโยบายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน

การวิเคราะห์การจัดการการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างคณะสงฆ์ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย จำนวน ๑๐ รูป คณะสงฆ์ เมียนมาร์ เมืองรัฐฉาน เชียงตุง จำนวน ๑๐ รูป และคณะสงฆ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงบ่อแก้ว จำนวน ๑๐ รูป จำนวน ๓๐ รูปในพื้นที่ในกลุ่มสมาชิกอาเซียน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคณะสงฆ์ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย จำนวน ๑๐ รูป คณะสงฆ์เมียนมาร์ เมืองรัฐฉาน เชียงตุง จำนวน ๑๐ รูป และคณะสงฆ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงบ่อแก้ว จำนวน ๑๐ รูป จำนวน ๓๐ รูป ซึ่งการสัมภาษณ์ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ องค์การบริหารจัดการความร่วมมือทางศาสนา จำนวน ๑๕ รูป และวัฒนธรรมภาคีเครือข่าย จำนวน ๑๕ คน

ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนประสบปัญหาหลายๆ ด้านในการนำวัตถุประสงค์นำมาปฏิบัติทำให้เกิดการระแวงในความร่วมมือ การปกครองที่มีความแตกต่างกัน กฎหมายไม่เหมือนกัน ความล่าช้าในการตัดสินใจปฏิบัติงานร่วมกัน ความร่วมมือจึงไม่เกิดเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง เพื่อหาแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนโดยใช้มิติทางศาสนามุ่งเน้นการสร้างเข้าใจอันดีระหว่างชนชาติ และศาสนาที่แตกต่างกัน ในช่วงปี ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา กรมการศาสนา ได้นำตัวแทนทั้ง ๕ ศาสนาในประเทศไทย คือ พุทธ อิสลาม คริสต์ ซิกข์ และ

พราหมณ์-ฮินดู ไปสานสัมพันธ์ด้วยมิติทางศาสนาศาสนาอิสลาม แต่ก็ให้ความสำคัญกับทุกศาสนา เนื่องจากกระทรวงการศาสนาแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้จัดตั้งกรมขึ้นมาดูแลแต่ละศาสนา โดยเฉพาะ ทั้งยังจัดตั้งศูนย์ศาสนานอกจากจะเป็นรากฐานของวัฒนธรรม เอกลักษณ์ และจิตวิญญาณของประชาชนในชุมชนและประเทศนั้นๆ แล้ว ยังเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งและควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้ดำเนินไปตามครรลองหรือบรรทัดฐานของสังคม โดยปราศจากการพันนาการ ดังนั้น ศาสนาจึงเป็นประดิษฐ์กรรมทางความคิดอันสูงส่งและมีคุณูปการต่อโลกและมนุษยชาติทั้งหมดให้ความสำคัญศาสนาของประชาชนในรัฐสมาชิกประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตามก่อนที่จะกล่าวถึงศาสนาของประชาชนในรัฐสมาชิกประชาคมอาเซียน ควรจะทำความเข้าใจภาพรวม เพื่อเป็นพื้นฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาของประชาชนในรัฐสมาชิกประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นเสรีภาพและหลักการพื้นฐานที่ประชาชนและรัฐสมาชิกอาเซียนจะต้องเคารพในวัฒนธรรม ภาษาและศาสนาที่แตกต่างกัน และสร้างความเป็นเอกภาพในความหลากหลายดังกล่าว เพื่อความมั่นคงของประชาคมอาเซียน

การเชื่อมโยงเครือข่ายและการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายของรัฐ องค์กรส่วนท้องถิ่น การสร้างเครือข่าย การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะต้องตระหนักถึงขีดความสามารถของคนในชุมชนในทุกด้าน การรองรับความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนที่เป็นอยู่ที่จะต้องคำนึงถึงพื้นที่ในการจัดการ ผลกระทบที่เกิดขึ้นที่มีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงคนในชุมชน

การให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันหลายด้านและความคิดเห็นที่แตกต่างกันหลายประเด็น คณะสงฆ์ จังหวัดเชียงราย ประกอบกับเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของชาวบ้านมาจากการเกษตรที่มีฐานะยากจน การศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนในภูมิภาคยังเกิดขึ้นยากเนื่องจากปัญหาพื้นที่ชายแดน การปกครอง กฎหมายของแต่ละประเทศที่ไม่มีความสอดคล้องกันในการที่จะร่วมกิจกรรมในบางครั้งยังจะต้องขอความเห็นชอบต่อทางรัฐบาลซึ่งทำให้ล่าช้าและไม่สามารถจะจัดกิจกรรมร่วมกันได้อย่างยั่งยืน คณะสงฆ์ เมียนมาร์ เมืองรัฐฉาน เชียงตุงซึ่งเป็นพื้นที่ที่ห่างจากประเทศไทยการมีกิจกรรมทางด้านศาสนาที่คล้ายกับประเทศไทยมาก กฎหมายในการติดต่อประสานงานถือว่าลำบากเพราะจะต้องมีการติดต่อชนกลุ่มน้อยที่มีอิทธิพลทางชายแดนมีความเห็นชอบด้วยจึงจะสามารถจัดกิจกรรมร่วมกันได้ คณะสงฆ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงบ่อแก้ว ซึ่งมีการเมืองการปกครองที่รัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจเพียงผู้เดียวจึงทำให้การติดต่อประสานใดที่เกี่ยวข้องกับศาสนาจะต้องผ่านที่หน่วยงานของรัฐจึงไม่สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้สะดวกประกอบกับจะต้องมีตำรวจ และทหารเข้ามาสังเกตการณ์การในการทำกิจกรรมจึงทำให้กิจกรรมเกิดขึ้นได้ไม่ค่อยดีนัก

อุปสรรคและปัญหาการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนพบว่า ปัญหาในการบริหารจัดการร่วมกันที่ยังขาดความรู้และความเข้าใจในองค์กรรวม การพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้

องค์กรภาครัฐบาล

๑. ปัญหาของอาเซียนโดยเฉพาะเมียนมาร์เป็นปัญหาภายในประเทศที่ยังไม่มีความเสถียรภาพในเรื่องความปรองดองแห่งชาติและกระบวนการประชาธิปไตย
๒. ปัญหาการลดช่องว่างระหว่างประเทศรวยและประเทศจน
๓. สนธิสัญญาสมานฉันท์และความร่วมมือในด้านการเมือง ความมั่นคง ในภูมิภาค
๔. ปัญหาการร้ายร้าย จากการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ
๕. ปัญหาการจัดตั้งประชาคมความมั่นคงอาเซียน ในการช่วยแก้ปัญหาภายในระหว่างกัน

๖. ปัญหาด้านการทหารในเรื่องการคุมคามในรูปแบบต่าง ๆ
๗. ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน
๘. ปัญหาการสร้างดุลยภาพแห่งอำนาจ
๙. ปัญหาผู้อพยพของประเทศสมาชิก

ข้อมูลเกิดจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผลจากการศึกษาสภาพปัญหาโดยภาพรวมของคณะสงฆ์สมาชิกอาเซียน ในการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน การรวมตัวของชาวบ้านยังขาดความชอบธรรมทางสังคมอันเนื่องมาจากความหลากหลายชาติพันธุ์

๑. การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนยังมีประสิทธิภาพน้อย อันเนื่องจากการกฎหมายระหว่างประเทศ การแก้ไขปัญหาในภาพรวมชาวบ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าร่วมจัดการปัญหาในภาพรวม ซึ่งชาวบ้านมองปัญหาในส่วนตัวเป็นหลักเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ปัญหาอีกประการหนึ่งคือผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลได้ให้การสนับสนุนที่สร้างผลกระทบกับสังคม

๒. คณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนเข้ามามีการจัดการบริหารในองค์กรรวมทุกด้านที่ทำให้ร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้จากการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนี้

๑) การพัฒนาจึงเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนได้มาเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในวันสำคัญทุกปี

๒) การให้คณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาร่วมกัน พัฒนาโครงการให้สอดคล้องกับสภาพของปัญหาในชุมชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้คณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนเพื่อการทราบถึงข้อเท็จจริงและนำเข้าสู่แผนการพัฒนา

๔.๒ ศึกษาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

คณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนการเดินทางแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการใช้รูปแบบวิธีดำเนินการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(PAR) วัตถุประสงค์หลัก คือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมในการวิจัยได้แสดงความคิดเห็น จึงจำต้องใช้เครื่องมือและเทคนิควิธีที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกว่าคุณสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยไม่รู้สึกรีดหรือถูกกดดัน แต่รู้สึกว่าเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อันจะนำไปสู่การจัดการศาสนาร่วมกัน

๑. การจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนโดยชุมชนมีส่วนร่วมปัจจัยที่มีอิทธิพลเกิดจากการเรียนรู้ของคนชุมชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องให้ความรู้ความเข้าใจต่อคนในพื้นที่ในกระบวนการจัดการ

๑) คณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนเรียกประชุมปรึกษาหารือร่วมกันกับชุมชน

๒) คณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนตั้งระเบียบข้อตกลงจัดตั้งระเบียบและเพื่อเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ให้กับกฎระเบียบก็ได้มีการจัดตั้งคณะรับผิดชอบในการดูแล กฎระเบียบร่วมกัน

๓) ในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ แต่ครั้งที่ผ่านมามีได้รับความร่วมมือจาก คณะสงฆ์สมาชิกอาเซียน

๔) ในการลงความหมายความสำคัญเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้จะแจ้งให้ประชาชนในหมู่บ้าน ทราบโดยทั่วถึงกันและได้มีการแลกเปลี่ยนบทเรียนจากพื้นที่อื่น เพื่อนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น

๔.๓ ศึกษาอุปสรรคและปัญหาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่าย ประชาคมอาเซียน

ผลการศึกษาวิจัยความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน แบ่งการ วิเคราะห์ออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑. การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบ

๒. การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายด้านพุทธศาสนาวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามจาก การสนทนากลุ่มกับคณะสงฆ์ จังหวัดเชียงราย การสัมภาษณ์ซึ่งมีฐานข้อมูลปัญหาส่วนใหญ่ซึ่งเป็นพื้นที่ ประกอบด้วยกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่แตกต่างกันทำให้การพัฒนาจะต้องนำเข้าสู่ส่วนกลางของ ภาครัฐบาลได้รับไปแก้ไขระเบียบ กระบวนการ ในด้านการเมืองการปกครองค่อนข้างเป็นไปได้ช้า คณะสงฆ์ เมียนมาร์ เมืองรัฐฉาน เชียงตุง มีความเห็นสอดคล้องในด้านการเมืองการปกครอง ส่วนด้าน ศาสนา ที่มีการนำถือศาสนาทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องมีการแยกเป็นหลายกลุ่มยากต่อ การและการเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องลดขั้นตอนในบางส่วน ส่วนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในการเรียกจัดเก็บ จะต้องมองถึงสาธารณะเป็นหลัก คณะสงฆ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงบ่อแก้ว รวมแสดง ความคิดเห็นโครงการในด้านพัฒนาศาสนาภาคีเครือข่ายว่าไม่สอดคล้องกับความต้องการของคนพื้นที่ ทำให้การมีส่วนร่วมน้อย ประกอบกับการไม่ต่อเนื่องในการส่งเสริม สนับสนุน ความต้องการของคน พื้นที่ส่วนมากต้องการอาชีพ การสร้างรายได้ให้กับครอบครัว เป็นหลักเพราะเบื่อจากการติดต่อ ประสานงานในระดับท้องถิ่นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกฎหมายที่มีการใช้มาตรฐาน หลากหลายจนไม่สามารถยึดเป็นหลักในการปฏิบัติให้เป็นต้นแบบเดียวกันได้เสถียรภาพยังไม่ยั่งยืน

บทที่ ๕

สรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน ตลอดจนการจัดการศึกษาการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน ปัญหาและอุปสรรคการร่วมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมศึกษาการมีส่วนร่วม การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงแก้ไข ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างเป็นคณะสงฆ์ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย จำนวน ๑๐ รูป คณะสงฆ์ เมียนมาร์ เมืองรัฐฉาน เชียงตุง จำนวน ๑๐ รูป และคณะสงฆ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงบ่อแก้ว จำนวน ๑๐ รูป จำนวน ๓๐ รูป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

การศึกษาวิจัยการศึกษาวเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน เป็นการศึกษาแบบผสมผสานการศึกษาในภาคสนามทำการศึกษาเฉพาะ คณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนโดยเน้นการศึกษาเชิงสำรวจ เครื่องมือในการศึกษา คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์ ดังนี้

๕.๑ ผลการศึกษาหลักการนโยบายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน

จากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะสงฆ์ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย จำนวน ๑๐ รูป คณะสงฆ์ เมียนมาร์ เมืองรัฐฉาน เชียงตุง จำนวน ๑๐ รูป และคณะสงฆ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงบ่อแก้ว จำนวน ๑๐ รูป จำนวน ๓๐ รูป การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานกฎหมาย ศาสนาระหว่างประเทศ ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างคณะสงฆ์สมาชิกอาเซียน

คณะสงฆ์สมาชิกอาเซียน เลือกตัวแทนในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการพัฒนามีความหลากหลายของวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนาของชุมชนที่อยู่ติดชายแดน การเรียนรู้วิถีชุมชน เป็นเครื่องมือในการสร้างคนในสังคม โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นที่อยู่กับพื้นที่อย่างมีระบบ ดังนี้

การจัดการรัฐสมาชิกอาเซียนที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบด้วย ราชอาณาจักรกัมพูชา ๙๕% ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ๗๕% ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ๙๐% ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ ๔๒.๕% ราชอาณาจักรไทย ๙๕% และประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ๗๐% นับถือศาสนาอิสลาม ประกอบด้วยประเทศเนกา รา บรูไน ดารุสซาลาม ๖๗% ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ๘๗% และประเทศมาเลเซีย ๖๐.๔% นับถือศาสนาคริสต์ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ๙๒% นอกจากนี้ยังนับถือศาสนาพุทธ ใน

เปอร์เซ็นต์ที่สูงในประเทศมาเลเซีย ๑๙.๒% และประเทศเนการา บรูไน ดารุสซาลาม ๑๓% ศาสนาคริสต์ ในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ๑๕% ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ ๑๔.๕% ประเทศมาเลเซีย ๑๑.๖% และประเทศเนการา บรูไน ดารุสซาลาม ๑๐% อิสลาม ๑๐% ในประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ ๑๔.๕% ประชาชนในรัฐสมาชิกอาเซียนดังกล่าวข้างต้น ได้ยึดหลักการสำคัญของศาสนาที่ตนเองนับถือซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตหรือแบบแผนของการดำเนินชีวิต ศิลปะ สถาปัตยกรรมและวัฒนธรรม ตลอดจนการเมืองการปกครองประเทศอย่างเป็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัดของแต่ละประเทศ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาของประชาชนในรัฐสมาชิกประชาคมอาเซียน จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะเข้าไปสู่หัวใจของประชาชาติ และเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนา ภายใต้เสาหลักของประชาคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ซึ่งเกื้อกูลและเกื้อหนุนต่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-APSV) และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) แนวทางการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศภาคีสมาชิกศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ล้วนถือกำเนิดขึ้นในทวีปเอเชีย กล่าวคือ ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามถือกำเนิดในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธถือกำเนิดในประเทศเอเชียใต้และแพร่หลายเข้ามาแทนที่ความเชื่อและการเคารพนับถือของประชาชนในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรวมตัวกันเป็นอาเซียนและจะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนใน พ.ศ.๒๕๕๘ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อถือทางศาสนาของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศนั้นๆ จึงเป็นวิถีทางหรือพื้นฐานที่สำคัญที่สุดที่จะเข้าไปสู่หัวใจของประชาชาติ การเข้าร่วมของคณะสงฆ์สมาชิกกลุ่มอาเซียนจะต้องเข้าใจหน้าที่ บทบาทของแต่ละประเทศ ความสอดคล้องในการเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ จะต้องมีการจัดแผนที่เป็นระเบียบเพื่อที่จะไม่ทำให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีปัญหาในการบริหารจัดการคนในประเทศของตนซึ่งจะเป็นเงื่อนไขในการประสานสัมพันธ์

การจัดการในการเดินทางไปสู่การประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศไทยมีความคิดเห็นที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจภายในอาเซียน ผ่านการใช้ศาสนาเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ แผนการเพิ่มความร่วมมือทางศาสนาผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้ทางศาสนาและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศาสนาจะช่วยเสริมสร้างการเป็นชุมชนทางศาสนา โดยรัฐบาลจะใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนการกรมการศาสนาและกลุ่มศาสนาต่าง ๆ

ดำเนินการสร้างโรงเรียนพุทธศาสนาทุกวันอาทิตย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามพื้นที่ชายแดน ซึ่งเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โรงเรียนที่มีศักยภาพที่ดีที่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์คุณธรรมและจริยธรรมอาเซียน ซึ่งจะมีการให้ความรู้โดยพระสงฆ์จากประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน

ประชาชนที่อยู่ในประเทศสมาชิกอาเซียนจะได้รับการกระตุ้นให้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ในโอกาสวันหยุดที่สำคัญประจำปีต่าง ๆ ของชาวพุทธ เช่น วันวิสาขบูชาโลก, พิธีทอดกฐิน เป็นต้น โดยในงานทอดกฐินนั้น ผ้ากฐินจะเป็นของพระราชทานและจะจัดขึ้นใน ๕ ประเทศ คือ กัมพูชา, ลาว, มาเลเซีย, พม่าและสิงคโปร์ โดยมีประเทศไทยเป็นเจ้าภาพของอาเซียน นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งค่ายเยาวชนอาเซียน สำหรับเชื่อมความสัมพันธ์ทางศาสนา

กลยุทธ์การใช้ศาสนาเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์จะนำไปสู่การสร้างรากฐานที่แข็งแกร่ง สำหรับการทำความเข้าใจเพื่อนบ้านในประเทศอาเซียน

๕.๒ ผลการศึกษาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

๕.๒.๑ ปัญหาที่เกิดขึ้นสภาพจริงในพื้นที่ของคณะสงฆ์สมาชิกอาเซียน การประชาสัมพันธ์ ยังมีน้อย การมีส่วนร่วมภาคประชาชน และภาครัฐยังมีการส่งเสริมในระดับหนึ่ง ปัญหาการให้ความรู้กับคนในชุมชนยังมีน้อย การลงทุนในด้านศาสนาให้ยั่งยืนยังไม่เกิดเป็นรูปธรรม การจัดการบริหารยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่จะเป็น

๕.๒.๒ การประสานงานขององค์กรกับคณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนในพื้นที่ยังไม่เป็นระบบ การจัดการบริหารไม่มีความเกี่ยวข้องกับส่วนงานหรือองค์กรอื่น ๆ การจัดการบริหารความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนอย่างโดดเด่นยังทำให้ไม่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาในรูปแบบภาคี

๕.๒.๓ การสัมภาษณ์กลุ่มคณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรมทางศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกันเพื่อให้เกิดความหลากหลาย

๕.๓ ผลการศึกษาอุปสรรคและปัญหาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

๕.๓.๑ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของคณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนจะมีหลายประการที่จะต้องทำการแก้ไขปรับปรุง ทั้งด้านของรัฐบาลของกลุ่มสมาชิกอาเซียนเอง บุคลากรในการให้บริการที่ไม่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง ความเข้าใจกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับ การบังคับใช้กฎหมายในเขตพื้นที่ การปฏิบัติหน้าที่ดูแลความสงบ ปลอดภัยในองค์กรตลอดจน บทลงโทษสำหรับบุคลากรที่บกพร่องต่อหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ การบริหารงานด้วยความสุจริต

๕.๓.๒ ปัญหาที่เกิดจากนอกคณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนในการสร้างเครือข่ายร่วมมือกันในการบริหารจัดการที่มีความเกี่ยวข้อง หรือสอดคล้องกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคณะสงฆ์สมาชิกอาเซียน ร่วมกันจัดตั้งศูนย์กลางการประสานเฉพาะกิจหรือการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างหน่วยงาน องค์กรทุกภาคส่วนในการเข้าร่วมมือกันในการร่วมกิจกรรมร่วมกัน

๕.๔ ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

๕.๔.๑ บทบาทของรัฐบาล ในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจทางกฎหมาย

๑. รัฐบาลควรให้ความตระหนักในการรักษาผลประโยชน์ของศาสนาให้มีการจัดการบริการอย่างมีระบบ แบบแผนที่ได้วางไว้ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม

๒. การส่งเสริม กิจกรรมทางพุทธศาสนาในพื้นที่ชายแดน โดยมีการประชาสัมพันธ์ สื่อต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย

๓. รวบรวมองค์ความรู้เครือข่ายร่วมเครือข่ายใกล้เคียงด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

๔. กระตุ้นประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา พื้นฟูศาสนาในพื้นที่ชายแดนร่วมกัน

๕. ร่วมวางแผนร่วมกันกับชุมชน องค์กรรัฐ และเอกชน

๕.๔.๒ การมีส่วนร่วมวางแผนและประสานงานขององค์กรรัฐและเอกชนที่ดำเนินงานในพื้นที่

๑. จัดกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

๒. จัดสรรงบประมาณในกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

๓. ประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการวางแผนร่วมปฏิบัติ

๔. ประจัดตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อสะดวกในการประสานร่วมกันในทุกด้าน

๕. มีการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ร่วมกันทุกปีเพื่อเกิดความต่อเนื่องในการทำงานร่วมกัน

๕.๔.๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกลุ่มและชุมชนในพื้นที่

๑. ให้โอกาสในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ร่วมกัน

๒. จัดโครงการหรือกิจกรรมโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม

๓. เปิดเวทีการแสดงความคิดเห็น การดำเนินกิจกรรม และการตัดสินใจ

๔. ส่งเสริมให้มีการเสนอข้อคิดเห็นในการพัฒนากิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

๕.๔.๔ มีส่วนร่วมการรณรงค์ พื้นฟู ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี

๑. ชี้แจงปัญหาที่เกิดขึ้น ผลกระทบที่เกิดจากการขาดส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้าน ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

๒. ร่วมกันวางแผนให้เกิดความสมดุลของคนในพื้นที่กับจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

๓. ทำนุบำรุงร่วมกันทุกภาคส่วนในการรักษาไว้ซึ่งการจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

๔. ต่อต้านกิจกรรมที่ส่งผลกระทบจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ร่วมกัน

๕.๕ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาการศึกษาวិเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนเชิงเอกสาร และเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน พบว่า เป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางด้านศาสนาร่วมกันของคณะสงฆ์กลุ่มสมาชิกอาเซียน โดยคณะสงฆ์ที่อยู่กับพื้นที่ จากผลการศึกษาคั้งนี้ จึงมีข้อเสนอแนะในระดับต่าง ๆ ดังนี้

๕.๕.๑ ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

๑. จากการศึกษาพบว่า การกำหนดนโยบายขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ของตนเอง ที่มีการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมอย่างเหมาะสมกับสภาพของชุมชน การเรียนรู้วิถี

๒. จากผลการวิจัยการจัดการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน พบว่า ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนมีส่วนร่วมถือว่าเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ในชุมชนเข้ามาบริหารจัดการชุมชนของตนเองอย่างเต็มที่ภายใต้การร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริม

๓. ความมีการนำศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนในท้องถิ่นที่มีอยู่

๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริม ฟื้นฟู ให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน

๕.๕.๒ ข้อเสนอแนะในระดับองค์กร

๑. จากการศึกษาพบว่า องค์กรและชุมชนสามารถบริหารจัดการในองค์กรรวม ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ครบวงจรเพื่อสู่การพัฒนาในระดับสากล

๒. องค์กรส่วนท้องถิ่นควรมีการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ทั้งด้านการบริหารจัดการ

๓. องค์กรส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการวางแผน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีระบบ รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๔. องค์กรส่วนท้องถิ่นและชุมชนความวางแผนระยะยาวในการพัฒนาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนอย่างยั่งยืนเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พัฒนาสู่ระดับภูมิภาคอาเซียน

บรรณานุกรม

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑. หนังสือภาษาไทย

อรศรี งามวิทยาพงศ์, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจ : การพึ่งพาอาศัยกันหรือการพึ่งพิง ศึกษากรณีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๐.

อิทธิชัย นัยชิต, นโยบายต่างประเทศของไทยต่ออาเซียน : ศึกษาเฉพาะกรณีสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย, พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔.

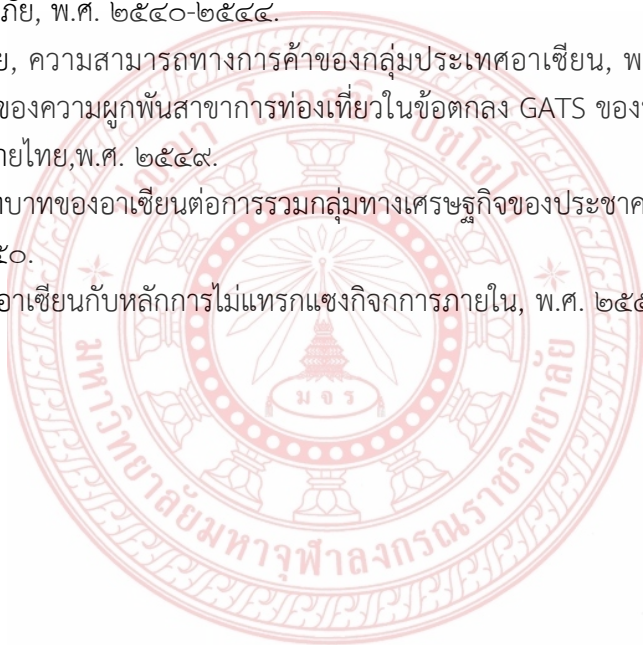
ธนิตา ขุนทองน้อย, ความสามารถทางการค้าของกลุ่มประเทศอาเซียน, พ.ศ. ๒๕๕๐. ดาริษา ศิริสมบัติ, ผลกระทบของความผูกพันสาขาการท่องเที่ยวในข้อตกลง GATS ของประเทศกลุ่มอาเซียนที่มีต่อกฎหมายไทย, พ.ศ. ๒๕๔๙.

นิมิตร สีมรัตน์, บทบาทของอาเซียนต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประชาคมเอเชีย ตะวันออก, พ.ศ. ๒๕๕๐.

โทรนัส ขยาพัฒน์ อาเซียนกับหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน, พ.ศ. ๒๕๕๑.

๒. ภาษาอังกฤษ

Website

สัมภาษณ์

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่ปัจจุบัน/ทำงาน
๑	พระอ่อน จนทสิริ	วัดใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๒	พระมหาธนกร สุภวิโส	วัดใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๓	Phra Tummingala Chantasiri	วัดใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๔	Phra Chansouk Chanthasudho	วัดใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๕	Miss Tip	บ้านใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๖	Miss Boupong	บ้านใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๗	Miss Sripong	บ้านใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๘	Miss Non	บ้านใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๙	Miss Kramla	บ้านใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๑๐	Phra Wimala Thanawiro	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๑	Phra Khamphio Thithayano	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๒	Pramaha Suk Thukhagamaw	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๓	Samanera Suki Keophouvanh	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๔	Phra Jansang Intrachai	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๕	Phra Sрили Intrapong	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๖	Phra Bonpan Keomany	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๗	Phra Somsanit Panyasack	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๘	Samanera Sommfong Xayakher	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๙	Phra outhai kittivong	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๒๐	Phra Somsack Seeudomphanh	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๒๑	พระพุทธญาณมุนี	วัดพระธาตุผาเงา	ประเทศไทย
๒๒	พระรัตนมุนี	วัดพระแก้ว	ประเทศไทย
๒๓	พระครูสุธีสุตสุนทร	วัดพระแก้ว	ประเทศไทย
๒๔	พระมหาผดุงศักดิ์ เสสปัญโญ	วัดพระแก้ว	ประเทศไทย
๒๕	พระสุชัย อาซัง	วัดราษฎร์เจริญ	ประเทศไทย
๒๖	พระอาโจ เปี้ยวแล	วัดสันสลิด	ประเทศไทย
๒๗	พระวีระชัย ก่องแก้ว	วัดพระเจ้าศาล	ประเทศไทย
๒๘	พระจันทร์ แซ่ซิง	วัดพนาลัยเกษม	ประเทศไทย
๒๙	พระนวรรตน์ แยมอ	วัดบุญเรือง	ประเทศไทย
๓๐	พระสุสุจินเจตยานุการ	วัดพระธาตุผาเงา	ประเทศไทย

การศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน
The Study Analyzes the Religious and Cultural Cooperation Partners of ASEAN.

พระมหาผดุงศักดิ์ เสสบุญโญ¹

Phramaha Padoungsak Sanyottithat¹

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Buddhist Chiang Rai college.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนจากงานวิจัยในรูปแบบสหวิทยาการและบูรณาการความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เพื่อมุ่งเป้าสนองตอบต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศและภารกิจของหน่วยงาน ความร่วมมือด้านเครือข่ายในกรอบตามแผนยุทธศาสตร์การให้ความร่วมมือภาคีเครือข่ายสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนการพัฒนาที่มีคุณภาพ ให้เกิดความเชื่อมโยงเส้นทางความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนในภูมิภาค การพัฒนาจะต้องให้ความสนใจและสนับสนุนในด้านความรู้และการส่งเสริม อย่างจริงจังและให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อมของอารยประเทศ วัฒนธรรม และประเพณีเพื่อมีการจัดระบบให้การบริการวิชาการโดยการนำความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักการนโยบายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน จะต้องมีการทำทนายในรูปแบบการมีส่วนร่วม การส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน รูปแบบที่น่าสนใจในท้องถิ่น 2. ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนเกิดจากแนวคิดที่ให้ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายเป็นมรดกของชุมชน ความสำคัญในวิถีชีวิตของชุมชนและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย 3. อุปสรรคและปัญหาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนเนื่องจากกฎหมายระหว่างประเทศยังไม่เอื้ออำนวยในการกิจกรรมร่วมกัน

คำสำคัญ : วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์

ABSTRACT

This research The purpose of this study was to study the analysis of religious and cultural cooperation among the ASEAN Network. Encourage and encourage the cooperation of religious and cultural partners in the ASEAN Network through interdisciplinary research and multi-agency collaboration. The goal is to meet the

goals of the country's development and mission. Network cooperation in the framework of the Strategic Plan for the Cooperation of the Parties to the Network for Quality and Sustainable Development. The ASEAN Regional Network of Religious and Cultural Partners Development requires attention and support in knowledge and promotion. Seriously and in accordance with the living conditions. The environment of ASEAN countries, cultures and traditions is to be provided in a systematic way to provide academic services through the integration of religious and cultural partnerships with ASEAN networks. The findings are as follows: 1. Principles of religious and cultural policy of the ASEAN community. It must be challenged in a participatory manner. Promoting religious and cultural activities in different areas. 2. The religious and cultural cooperation of the ASEAN Community Network is based on the concept of religious and cultural cooperation as a heritage of the community. 3. The obstacles and problems of religious and cultural cooperation in the ASEAN Community Network, as international law is not conducive to co-operation.

Keywords : Local Wisdom, Culture Learning, Center public, relations

***Corresponding author. E-mail :** pds2512@hotmail.com

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยจะก้าวไปสู่การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) โดยเริ่มจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ก่อนที่จะขยายไปสู่ ASEAN+3 และ ASEAN+6 เป็นผลให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Production Base) ซึ่งหมายถึงการทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีใน 5 สาขา ประกอบด้วยสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินทุน การจัดตั้งเขตเสรีดังกล่าวจะมีผลในปีพุทธศักราช 2558 การจัดตั้งเขตการค้าเสรีนั้นมีความเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน โดยผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมต่างๆ ของไทย คือ ผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรง ในขณะเดียวกัน จาก การที่สินค้า บริการ การลงทุน แรงงานและเงินทุน สามารถเคลื่อนย้ายอย่างเสรี ย่อมมีผลกระทบต่อสังคมความเป็นอยู่ของคนในประเทศชาติด้วย โดยเฉพาะในฐานะที่จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่มี ดินแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีความพร้อมหลายประการที่จะเป็นฐานการค้าการลงทุนและ การเคลื่อนย้ายถิ่นของผู้คนจากที่ต่าง ๆ มาอาศัยอยู่ ในขณะที่ผู้ประกอบการค้าและผู้ลงทุนมีการรับรู้ และเตรียมการรองรับผลกระทบดังกล่าว ในด้านวงการศาสนาและวัฒนธรรม ยังมีความรับรู้ในวงแคบ และยังไม่ได้ศึกษาวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันว่า จะมีผลกระทบหรือไม่อย่างไร จะมีนักลงทุน แรงงานฝีมือ จากประเทศสมาชิกอาเซียน มาอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย เพิ่มขึ้นหรือไม่อย่างไร วิถี

การดำเนินชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และศาสนาจะเปลี่ยนไปมากน้อยเพียงใด แม้ในปัจจุบันเอง ก็เป็นที่ทราบกันดีว่า ในจังหวัดเชียงราย ได้มีชาวต่าง ตำบล พระภิกษุสามเณรต่างตำบล และชาวต่างชาติ ต่างศาสนา มาอาศัยอยู่เพิ่มมากขึ้นทุกปี มีการจัดตั้งศาสนสถาน ประกอบศาสนพิธีตามความเชื่อของตน และเริ่มทำงานด้านการเผยแผ่ลัทธิความเชื่อ บางแห่งมีการแย่งชิงศาสนิก เปลี่ยนศาสนา เปลี่ยนวัฒนธรรม ยิ่งหากมีการเปิดเสรีทางการค้าในปี พ.ศ.2558 การดังกล่าว ย่อมมีผลกระทบต่อสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน(ASEAN Socio-Cultural Community) อาเซียนมุ่งหวังประโยชน์จากการรวมตัวกันเพื่อให้ประชาชนมีการอยู่ดีกินดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียว โดยมีความร่วมมือเฉพาะด้าน (functional cooperation) ภายใต้ประเด็นเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่ครอบคลุมในหลายด้านได้แก่ เยาวชน การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สิทธิมนุษยชน สาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สตรี แรงงาน การขจัดความยากจน สวัสดิการสังคมและการพัฒนา วัฒนธรรมและสารสนเทศ กิจการพลเรือน การตรวจคนเข้าเมืองและกงสุล ยาเสพติด และการจัดการภัยพิบัติ สิทธิมนุษยชน โดยมีคณะทำงานอาเซียนรับผิดชอบการดำเนินความร่วมมือในแต่ละด้านอาเซียนได้ตั้งเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนในปี 2558 โดยมุ่งหวังให้เป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity)

เพื่อรองรับการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน อาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือใน 5 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development)
2. การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)
3. สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)
4. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)
5. การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Narrowing the Development Gap)

กลไกดำเนินงาน ได้แก่ การประชุมรายสาขา (Sectoral) ระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (Senior Officials Meeting) ระดับรัฐมนตรี (Ministerial Meeting) คณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio Cultural Community Council) รวมทั้งการประชุมคณะกรรมการด้านสังคมและวัฒนธรรม (Senior officials Committee for ASEAN Socio-Cultural Community)

ความร่วมมือของอาเซียนดำเนินการโดยรัฐบาลในยุคนิยมต่างๆ และค่อนข้างขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางจากภาคประชาชน เนื่องจากอาเซียนยังมีกลไก ที่ไม่มีใครจะชัดเจนนัก ในการเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้นนโยบายต่างๆ แม้แต่กฎบัตรอาเซียนที่กำหนดขึ้นมาก็มาจากการกำหนดจากรัฐบาลของกลุ่มประเทศอาเซียนทั้งสิ้น อาเซียนประกอบด้วย 3 เสาหลักสำคัญ คือเสาหลักด้านการเมือง ความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม วัฒนธรรม

ภาคประชาสังคมอาเซียน หรือ กรอบการประชุมอาเซียนภาคประชาชน (ASEAN Civil Society Conference: ACSC หรือที่รู้จักกันในนาม ASEAN People Forum: APF) ภาคประชาชน จาก 11 ประเทศสมาชิกอาเซียน (+ติมอร์ เลสเต) การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน (ASEAN SUMMIT) ที่จัดขึ้นทุกปี และการเกิดขึ้นของ ACSC นั้นต้องยกเครดิตให้กับรัฐบาลมาเลเซีย เนื่องจากในสมัยที่ได้เป็นประธานอาเซียนเมื่อ ค.ศ. 2005 รัฐบาลของมาเลเซียได้มอบหมายให้ศูนย์อาเซียนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมารา (ASEAN Study Center of Universiti Teknologi Mara:UiTM) จัดการประชุมภาคประชาสังคมคู่ขนานไปกับการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 11 เดือนธันวาคม ค.ศ. 2005 ต่อมา ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2006 การวางแผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการประชุมรณรงค์เพื่อผลักดันระดับนโยบายก็ได้ถูกจัดขึ้นอีกโดย NGOs หลายองค์กรที่กรุงเทพฯ หลังจากนั้น ก็ทำให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มเพื่อประสานงานเพื่อเคลื่อนไหวด้านสังคมในเอเชีย โดยใช้ชื่อ SAPA (Solidarity for Asian Peoples' Advocacies)

SAPA และ ACSC จึงเป็นความพยายามหนึ่งของภาคประชาชนที่ต้องการเข้าไป มีส่วนร่วมในการผลักดันประเด็นในอาเซียน เช่น ประเด็นสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม เพศสภาพ การค้า การลงทุน การช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม ฯลฯ ซึ่งการจัดเวทีลักษณะดังกล่าวทำให้ตัวตนของภาคประชาสังคมเด่นชัดมากขึ้น รวมถึงมีแถลงการณ์ภายหลังการระดมสมองและพูดคุยในหลายเรื่อง เพื่อผลักดันประเด็นต่างๆ ให้เป็นนโยบาย ในระดับอาเซียน ปัญหาของภาคประชาสังคมในอาเซียนก็คือ รัฐบาลต่างๆ ในอาเซียน มาจากระบบการเมืองที่หลากหลาย และมีระดับของความเป็นประชาธิปไตยที่แตกต่าง ทำให้ภาคประชาสังคมซึ่งจัดตั้งโดยภาคประชาชนไม่ได้รับการยอมรับจากรัฐบาลในบางประเทศสมาชิกอาเซียน ว่าด้วยเรื่องของสถานะและความชอบธรรมในการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อผลักดันนโยบาย หลักการที่ระบุอยู่ในกฎบัตรอาเซียนว่าด้วยการทำงานของอาเซียนทุกอย่างจะมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง แต่ในความเป็นจริงอาเซียนไม่ได้จัดเตรียมโครงสร้างอย่างเป็นทางการเพื่อสนับสนุนประชาชนให้มีพื้นที่พูดคุยกันอย่างแท้จริง แม้จะมีการเปิดกว้างให้ภาคประชาชนได้พบปะพูดคุยกับผู้นำอาเซียนก็เป็นเพียงฉากหนึ่งเท่านั้น โดยรัฐบาลประเทศสมาชิกอาเซียนจะเปิดโอกาสให้ตัวแทนของภาคประชาชนประเทศละ 1 คนเพื่อพบปะกับผู้นำอาเซียน (interface dialogue) มีความพยายามแทรกแซงจากทุกรัฐบาลของประเทศสมาชิก ที่อยากจะให้คนที่มีความใกล้ชิดกับภาครัฐเข้ามาเป็นตัวแทนการประชุม เพื่อให้เกิดความราบรื่นปราศจากความคิดเห็นที่แตกต่างที่อาจนำมาซึ่งความขัดแย้ง และอาจเป็นสิ่งที่บั่นทอนภาพลักษณ์การประชุมอาเซียนได้ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้หลายต่อหลายครั้งเราจะพบปัญหาของการไม่ให้ความร่วมมือของรัฐบาลในประเทศสมาชิกอาเซียนเช่นใน ค.ศ. 2009 ที่ไทยเป็นเจ้าภาพผู้นำกัมพูชาและพม่าปฏิเสธพบตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือกจากเวทีภาคประชาสังคม ครั้งล่าสุดการประชุม ACSC/APF ของภาคประชาชนในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2012 ที่ประเทศกัมพูชา ทางรัฐบาลกัมพูชาซึ่งเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน มีท่าทีขัดขวางไม่ให้ใช้สถานที่จัดประชุมทำให้ภาคประชาชนกัมพูชาเกิดความลำบากในการจัดหาสถานที่ในการประชุม ขณะที่ในวันเวลาเดียวกันรัฐบาลกัมพูชาได้จัดเวทีภาคประชาชนขึ้นมาอีกเวที ทั้งที่ก็มีเวทีภาคประชาชนที่จัดโดยภาคประชาสังคมในหลายปีที่ผ่านมาอยู่แล้ว จึงทำให้เกิดความสับสนว่าเวทีไหนเป็น

เวทีของภาคประชาชน การกระทำในลักษณะดังกล่าวของรัฐบาลกัมพูชาก็เพื่อลดความสำคัญของเวทีภาคประชาชนที่จัดขึ้นเอง และต้องการนำคนจากเวทีที่รัฐบาลกัมพูชาจัดขึ้นไปพบปะ interface dialogue กับผู้นำอาเซียน แทนเวทีภาคประชาชนที่จัดขึ้นเองโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐ เหตุการณ์ลักษณะนี้คงเป็นตัวชี้วัดได้เป็นอย่างดีถึงทัศนคติของรัฐบาลประเทศสมาชิกกับภาคประชาสังคม การไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการภาคประชาชนในอาเซียนของรัฐบาลประเทศสมาชิกในอาเซียน อีกทั้งการพบปะผู้นำในแต่ละครั้งก็ใช้เวลาเพียง 15-30 นาที ทำให้ไม่มั่นใจว่าการพบปะเพื่อยื่นข้อเสนอมักจะก่อให้เกิดผลในการขับเคลื่อนมากนักน้อยเพียงใด ประเด็นที่ภาคประชาสังคมมักถูกโจมตีเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือคือเรื่องความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนภาคประชาชน กับฝ่ายรัฐบาลอาเซียนซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนอันชอบธรรมโดยกฎหมาย ซึ่งเรื่องนี้มักถูกหยิบยกเป็นเหตุผลชั้นดีเมื่อรัฐบาลอาเซียนต้องการปฏิเสธข้อเสนอมองเวทีภาคประชาสังคม โดยโจมตีไปที่สถานะของกลุ่มภาคประชาสังคมโดยไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นที่ภาคประชาสังคมตั้งข้อสังเกตหรือข้อโต้แย้ง แต่ในขณะเดียวกันเรื่องบางเรื่องคงไม่ต้องถกเถียงกันถึงความชอบธรรมของสถานะมากนักอย่างประเด็นสิทธิมนุษยชน ซึ่งผู้ละเมิดเป็นฝ่ายรัฐเสมอ ทำให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบก็สามารถท้วงติงได้ โดยประเด็นที่เกิดการท้วงติงกันล่าสุดนี้ คือกรณีผู้นำประเทศอาเซียนเดินทางรับรองปฏิญญาสิทธิมนุษยชนอาเซียน (ASEAN Human Rights Declaration) โดยภาคประชาสังคมโต้แย้งว่าเป็นกฎบัตรที่ทำลายกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เพราะเนื้อหาของปฏิญญาดังกล่าวได้สร้างความชอบธรรมให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนให้อยู่ใต้เขตอำนาจของรัฐเสมือนการไปรับรองการละเมิดสิทธิของรัฐบาลในกลุ่มประเทศอาเซียน สิ่งที่ภาคประชาชนทำได้ คือการบอยคอตด้วยการไม่นำปฏิญญาดังกล่าวมาใช้ในการทำงานกับกลุ่มต่างๆ ที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค เราจะไม่อ้างปฏิญญาดังกล่าวในการติดต่อกับอาเซียนหรือรัฐภาคีของอาเซียนเท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจไปเปลี่ยนเนื้อหาใดๆ ได้เลย

ประชาคมอาเซียนจะเกิดขึ้นได้ยากในทางปฏิบัติหากไม่มีความร่วมมือของประชาชนในแต่ละประเทศ แม้ว่า จะมีการทำข้อตกลงกันของรัฐบาลในแต่ละเสาหลัก แต่ก็อาจจะเป็นแค่เศษกระดาษหากไม่ได้เกิดจากสำนึกของภาคประชาชนที่อยากจะเข้ามามีส่วนร่วมโดยแท้จริง สิ่งที่จะทำให้เกิดขึ้นได้คือ ต้องสนับสนุนให้มีพื้นที่สำหรับเอื้อโอกาสให้แก่ประชาชนด้วย ดังนั้นการเกิดขึ้นของวงประชุมอย่าง ACSC จะทำให้ประชาชนของประเทศสมาชิกมีการพบปะพูดคุยกันมากขึ้น ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดีสอดคล้องกับความตั้งใจที่จะทำให้เกิด “ประชาคม” ประชาคมนั้นจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างรัฐต่อรัฐ แต่รากฐานที่สำคัญที่สุดคือการมีปฏิสัมพันธ์จากประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิก เพราะหากเราย้อนดูภูมิหลังประเทศสมาชิกอาเซียนนั้นเรามีดินแดนติดกัน มีทั้งความร่วมมืออันดีและการทำสงครามกันมาก่อน ทำให้ประเทศในอาเซียนยังมีกลิ่นอายของลัทธิชาตินิยมอยู่มาก ที่แต่ละรัฐปลุกฝังกันมานานเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองในยุคต่างๆ ทำให้ประชาชนในประเทศสมาชิกยังมีความเกลียดชัง ดูถูก รังเกียจ ไม่ไว้วางใจประเทศเพื่อนบ้านกันอยู่มาก ในปัจจุบันการเป็นประชาคมอาเซียนกลับต้องพยามลดทอนเรื่องความเป็นชาตินิยมให้ลดน้อยลงเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีระหว่างประชาชนด้วยกัน ฉะนั้นการพบปะพูดคุยและทำงานร่วมกันของภาคประชาชนก็จะส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีได้

อย่างแน่นนอนและจะทำให้อาเซียนเป็นประชาคมภาคปฏิบัติไม่ใช่เพียงเศษกระดาษเหมือนอย่างที่เป็นอยู่ รัฐบาลอาเซียนต้องทำก็คือผลักดันให้เกิดการขึ้นทะเบียนขององค์การภาคประชาสังคมในปัจจุบันที่มีอยู่มากและปรับปรุงกระบวนการให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในทิศทาง การขับเคลื่อนอาเซียน โดยการรับรองสถานะของเวทีภาคประชาชนหรือภาครัฐอาจจัดเวทีร่วมกับภาคประชาชนเพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมของแต่ละครั้งเสนอแก่รัฐต่อไป ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาประชาคมอาเซียนต่อไป 3 เสาหลักแห่งประชาคมอาเซียน เสาด้านสังคมและวัฒนธรรมนี้ถือเป็นเสาที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์โดยเฉพาะเจาะจงที่สุด ประเด็นที่พูดถึงกันบ่อยคือความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศในอาเซียน รวมทั้งประเด็นประวัติศาสตร์ของอาเซียนเสาด้านสังคมและวัฒนธรรมมักเป็นฐานรากของความสัมพันธ์ในระดับประชาชน และฐานรากที่สำคัญนี้ถือเป็นระดับล่างของสังคมที่มีขนาดกว้าง แต่ภาครัฐมักจะลืมเลือนหรือให้ความใส่ใจต่อประเด็นดังกล่าวน้อยกว่าเสาด้าน ความมั่นคงและเศรษฐกิจ ประชาคมอาเซียนในช่วงสิ้นปี 2015 สรุปลักษณะเกี่ยวกับมิตินี้ในประเด็นที่สำคัญ ซึ่งเคยเสนอไปบ้างแล้วเพื่อร่วมทบทวนในการให้ความสำคัญกับเสาอย่างจริงจัง ก่อนก้าวสู่ประชาคมอาเซียนสิ้นปี 2015 นี้

วิธีดำเนินการวิจัย (Methods)

โครงการศึกษาวิจัยนี้ เป็นวิจัยทั้งในเชิงเอกสาร(Documentary Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) รวบรวมเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด รวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการตามแนวพระพุทธศาสนาการเตรียมความพร้อมในการรับการเปลี่ยนแปลงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

1.1 ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัย หนังสือ และเอกสารอื่น ๆ ที่เป็นแนวคิด หลักธรรมพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนในกรอบการศึกษา

1.2 การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการสร้างความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน ทั้งนโยบายและการปฏิบัติ

1.3 ศึกษาวิเคราะห์แบบ กระบวนการ และการพัฒนานโยบายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนในกลุ่มสมาชิกอาเซียน

1.4 สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด ความเป็นมา หลักการ องค์ประกอบ รูปแบบการพัฒนาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

2. การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงกระบวนการพัฒนาหลักการศึกษาทางจิต ทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียนทั้งในระดับนโยบาย ชุมชน บุคคล องค์กรส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาของสมาชิกอาเซียน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 การศึกษาและคัดเลือกประเทศ พระสงฆ์ องค์กร ชุมชน และองค์กรในระดับนโยบาย โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญ คือองค์กรที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน

1) ประเทศไทย วัดพระธาตุผาเงา ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัด เชียงราย

2) ประเทศเมียนมาร์ รัฐฉาน เชียงตุง

3) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงบ่อแก้ว

2.2 การศึกษาในเชิงปริมาณ เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความร่วมมือทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยศึกษาจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งกระบวนการที่ศึกษาเชิงบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ จำนวน 30 ราย โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง จากพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ที่เป็นเขตพื้นที่เป้าหมายที่กำหนด

2.3 ศึกษาข้อมูลในเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย พระสงฆ์ ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน ได้แก่

(1) พระเทพสิทธินายก วัดพระสิงห์ อำเภอเมือง ประเทศไทย

(2) พระราชสิทธินายก วัดศรีทรายมูล อำเภอเมือง ประเทศไทย

(3) พระพุทธิญาณมุนี วัดพระธาตุผาเงา อำเภอเชียงแสน ประเทศไทย

(4) พระพุทธิวงค์วิวัฒน์ วัดพระธาตุดอยตุง อำเภอแม่สาย ประเทศไทย

(5) พระครูบวรรัตนธรรม วัดสบสม อำเภอเชียงของ ประเทศไทย

(6) พระครูประยุตเจติยนิการ วัดดอยเวา อำเภอแม่สาย ประเทศไทย

(7) พระครูพิศาลธรรมาทร วัดป่าสักน้อยเชียงแสน อำเภอเชียงแสนประเทศไทย

(8) พระรัตนรังสี (แสงหล้า ธम्मสิริ) วัดพระธาตุสายเมือง เมียนมาร์

(9) ครูบาสาม วัดราชสิณฐานหัวข่วง เชียงตุง รัฐฉาน เมียนมาร์

(10) พระมหาผ่อง สมะมะเล็ก เจ้าอาวาสวัดองค์ตั้ง สปป.ลาว

เมื่อพิจารณานโยบายด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน เพื่อให้ให้เห็นแนวคิด ความคิดเห็น รูปแบบ กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น ศาสนา สังคม และเศรษฐกิจ ตามแนวพระพุทธศาสนา

2.4 การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด รูปแบบและความร่วมมือทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน ในลักษณะการวิเคราะห์เชิงลึก เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย

2.5 สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ คือ แนวคิด หลักการ องค์ประกอบ และการมีส่วนร่วม ในความร่วมมือศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ในภาครัฐ คณะสงฆ์ ประชาชน และผู้เกี่ยวข้อง

2.6 วิเคราะห์รูปแบบและความร่วมมือศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาในกลุ่มสมาชิกอาเซียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การดำเนินการวิจัยได้เน้นการศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย หนังสือ การประชุมกลุ่มย่อย ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นในการศึกษาการมีส่วนร่วมศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือ ดังนี้

1) การร่วมมือศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิภาค รายได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนเป็นลักษณะประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นต่อคำถามในแบบวัดในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนในเชิงลึกของบุคคล

1) แบบสัมภาษณ์ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และประชาชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 3 ประเทศ

2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย(Focus group) เพื่อทราบถึงทิศทางและความร่วมมือศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย แบบสอบถาม เป็นกระบวนการวิจัยในเชิงปริมาณและคุณภาพ แบบผสมผสาน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญ ด้านเนื้อหา โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น ดังนี้

(1) นโยบาย ของระหว่างประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน

(2) ความร่วมมือศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน

(3) ศึกษาอุปสรรคและปัญหาความร่วมมือศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เน้นการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยมีขั้นตอนในการศึกษาข้อมูล ดังนี้

(1) เลือกแบบสอบถามมีเก็บมาทั้งหมดที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

(2) คัดเลือกแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างใช้การวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

(3) แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความร่วมมือศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน โดยการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับความร่วมมือศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 = ความคิดเห็นน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 = ความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 = ความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 = ความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 = ความคิดเห็นมากที่สุด

(4) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ผลด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ความคิดเห็นและระดับความร่วมมือภาคีเครือข่ายศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน

(5) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎี เพื่อให้เห็นกระบวนการ ความรู้ และแนวทางความร่วมมือตามนโยบายการพัฒนาสมาชิกอาเซียน

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล (Results and Discussion)

การจัดการและพัฒนาศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน การนำเสนอแนวทางการจัดการ เชิงสร้างสรรค์ของชุมชน ตามด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ จากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ ประเทศไทย สปป.ลาว และสหภาพเมียนมาร์ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมจำนวน 30 คน จากการสำรวจพื้นที่ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประเมินศักยภาพที่มีข้อจำกัดจากการศึกษาคือ ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกฎหมายระหว่างประเทศการศึกษาชุมชนที่กระจายอยู่ในพื้นที่ ส่งผลให้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายในชุมชน จากการประเมินศักยภาพในภาพรวม พบว่าชุมชนมีศักยภาพความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนมากที่สุด แต่ชุมชนจะมีปัญหาในการเมืองการปกครองของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกัน ศักยภาพด้านการบริหารจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนที่ผ่านมาเป็นการนำของหน่วยงานและชุมชนที่ ยังไม่มีแผนการดำเนินการที่ชัดเจน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะการปฏิบัติตามและยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการมีส่วนร่วมกับการใช้กฎหมายของแต่ละประเทศที่มีข้อจำกัดในเรื่องผลประโยชน์ตามแนวชายแดนที่มีชนกลุ่มน้อยมีอิทธิพลต่อการทำงานในพื้นที่แนวทางการจัดการความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน ดังนี้

1. ประเทศสมาชิกอาเซียน มีสภาพภูมิศาสตร์คล้ายคลึงกัน จึงจำเป็นจะต้องมีการจัดกิจกรรม พิธีกรรมทางศาสนาร่วมกัน บางครั้งจึงมีความขัดแย้งกันเอง นโยบายความร่วมมือในภูมิภาคนี้จึง ดำเนินไปอย่างช้ามากจะแก้ไขปัญหานี้ได้จะต้องมีการแบ่งการผลิตตามความถนัดของแต่ละประเทศ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนกันจึงจะเกิดการรวมกลุ่มกันได้ แต่ถ้าต่างคนต่างจัดการด้วยตนเองโดยขาดการมี ส่วนร่วม ในการวางแผนก็ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ในการรวมกลุ่ม

2. กลุ่มอาเซียนนั้นก็เป็นประเภทเดียวกัน แต่ละประเทศต่างก็มุ่งจะพัฒนาประเทศให้เป็น ประเทศที่พัฒนาแล้วตามแบบอย่างตะวันตก จึงต้องมีการจัดซื้อเทคโนโลยีชั้นสูง ประเทศในกลุ่ม อาเซียนที่พอจะใช้เทคโนโลยีได้ จึงจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันของกลุ่มอาเซียน ทำให้ความ ร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนในกลุ่มอาเซียนทำได้ยาก

3. ประเทศในอาเซียนพยายามพัฒนาภายในประเทศเพื่อการส่งเสริมรายได้ สร้างงานให้คนใน ชุมชน แต่ละประเทศพยายามส่งเสริม พัฒนา และคุ้มครองในประเทศตน โดยการใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศซึ่งสวนทางกับหลักการในการรวมกลุ่ม ซึ่งเป็นประเทศสมาชิกรวมกลุ่มกัน

4. ประเทศสมาชิกรักษาปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติของตนเป็นหลัก และการหารายได้เข้า ของรัฐประเทศในอาเซียนมีลักษณะเหมือนกัน คือ รายได้หลักของประเทศมาจากการเก็บภาษี ศุลกากรสินค้าขาเข้าและขาออก ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนให้ยกเลิกการเก็บภาษีระหว่าง กันหรือเก็บภาษีให้น้อยลง แต่ประเทศสมาชิกไม่สามารถสละรายได้ในส่วนนี้ได้ เนื่องจากเป็นเงินที่ต้อง นำมาพัฒนาประเทศ การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดการค้าเสรีระหว่างประเทศในภาคีจึงยังทำได้ยาก

5. ความแตกต่างกันทางการเมืองและการปกครอง กฎบัตรอาเซียนได้กำหนดไว้ชัดเจนถึง หลักการประชาธิปไตยและให้ประเทศสมาชิกยึดมั่นต่อรัฐบาลที่มาจากวิถีทางรัฐธรรมนูญ การสร้าง ประชาคมความมั่นคงอาเซียนก็จะช่วยยกระดับความร่วมมือในการส่งเสริมประชาธิปไตยของแต่ละ ประเทศอันมีผลต่อความสงบเรียบร้อยทางการเมืองในภูมิภาคด้วย แต่การปกครองของประเทศ สมาชิกอาเซียนมีหลากหลายรูปแบบ ประกอบด้วย

5.1 แบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา มี 4 ประเทศ คือ ไทย กัมพูชา สิงคโปร์ และ มาเลเซีย

5.2 ประชาธิปไตยในระบบประธานาธิบดี 2 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

5.3 เผด็จการสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ 2 ประเทศ คือ ลาวและเวียดนาม

5.4 เผด็จการทหาร 1 ประเทศ คือ เมียนมาร์ หรือพม่า

5.5 สมบูรณาญาสิทธิราชย์ 1 ประเทศ คือ บรูไน

สมาชิกในกลุ่มอาเซียนมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด สมาชิกบางประเทศยังมีปัญหาด้านความเป็นประชาธิปไตย และยังปกครองในรูปแบบเผด็จการและต้องการรักษาอำนาจของตนไว้ ทำให้อาเซียนพัฒนาได้อย่างยากลำบาก

6. ความขัดแย้งระหว่างประเทศอาเซียน ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนยังมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศอยู่ เช่น ปัญหาพรมแดนระหว่างประเทศไทย – กัมพูชา ปัญหาพรมแดนระหว่าง มาเลเซีย – ฟิลิปปินส์ – อินโดนีเซีย

7. ความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรม ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา โดยสามารถแบ่งกลุ่มประเทศตามศาสนาที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนับถือได้ ดังนี้

- ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม คือ บรูไน อินโดนีเซีย และมาเลเซีย
- ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คือ กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม สิงคโปร์ และประเทศไทย
- ส่วนในฟิลิปปินส์ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์

ความแตกต่างทางศาสนาแล้ว ปัญหาชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมาก ทางความเชื่อ วิถีชีวิต ภาษามนุษย์นิยมประเพณีและวัฒนธรรม ก็เป็น อุปสรรคต่อการหลอมรวมสร้างความเป็นหนึ่งเดียว

สรุปผลการวิจัย (Conclusions)

การนับถือศาสนาที่มีความหลากหลายของแต่ละประเทศ ในประชาคมอาเซียนเป็นผลกระทบเมื่อเกิดการเปิดประเทศให้ประชากรในกลุ่ม ประเทศอาเซียนมีการไปมาหาสู่กันได้อย่างเสรีจะเกิดกระแสการไหลบ่าทางวัฒนธรรม ในส่วนของประเทศไทยที่ถือว่าเป็นประเทศศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของโลก มีแนวนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน ผลการวิจัย พบว่า สปป. ลาว ปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ๑ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2518 ตำแหน่งประธานาธิบดีหรือ ประธานประเทศได้แก่ เจ้าสุภานุวงศ์ และนายกรัฐมนตรีคนแรกของลาว คือ ไกสอน พมวิหาน ส่งผลต่อพระสงฆ์ของ สปป.ลาว ได้รับการอบรม อุดมการณ์สังคมนิยม ในการทำงานและได้ส่วนแบ่งตามปริมาณงานที่ลงแรงไป” รัฐบาลใช้นโยบายยุทธวิธีประนีประนอม ในการใช้พุทธศาสนาเพื่อสร้างความชอบธรรมให้รัฐบาลสปป.ลาว โดยมอบหมายงานด้านการพัฒนา รัฐสมาชิกอาเซียนที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ปร ก อ บ ตัว ยราชอาณาจักร ไทย ๙๕% ราชอาณาจักรกัมพูชา ๙๕% ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ๗๕% ประเทศสาธารณรัฐแห่ง สหภาพเมียนมาร์ ๙๐% ประเทศสาธารณรัฐ สิงคโปร์ ๔๒.๕% และ ประเทศ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ๗๐% นับถือศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย ประเทศเนการาบรูไน ดารุสซาลาม ๖๗% ประเทศ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ๘๗% และ ประเทศมาเลเซีย ๖๐.๔% นับ

ถือศาสนาคริสต์ ได้แก่ ประเทศ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ๙๒% นอกจากนี้ยังนับถือ ศาสนา พุทธ ใน
 เปอร์เซียที่สูงในประเทศ มาเลเซีย ๑๙.๒% และประเทศเนกาธา บรูไน ดารุสาลาม ๑๓% ศาสนา
 คริสต์ ในประเทศ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ๑๕% ประเทศ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ๑๔.๕%
 ประเทศมาเลเซีย ๑๑.๖% และประเทศเนกาธา บรูไน ดารุสา ลาม ๑๐% อิสลาม ๑๐% ในประเทศ
 สาธารณรัฐสิงคโปร์ ๑๔.๕% ประชาชนในรัฐสมาชิกอาเซียน ได้ยึดหลักการสำคัญของศาสนา ที่ตนเอง
 นับถือสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต หรือแบบแผนของการดำเนินชีวิตศิลปะสถาปัตยกรรมและ วัฒนธรรม
 ตลอดจน การเมืองการปกครองประเทศอย่างเป็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัดของแต่ละประเทศ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาของประชาชนในรัฐสมาชิก ประชาคมอาเซียน จึงเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่จะเข้าไป
 ไปสู่หัวใจของประชาชาตินั้น และเป็นพื้นฐาน สำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความ
 หลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนา ภายใต้เสาหลักของประชาคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN
 Socio-Cultural Community-ASCC) ซึ่งเกื้อกูลและเกื้อหนุนต่อประชาคมการเมือง และความมั่นคง
 อาเซียน (ASEAN Political Security Community-APSV) และประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN
 Economic Community-AEC) แนวทางการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคม อาเซียนของ
 ประเทศ ภาคีสมาชิกศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ล้วนถือ
 กำหนด ขึ้นในทวีปเอเชีย กล่าวคือ ศาสนาคริสต์และ ศาสนาอิสลามถือกำเนิดในประเทศเอเชีย
 ตะวันตกเฉียงใต้ ส่วนศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และ ศาสนาพุทธถือกำเนิดในประเทศเอเชียใต้และ แพร่
 หลาย เข้ามาแทนที่ความเชื่อและการ เคารพนับถือของประชาชนในประเทศเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้
 ซึ่งรวมตัวกันเป็นอาเซียนและ จะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. ๒๕๕๘ การทำความเข้าใจ
 เกี่ยวกับความเชื่อถือ ทางศาสนาของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ นั้นๆ จึงเป็นวิถีทางหรือพื้นฐานที่
 สำคัญที่สุดที่ จะเข้าไปสู่หัวใจของประชาชาตินั้นๆ ศาสนาของประชาชนในประเทศเนกาธา บรูไน ดารุ
 สาลาม เดิมประชาชนนับถือ ความ เชื่อที่สืบทอดกันมาตามประเพณี ต่อมา ได้รับอิทธิพลทางศาสนา
 พุทธจากอาณาจักรศรี วิชัย ในช่วง พุทธศตวรรษที่ ๑๒ ซึ่งมีอิทธิพล ครอบคลุมตั้งแต่ภาคใต้ของ
 ประเทศไทย ประเทศ มาเลเซียและ ประเทศอินโดนีเซียทั้งหมด อาณาจักรศรีวิชัยนับถือศาสนาพุทธ
 นิกาย มหายาน พุทธศตวรรษที่ ๑๙ อาณาจักรศรีวิชัย เสื่อมลง ศาสนาอิสลามเข้ามา มาแทนที่และ
 กลายเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือ และเป็นศาสนาประจำชาติ ศาสนาพุทธได้ แพร่หลาย
 และหรือเผยแผ่เข้าสู่ดินแดนที่เป็น ประเทศสาธารณรัฐ อินโดนีเซียในปัจจุบัน ในช่วงพุทธศตวรรษที่
 ๓ โดยพระเจ้าอโศก มหาราชกษัตริย์ของอินเดียได้ส่ง พระโสภณพระ อดุลยเถระเป็นสมณะทูต
 เดินทางมาเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในดินแดนแถบนี้ที่รู้จักกัน ใน นามสุวรรณภูมิ ในช่วงพุทธศตวรรษที่
 ๑๒ ได้ เกิดอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่อาณาจักรหนึ่ง ชื่อ “อาณาจักรศรีวิชัย” นับถือศาสนาพุทธนิกาย
 มหายาน โดยพบหลักฐานทางโบราณวัตถุที่สำคัญของผู้นับถือ ศาสนาพุทธนิกายมหายาน จารึกภาษา
 บาลีระบุว่าศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ได้เข้ามาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ดังกล่าวแล้ว โดยได้รับ
 การทำนุ บำรุงจาก กษัตริย์และประชาชนสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพ
 เมียนมาร์ ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธนิกายเถร วาท ๙๐% และเป็นศาสนาประจำชาติ นับ
 ถือ ศาสนา คริสต์ ๕% ศาสนาอิสลาม ๓.๘% และ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ๐.๐๕% ศาสนาของ
 ประชาชนในประเทศ สาธาณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ประชาชนนับถือ ศาสนาพุทธ

นิกายมหายานมา ตั้งแต่ พ.ศ.๖๑๒ ต่อมาในปี พ.ศ.๑๒๙๐ กลับไป นับถือลัทธิพื้นเมือง คือนับถือผี ตามที่บรรพบุรุษ สืบทอดมาซึ่งบางส่วนยังคงนับถือสืบทอดมาจน ปัจจุบัน พ.ศ.๑๘๙๖ กษัตริย์ของ ลาวขณะนั้น (อาณาจักรล้านช้าง) ส่งทูตไปทูลขอนิมนต์ พระสงฆ์จากอาณาจักรเขมรเข้ามา เผยแพร่ ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทในอาณาจักรล้านช้าง จนศาสนาพุทธนิกายเถรวาทเจริญรุ่งเรือง ประดิษฐาน มั่นคงสืบมาจนถึงปัจจุบัน ประชาชน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ๗๕% และ เป็นศาสนา ประจำชาติ นับถือศาสนาคริสต์ ประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน และนับถือศาสนา อิสลาม ประมาณ ๓๐๐ คน ที่เหลือนับถือผี ๑๖- ๑๗% ศาสนาของประชาชนในประเทศ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ แต่เดิม ประชาชนได้รับ อิทธิพล วัฒนธรรมและพุทธศาสนาจากอาณาจักร ศรีวิชัยในสมัยเรืองอำนาจ ในพุทธ ศตวรรษที่ ๗ ถึงพุทธ ศตวรรษ ที่ ๑๓ ตามมาด้วยศาสนาพุทธ นิกายมหายานระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๔ ถึง พุทธศตวรรษที่ ๒๐ ในขณะที่เมืองขึ้นของ ประเทศสเปนและสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพล ทาง ศาสนาคริสต์จากประเทศ เจ้าของอาณานิคม อย่างกว้างขวางทั่วทั้งประเทศ ส่วนทางภาคใต้ ของ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้รับ อิทธิพลของ ศาสนาอิสลาม แล ะเมื่อชาวอินเดีย และ ปากีสถานอพยพ เข้ามาตั้งถิ่นฐานก็ได้นำศาสนา พราหมณ์-ฮินดูเข้ามาด้วย ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาคริสต์ ๙๒% ศาสนาอิสลาม ๕% ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ๒% และศาสนาพุทธ ๑.๕% ศาสนาของประชาชน รัฐสิงคโปร์ ความแตกต่างด้านแนวคิดเกี่ยวกับ การเมืองการปกครองย่อมส่งผลต่อแนวคิดและ นโยบาย ต่างๆเกี่ยวกับการค้าและการลงทุนที่ อาจจะแตกต่างกันทำให้ตกลงกันได้ไม่ถนัดนัก ใน ด้าน ศาสนา และภาษาก็มีความแตกต่างกันไม่ว่า จะเป็นศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ และ อื่นๆและ ภาษาของชาติต่างๆในประชาคม อาเซียนก็มีความแตกต่างหลากหลาย แต่ ภาษากลางของ อาเซียนคือ ภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษและขยันพัฒนาทักษะของตนเอง อย่างต่อเนื่องเพราะรู้ว่า โอกาสที่จะได้งานดี เงินเดือนสูง ขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้ ภาษาอังกฤษ ส่วนประเทศไทยดู เหมือนจะยัง ขยับตัวช้ากว่าคนอื่น สิ่งที่ทำให้ความร่วมมือเป็นไปอย่างช้าเกิดจากการพัฒนามาตรฐาน บุคคล การปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และระเบียบที่เกี่ยวข้อง การป้องกันผลกระทบต่อ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นสำคัญ

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)

การศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคี เครือข่ายอาเซียน เป็นการศึกษาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนในพื้นที่ ชายแดนที่ติดกันในภาคเหนือตอนบน การวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาทางศาสนาและวัฒนธรรม ร่วมกันของท้องถิ่นในการเข้าถึงปัญหาให้กับชุมชนเพื่อใช้ในร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคี เครือข่ายอาเซียนตามนโยบายของท้องถิ่น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาและได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลและฝ่ายงานหลายๆ ฝ่ายที่ได้กรุณาเอาใจใส่แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง ต่างๆ และข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย เป็นผลให้การศึกษาวิจัยฉบับนี้มีความ สมบูรณ์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยการได้รับอนุเคราะห์คณะ
สงฆ์จังหวัดเชียงราย และคณะสงฆ์ภาคีเครือข่าย ในพื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการให้ข้อมูลและสถานที่
จัดเก็บข้อมูล แนวความคิดที่แก้ไขปรับปรุง ที่นำมาใช้เพื่อให้งานมีความสมบูรณ์ของงานวิจัยการ
ค้นคว้านี้ได้ดำเนินไปด้วยดีและสำเร็จขึ้นได้เป็นฉบับที่สมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ
ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารคณาจารย์เจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขอขอบคุณกลุ่มงานวิจัยวิทยาลัยสงฆ์เชียงรายที่ส่งเสริม สนับสนุน และ
ให้กำลังใจทุกด้าน จนงานเสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง (References) (Cordia New ขนาด 14)

- อรศรี งามวิทยาพงศ์, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจ : การ พึ่งพาอาศัย
กันหรือการพึ่งพิง ศึกษากรณีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1, วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตร, มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, 2530.
- อิทธิชัย นัยชิต, นโยบายต่างประเทศของไทยต่ออาเซียน : ศึกษาเฉพาะกรณีสมัย รัฐบาลนาย
ชวน หลีกภัย, พ.ศ. 2540-2544.
- ธนิตา ขุนทองน้อย, ความสามารถทางการค้าของกลุ่มประเทศอาเซียน, พ.ศ. 2550. ดาริษา ศิริ
สมบัติ, ผลกระทบของ ความผูกพันสาขาการท่องเที่ยวในข้อตกลง GATS ของประเทศ
กลุ่มอาเซียนที่มีต่อกฎหมายไทย, พ.ศ. 2549.
- นิมิตร สีมรัตน์, บทบาทของอาเซียนต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประชาคมเอเชีย
ตะวันออก, พ.ศ. 2550.
- โทรนัส ชยาพัฒน์ อาเซียนกับหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน, พ.ศ. 2551

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. ด้านการจัดการเรียนการสอน

๑.๑ อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สามารถนำกิจกรรมด้านการศึกษา กิจกรรมการเข้าร่วมเพื่อชุมชน กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมเข้าร่วมประกอบการเรียนการสอนสู่การปฏิบัติรายวิชาการปกครองคณะสงฆ์ไทย

๑.๒ นำรูปแบบการร่วมกลุ่มการมีส่วนร่วมของผู้นำ และผู้เกี่ยวข้องในชุมชนที่ตนเองอยู่ เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับวัฒนธรรมภาคีอาเซียน

๑.๓ ผู้นำวัฒนธรรมภาคีอาเซียนสามารถรวมกลุ่มเพื่อให้ความรู้กับชาวบ้าน คณะสงฆ์ และการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมในภาพรวม

๒. ด้านพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

๒.๑ กลุ่มวัฒนธรรมภาคีอาเซียนในชุมชนใกล้เคียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชน

๒.๒ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน สามารถนำรูปแบบวัฒนธรรมภาคีอาเซียนไปใช้กับพื้นที่ตนเองรับผิดชอบได้

๒.๓ วัฒนธรรมภาคีอาเซียนสามารถปรับบทบาทในการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ในการเป็นศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ภาคผนวก ค
ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุวัตถุประสงค์	โดยทำให้
๑. ศึกษาหลักการนโยบายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน	ได้รับทราบการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนและการสร้างแบบสัมภาษณ์	ข้อ ๑. ๒	สามารถแยกกิจกรรมตามความต้องการของด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน ด้วยแบบสัมภาษณ์
๒. ศึกษาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน	ปรับปรุงกิจกรรมให้สมบูรณ์และเหมาะสมด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน	ข้อ ๑. ๒	ได้กิจกรรมมีสมบูรณ์ตามความต้องการของด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน
๓. เพื่อศึกษาอุปสรรคและปัญหาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน	ได้รับทราบปัญหาด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนและปัญหานำมาปรับปรุงแก้ไข	ข้อ ๑. ๒	จัดรูปแบบของกิจกรรมตามความเหมาะสมและความต้องการของด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน
๔. รายงานฉบับสมบูรณ์	ได้รายงานฉบับสมบูรณ์บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ข้อ คือ ๑. เพื่อศึกษาการจัดการด้านศาสนาและวัฒนธรรมของ	ข้อ ๑. ๒. ๓	ได้จัดการรายงานการวิจัยที่สมบูรณ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีความสอดคล้องกับความต้องการของด้านศาสนาและวัฒนธรรม

	ประชาคมอาเซียน		ของประชาคมอาเซียน
--	----------------	--	-------------------

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การตรวจรายงานความก้าวหน้าแต่ละครั้ง ควรแจ้งให้ผู้วิจัยทราบด้วยว่าผ่านหรือต้องปรับปรุง
ส่วนใด อย่างไร

ชื่อ.....

(พระมหาผดุงศักดิ์ เสสบุญโญ)

หัวหน้าโครงการวิจัย

วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน

เวลาที่เริ่มสัมภาษณ์.....น. เวลาที่สิ้นสุดการสัมภาษณ์.....น. เวลารวม.....นาที่

๑. ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....อายุ.....ปี เพศ.....

๒. นำเอาการศึกษาเกี่ยวกับสมาคมอาเซียน ประเทศสมาชิกและภาษาประจำชาติของประเทศสมาชิก
เข้าไว้ในหลักสูตรโรงเรียนและสถาบันการศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียน

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป

๓. สนับสนุนนักการศึกษา นักเขียน จิตรกร และผู้แทนสื่อมวลชนให้สามารถแสดงบทบาทอย่างแข็ง
ขันในการสนับสนุนให้เกิดความรู้สึกในการมีเอกลักษณ์และมิตรภาพในภูมิภาค

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป

๔. ส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเพิ่มความร่วมมือระหว่างบรรดาสถาบัน
แห่งชาติ

ทำบุญ งานประเพณี เจ็บไข้ ป่วย

๕. ด้านส่งเสริมให้กลุ่มชนของอาเซียนจากทุกส่วนและทุกระดับ โดยเฉพาะผู้หญิงและเยาวชนการมี
ส่วนร่วมในความพยายามพัฒนา

อาชีพ กลุ่มเครือข่ายชุมชน การพัฒนารูปแบบความร่วมมือวัฒนธรรม

๖. ด้านรูปแบบการใช้วัฒนธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคีเครือข่ายอาเซียน

การจัดวัฒนธรรมร่วมกัน การบริหารร่วมกัน มีส่วนร่วมส่งเสริมวัฒนธรรม

๗. ปัจจัยในการใช้วัฒนธรรมภาคีเครือข่ายเสริมสร้างความมั่นคงชุมชนอาเซียนอย่างไร

๘. การส่งเสริมการสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่าย
อาเซียนอย่างไร

๙. ข้อเสนอเชิงนโยบายให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกันในภาคีเครือข่ายอาเซียนให้ชัดเจนอย่างไร

๑๐. ปัญหาและอุปสรรคสถานภาพและศักยภาพของชุมชนวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนอย่างไร

ชื่อผู้เก็บข้อมูล.....วัน/เดือน/ปี.....

ภาคผนวก จ
รูปภาพกิจกรรมดำเนินการวิจัย

สถานที่ประชุมภาคเหนือ เชียงใหม่

การเสกแปะถนวงเวียนสุเมธินม โข

คณะสงฆ์เตรียมความพร้อมในการร่วมภาคีเครือข่ายวัฒนธรรม

ภาคผนวก ฉ
แบบสรุปโครงการวิจัย

แบบสรุปโครงการวิจัย

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัญญาเลขที่	/๒๕๖๐
ชื่อโครงการ	การศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน
หัวหน้าโครงการ	พระมหาผดุงศักดิ์ เสสบุญโญ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โทร. ๐๘-๗๑๙๒-๒๗๓๗ E=mail : pds๒๕๑๒@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญ

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียน" เอาเซียนมุ่งหวังประโยชน์จากการรวมตัวกันเพื่อให้ประชาชนมีการอยู่ดีกินดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียว โดยมีความร่วมมือเฉพาะด้าน (functional cooperation) ภายใต้ประเด็นเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่ครอบคลุมในหลายด้านได้แก่ เยาวชน การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สิทธิมนุษยชน สาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สตรี แรงงาน การขจัดความยากจน สวัสดิการสังคมและการพัฒนา วัฒนธรรมและสารสนเทศ กิจการพลเรือน การตรวจคนเข้าเมืองและกงสุล ยาเสพติด และการจัดการภัยพิบัติ สิทธิมนุษยชน โดยมีคณะทำงานอาเซียนรับผิดชอบการดำเนินงานความร่วมมือในแต่ละด้านอาเซียนได้ตั้งเป้าการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ โดยมุ่งหวังให้เป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity)

วัตถุประสงค์โครงการ

๑. เพื่อศึกษาหลักการนโยบายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน
๒. เพื่อศึกษาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน
๓. เพื่อศึกษาอุปสรรคและปัญหาความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

ผลการวิจัย

การจัดการรัฐสมาชิกอาเซียนที่ประชาชนส่วนใหญ่เน้นบถศาสนาพุทธ ประกอบด้วยราชอาณาจักรกัมพูชา ๙๕% ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๗๕% ประเทศ

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ๙๐% ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ ๔๒.๕% ราชอาณาจักรไทย ๙.๕% และประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ๗๐% นับถือศาสนาอิสลาม ประกอบด้วยประเทศเนการา บรูไน ดารุสซาลาม ๖๗% ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ๘๗% และประเทศมาเลเซีย ๖๐.๔% นับถือศาสนาคริสต์ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ๙๒% นอกจากนี้ยังนับถือศาสนาพุทธ ในเปอร์เซ็นต์ที่สูงในประเทศมาเลเซีย ๑๙.๒% และประเทศเนการา บรูไน ดารุสซาลาม ๑๓% ศาสนาคริสต์ ในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ๑๕% ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ ๑๔.๕% ประเทศมาเลเซีย ๑๑.๖% และประเทศเนการา บรูไน ดารุสซาลาม ๑๐% อิสลาม ๑๐% ในประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ ๑๔.๕% ประชาชนในรัฐสมาชิกอาเซียนดังกล่าวข้างต้น ได้ยึดหลักการสำคัญของศาสนาที่ตนเองนับถือซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตหรือแบบแผนของการดำเนินชีวิต ศิลปะ สถาปัตยกรรมและวัฒนธรรม ตลอดจนการเมืองการปกครองประเทศอย่างเป็นทางการเป็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัดของแต่ละประเทศ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาของประชาชนในรัฐสมาชิกประชาคมอาเซียน จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะเข้าไปสู่หัวใจของประชาชาติ และเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนา ภายใต้เสาหลักของประชาคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ซึ่งเกี่ยวเนื่องและเกื้อหนุนต่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-APSV) และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) แนวทางการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศภาคีสมาชิกศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ล้วนถือกำเนิดขึ้นในทวีปเอเชีย กล่าวคือ ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามถือกำเนิดในประเทศเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ส่วนศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธถือกำเนิดในประเทศเอเชียใต้และแพร่หลายเข้ามาแทนที่ความเชื่อและการเคารพนับถือของประชาชนในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรวมตัวกันเป็นอาเซียนและจะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. ๒๕๕๘ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อถือทางศาสนาของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศนั้นๆ จึงเป็นวิถีทางหรือพื้นฐานที่สำคัญที่สุดที่จะเข้าไปสู่หัวใจของประชาชาติ การเข้าร่วมของคณะสงฆ์สมาชิกกลุ่มอาเซียนจะต้องเข้าใจหน้าที่ บทบาทของแต่ละประเทศ ความสอดคล้องในการเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ จะต้องมีการจัดแผนที่เป็นระเบียบเพื่อที่จะไม่ทำให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีปัญหาในการบริหารจัดการคนในประเทศของตนซึ่งจะเป็นเงื่อนไขในการประสานสัมพันธ์

การจัดการในการเดินทางไปสู่การประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศไทยมีความคิดเห็นที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจภายในอาเซียน ผ่านการใช้ศาสนาเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ แผนการเพิ่มความร่วมมือทางศาสนาผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้ทางศาสนาและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศาสนาจะช่วยเสริมสร้างการเป็นชุมชนทางศาสนา โดยรัฐบาลจะใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนการกรมการศาสนาและกลุ่มศาสนาต่าง ๆ

ดำเนินการสร้างโรงเรียนพุทธศาสนาทุกวันอาทิตย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามพื้นที่ชายแดน ซึ่งเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โรงเรียนที่มีศักยภาพที่ดีที่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์คุณธรรมและจริยธรรมอาเซียน ซึ่งจะมีการให้ความรู้โดยพระสงฆ์จากประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน

ประชาชนที่อยู่ในประเทศสมาชิกอาเซียนจะได้รับการกระตุ้นให้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ในโอกาสวันหยุดที่สำคัญประจำปีต่าง ๆ ของชาวพุทธ เช่น วันวิสาขบูชาโลก, พิธีทอดกฐิน เป็นต้น โดยในงานทอดกฐินนั้น ผักกฐินจะเป็นของพระราชทานและจะจัดขึ้นใน ๕ ประเทศ คือ กัมพูชา, ลาว, มาเลเซีย, พม่าและสิงคโปร์ โดยมีประเทศไทยเป็นเจ้าภาพของอาเซียน นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งค่ายเยาวชนอาเซียน สำหรับเชื่อมความสัมพันธ์ทางศาสนา

กลยุทธ์การใช้ศาสนาเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์จะนำไปสู่การสร้างรากฐานที่แข็งแกร่ง สำหรับ การทำความเข้าใจเพื่อนบ้านในประเทศอาเซียน

ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคีเครือข่ายประชาคมอาเซียน

๑ ปัญหาที่เกิดขึ้นสภาพจริงในพื้นที่ของคณะสงฆ์สมาชิกอาเซียน การประชาสัมพันธ์ ยังมี น้อย การมีส่วนร่วมภาคประชาชน และภาครัฐยังมีการส่งเสริมในระดับหนึ่ง ปัญหาการให้ความรู้ กับคนในชุมชนยังมีน้อย การลงทุนในด้านศาสนาให้ยั่งยืนยังไม่เกิดเป็นรูปธรรม การจัดการบริหารยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่จะเป็น

๒ การประสานงานขององค์กรกับคณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนในพื้นที่ยังไม่เป็นระบบ การจัดการ บริหารไม่มีความเกี่ยวข้องกับส่วนงานหรือองค์กรอื่น ๆ การจัดการบริหารความร่วมมือทางศาสนาและ วัฒนธรรมภาคีเครือข่ายอาเซียนอย่างโดดเด่นยวทำให้ไม่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาในรูปแบบภาคี

๓ การสัมภาษณ์กลุ่มคณะสงฆ์สมาชิกอาเซียนในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการกิจกรรมทางศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกันเพื่อให้เกิดความหลากหลาย

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑ บทบาทของรัฐบาล ในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจทางกฎหมาย

๑. รัฐบาลควรให้ความสำคัญตระหนักในการรักษาผลประโยชน์ของศาสนาให้มีการจัดการ บริการอย่างมีระบบ แบบแผนที่ได้วางไว้ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่ มีส่วนร่วม

๒. การส่งเสริม กิจกรรมทางพุทธศาสนาในพื้นที่ชายแดน โดยมีการประชาสัมพันธ์ สื่อต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย

๓. รวบรวมองค์ความรู้เครือข่ายร่วมเครือข่ายใกล้เคียงด้านศาสนา วัฒนธรรมและ ประเพณีร่วมกัน

๔. กระตุ้นประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา พื้นฟูศาสนาในพื้นที่ชายแดนร่วมกัน

๕. ร่วมวางแผนร่วมกันกับชุมชน องค์กรรัฐ และเอกชน

๒ การมีส่วนร่วมวางแผนและประสานงานองค์กรรัฐและเอกชนที่ดำเนินงานในพื้นที่

๑. จัดกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกันเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

๒. จัดสรรงบประมาณในกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

๓. ประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการวางแผนร่วมปฏิบัติ

๔. ประจัดตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อสะดวกในการประสานร่วมกันในทุกด้าน

๕. มีการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ร่วมกันทุกปีเพื่อเกิดความต่อเนื่องในการทำงานร่วมกัน

๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกลุ่มและชุมชนในพื้นที่

๑. ให้โอกาสในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

๒. จัดโครงการหรือกิจกรรมโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม

๓. เปิดเวทีการแสดงความคิดเห็น การดำเนินกิจกรรม และการตัดสินใจ

๔. ส่งเสริมให้มีการเสนอข้อคิดเห็นในการพัฒนากิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

๔ มีส่วนร่วมการรณรงค์ ฟื้นฟู ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี

๑. ชี้แจงปัญหาที่เกิดขึ้น ผลกระทบที่เกิดจากการขาดส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

๒. ร่วมกันวางแผนให้เกิดความสมดุลของคนในพื้นที่กับจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

๓. ทำนุบำรุงร่วมกันทุกภาคส่วนในการรักษาไว้ซึ่งการจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

๔. ต่อด้านกิจกรรมที่ส่งผลกระทบจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีร่วมกัน

การประชาสัมพันธ์

มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ต www.mcucr.com

ส่วนการประชาสัมพันธ์ทางสิ่งพิมพ์อยู่ในระหว่างดำเนินการ

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมืองานวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมืองานวิจัย

๑. นายดำเนิน ปัญญาผ่องใส
อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
๒. นายนเรศร์ บุญเลิศ
อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
๓. ดร.ฤทธิชัย แกมมณาค
อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

ภาคผนวก ซ
รายชื่อในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่ปัจจุบัน/ทำงาน
๑	พระอ่อน จนทสิริ	วัดใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๒	พระมหาธนกร สุภาวิไล	วัดใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๓	Phra Tummingala Chantasiri	วัดใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๔	Phra Chansouk Chanthasudho	วัดใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๕	Miss Tip	บ้านใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๖	Miss Boupong	บ้านใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๗	Miss Sripong	บ้านใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๘	Miss Non	บ้านใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๙	Miss Kramla	บ้านใหม่ธรรมวงค์	สหภาพเมียนมาร์
๑๐	Phra Wimala Thanawiro	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๑	Phra Khamphio Thithayano	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๒	Pramaha Suk Thukhagamaw	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๓	Samanera Suki Keophouvanh	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๔	Phra Jansang Intrachai	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๕	Phra Srilil Intrapong	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๖	Phra Bonpan Keomany	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๗	Phra Somsanit Panyasack	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๘	Samanera Sommfong Xayakher	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๑๙	Phra outhai kittivong	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๒๐	Phra Somsack Seeudomphanh	วัดแขวงบ่อแก้ว	สปป. ลาว
๒๑	พระพุทธานุมนี	วัดพระธาตุผาเงา	ประเทศไทย
๒๒	พระรัตนมนี	วัดพระแก้ว	ประเทศไทย
๒๓	พระครูสุธีสุตสุนทร	วัดพระแก้ว	ประเทศไทย
๒๔	พระมหาผดุงศักดิ์ เสสปัญโญ	วัดพระแก้ว	ประเทศไทย
๒๕	พระสุชัย อาซัง	วัดราษฎร์เจริญ	ประเทศไทย
๒๖	พระอาโจ เปี้ยวแล	วัดสันสลิด	ประเทศไทย
๒๗	พระวีระชัย ก่องแก้ว	วัดพระเจ้าศาล	ประเทศไทย
๒๘	พระจันทร์ แซ่ชิง	วัดพนาลัยเกษม	ประเทศไทย

๒๙	พระนารัตน์ แยมอ	วัดบุญเรือง	ประเทศไทย
๓๐	พระสุสุจินเจติยานุการ	วัดพระธาตุผาเงา	ประเทศไทย

ภาคผนวก ฅ
หนังสือออกในการดำเนินการวิจัย

(สำเนา)

ที่ ศธ. ๖๑๕๓.๒.๓/

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เจริญพร นายดำเนิน ปัญญาผ่องใส

ด้วย พระมหาผดุงศักดิ์ เสสปัญโญ นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่องการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคี เครือข่ายอาเซียน

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์ จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้

เจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระมหาผดุงศักดิ์ เสสปัญโญ)

อาจารย์ประจำ

โทร. ๐๘-๗๑๗๒-๒๗๓๗

(สำเนา)

ที่ ศธ. ๖๑๕๓.๒.๓/

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เจริญพร นายนเรศร์ บุญเลิศ

ด้วย พระมหาดวงศ์ศักดิ์ เสสบุญโญ นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่องการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคี เครือข่ายอาเซียน

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์ จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้

เจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระมหาดวงศ์ศักดิ์ เสสบุญโญ)

อาจารย์ประจำ

โทร. ๐๘-๗๑๙๒-๒๗๓๗

(สำเนา)

ที่ ศธ. ๖๑๕๓.๒.๓/

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
โทร. ๐๕๓-๗๑๗๐๕๕

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เจริญพร ดร.ฤทธิชัย แกมनाค

ด้วย พระมหาผดุงศักดิ์ เสสปัญโญ นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ได้วิจัย เรื่องการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมภาคี เครือข่ายอาเซียน

ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย จึงขอความอนุเคราะห์ จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้

เจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระมหาผดุงศักดิ์ เสสปัญโญ)
อาจารย์ประจำ

โทร. ๐๘-๗๑๗๒-๒๗๓๗

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล : พระมหาผดุงศักดิ์ เสสปัญโญ
ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
ประวัติการศึกษา :

- พ.ศ. ๒๕๔๖ จบปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขา วิชาเอก
พระพุทธศาสนา จาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่
- พ.ศ. ๒๕๕๐ จบปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)
จาก มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่

